

Ökat informationsutbyte för korrekta utbetalningar

En analys av utbetalande myndigheters
arbete med sex reformer

MISSIV

DATUM
2025-12-17

DIARIENR
2024/209

ERT DATUM
2024-10-24

ER BETECKNING
Fi2024/02051

Regeringen
Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Uppdrag att kartlägga och analysera hur vissa reformer har förändrat myndigheternas arbete och samarbete mot felaktiga utbetalningar

Regeringen gav den 24 oktober 2024 Statskontoret i uppdrag att kartlägga och analysera hur Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har förberett sig och förändrat sitt arbetssätt, samt hur de samarbetar med andra berörda myndigheter med anledning av vissa reformer mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Statskontoret överlämnar härmed rapporten *Ökat informationsutbyte för korrekta utbetalningar – en analys av utbetalande myndigheters arbete med sex reformer (2025:16)*.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Erik Nyberg, utredarna Johan Wockelberg Hedlund (föredragande), Staffan Brantingson och Magnus Medelberg var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Johan Wockelberg Hedlund

Innehåll

	Sammanfattning	5
1	Statskontorets uppdrag, slutsatser och bedömningar	8
1.1	Statskontorets uppdrag	8
1.2	Statskontorets slutsatser, bedömningar och rekommendationer	14
2	Statskontorets övergripande iakttagelser av myndigheternas arbete med reformerna	23
2.1	Sammanfattande iakttagelser	23
2.2	Arbetet mot felaktiga utbetalningar prioriteras och omfattningsstudierna har utvecklat arbetsätten	24
2.3	Myndigheterna har förberett sig och börjat använda luffa-lagen	27
2.4	Myndigheterna använder nya uppgifter från Skatteverket till automatiserade kontroller	29
2.5	Ändrad dataskyddsreglering ger förutsättningar för att myndigheterna ska kunna använda reformerna	32
2.6	Myndigheterna beslutar om återkrav med hjälp av underrättelser från Utbetalningsmyndigheten	33
3	Försäkringskassans arbete med anledning av reformerna	38
3.1	Sammanfattande iakttagelser	38
3.2	Försäkringskassan behöver bli mindre beroende av att enskilda lämnar korrekta uppgifter	39
3.3	Försäkringskassan har ändrat sin styrning av arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar	41
3.4	Försäkringskassan vill använda luffa-lagen för rutinmässigt och automatiserat informationsutbyte	44
3.5	Uppgifter om månadsinkomster och frånvaro för vård av barn används ännu inte fullt ut	47
3.6	Försäkringskassan har anpassat sitt arbetsätt till att Utbetalningsmyndigheten har inrättats	51
4	Arbetsförmedlingens arbete med anledning av reformerna	54
4.1	Sammanfattande iakttagelser	54
4.2	Arbetsförmedlingen behöver bättre förutsättningar att kontrollera subventionerade anställningar	55
4.3	Arbetsförmedlingen har ändrat sin styrning av arbetet med att minska felaktiga utbetalningar	56
4.4	Luffa-lagen underlättar Arbetsförmedlingens arbete med att hindra felaktiga utbetalningar	59

4.5	Arbetsförmedlingen har börjat använda information från Skatteverkets skattekontroller av arbetsgivare	61
4.6	Utbetalningsmyndigheten kompletterar Arbetsförmedlingens egna kontroller	64
5	Pensionsmyndighetens arbete med anledning av reformerna	67
5.1	Sammanfattande iakttagelser	67
5.2	Pensionsmyndigheten behöver bättre möjligheter att kontrollera inkomst- och bosättningsuppgifter	67
5.3	Myndigheten har ändrat sin interna styrning av arbetet med att minska felaktiga utbetalningar	69
5.4	Pensionsmyndighetens arbete med anledning av den nya dataskyddsregleringen	72
5.5	Pensionsmyndigheten har förberett sig för att använda luffa-lagen	73
5.6	Pensionsmyndighetens arbete med anledning av inrättandet av Utbetalningsmyndigheten	75
6	CSN:s arbete med anledning av reformerna	79
6.1	Sammanfattande iakttagelser	79
6.2	CSN behöver bättre förutsättningar att kontrollera att uppgifter som studerande har uppgett är korrekta	80
6.3	CSN har ändrat sin interna styrning av arbetet med att minska felaktiga utbetalningar och bidragsbrott	81
6.4	CSN har förberett sig på att använda luffa-lagen	84
6.5	CSN har utvecklat arbets sätt för att kunna använda Utbetalningsmyndighetens underrättelser	88
6.6	It-stöd och dataskyddsreglering begränsar CSN:s möjligheter att utnyttja reformerna fullt ut	91
	Referenser	93
Bilagor		
1.	Regeringsuppdraget	96

Sammanfattning

Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att kartlägga och analysera hur Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden (CSN), Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten arbetar med sex reformer som syftar till att minska felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Fyra av reformerna innebär framför allt att myndigheterna kan införa nya effektiva arbetssätt för att hindra felaktiga utbetalningar. De två andra reformerna som ingår i vårt uppdrag är inrättandet av Utbetalningsmyndigheten och införandet och ändringen av förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen.

De flesta av reformerna trädde i kraft under 2024 och består av ny reglering som ger myndigheterna ökat rättsligt stöd att utbyta information. Enligt uppdraget ska vi inte utvärdera myndigheternas arbete och inte heller reformerna som sådana.

Informationsutbytet har kommit i gång men myndigheternas arbete måste fortsätta att utvecklas

Statskontorets analys visar att myndigheterna har börjat förändra sitt arbetssätt med anledning av de reformer som ingår i vårt uppdrag, bland annat genom att utbyta mer information med varandra, förbättra befintliga kontroller och anpassa sin interna styrning och organisering till reformerna.

Vår analys visar att det är främst genom att utveckla befintliga arbetssätt som myndigheterna har tagit tillvara de ökade möjligheterna till informationsutbyte i kontrollarbetet. En stor del av informationsutbytet sker fortfarande manuellt och kopplat till handläggning av enskilda ärenden. Myndigheterna har tagit initiativ till, fattat beslut om och i viss utsträckning börjat använda nya effektivare arbetssätt för att utbyta information. Myndigheterna har förberett sig väl inför det att Utbetalningsmyndigheten inrättades och de använder myndighetens underrättelser i sitt kontrollarbete.

Samtidigt visar vår analys att myndigheterna endast i liten utsträckning har hunnit införa några nya arbetssätt för att använda de möjligheter som reformerna ger. Myndigheterna behöver därför både utveckla befintliga arbetssätt och arbeta vidare med att införa nya arbetssätt. Det är framför allt genom att införa nya arbetssätt som bygger på automatiserat informationsutbyte och maskinella kontroller som myndigheterna kan effektivisera sitt arbete med att förhindra felaktiga utbetalningar. Men vår analys visar att det är en komplicerad process att införa nya arbetssätt som bygger på automatiserat informationsutbyte och maskinella kontroller. Om myndigheterna inte har en fungerande samordning av sitt verksamhetsmässiga, juridiska och tekniska analys- och utvecklingsarbete kan processen för att införa nya arbetssätt dra ut på tiden, eller i värsta fall inte bli av.

Myndigheterna har även fått möjlighet att göra dataanalyser som motsvarar dem som Utbetalningsmyndigheten gör. Genom att införa nya arbetssätt kan myndigheterna i högre grad hindra att felaktiga utbetalningar görs och då kan myndigheterna dessutom lägga mindre resurser på efterkontroller och återkrav. I vissa fall innebär dock förmånsregelverken att myndigheterna inte har rättsligt stöd att ändra beslut om pågående felaktiga utbetalningar som de kan upptäcka genom dataanalyserna eller andra nya arbetssätt. Det är också vanligt att det även i andra sammanhang kommer upp frågor om hur, och med vilket rättsligt stöd, som myndigheterna kan förbättra sina arbetsmetoder med hjälp av information som andra myndigheter och aktörer har.

Vår analys visar att arbetet med omfattningsstudier har bidragit till ökat samarbete om metodutveckling och erfarenhetsutbyte mellan myndigheter. Det arbete som sker inom ramen för MUR-nätverket har bidragit till att förbättra och utveckla myndigheternas samarbete.¹ Myndigheterna har även ett fungerande samarbete med Utbetalningsmyndigheten. Men vår analys visar också att myndigheterna behöver fortsätta att utveckla sina samarbeten för att ta tillvara de ökade möjligheterna till informationsutbyte som reformerna innebär. Att införa arbetssätt baserade på automatiserade informationsutbyten mellan myndigheter ställer höga krav på myndigheternas samarbetsförmåga. Det kan behövas överenskommelser mellan myndigheter för att säkerställa att processen med att utveckla sådana informationsutbyten inte ska ta för lång tid.

Statskontorets bedömningar och rekommendationer

Vi bedömer att Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten bör

- fortsätta att arbeta med kunskapsstyrning och ta fram stöd som underlättar för personalen att tolka och använda ny lagstiftning och andra regelförändringar. Myndigheterna bör även fortsätta att analysera hur myndigheten kan använda de utökade möjligheterna till informationsutbyte i sitt arbete och ta fram nya systemstöd, rutiner och handläggningsstöd i takt med att informationsutbytet utvecklas.
- i sin interna styrning vara tydliga med att åtgärder som är centrala för att införa nya arbetssätt som kan effektivisera arbetet med att minska felaktiga utbetalningar ska genomföras och följas upp.

¹ Förkortningen MUR står för "motståndskraft hos utbetalande och rättsvårdande myndigheter mot missbruk och brott i välfärdssystemen". Nätverket startade 2019 på Försäkringskassans initiativ och består av 26 myndigheter som samarbetar för att förhindra felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

- analysera på vilket sätt myndigheten kan ha störst nytta av Utbetalningsmyndigheten de närmaste åren, om det finns dataanalyser som det på sikt är mer effektivt att utföra i egen regi och vad som skulle krävas för att göra det. Myndigheterna bör göra dessa analyser och överväganden i dialog med Utbetalningsmyndigheten.
- träffa överenskommelser med andra myndigheter om att samarbeta för att ta tillvara nya möjligheter som är centrala för att effektivisera arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar genom ökat informationsutbyte.

Vi rekommenderar regeringen att

- ge myndigheterna i uppdrag att analysera och redovisa hur de med stöd av ändrade förmånsregelverk i högre grad kan använda de ökade möjligheterna till informationsutbyte för att hindra att felaktiga utbetalningar görs.
- fortsätta att följa upp hur myndigheternas arbete med reformerna utvecklas genom att besluta att myndigheterna i sina årsredovisningar ska redovisa vilka åtgärder som de har vidtagit för att ta tillvara regeländringar som innebär ökat rättsligt stöd för informationsutbyte.

1 Statskontorets uppdrag, slutsatser och bedömningar

I det här kapitlet redovisar vi vårt uppdrag, hur vi har genomfört uppdraget och våra slutsatser. Vi redovisar också våra bedömningar av vilka åtgärder myndigheterna bör vidta för att säkerställa att de reformer som ingår i vårt uppdrag används fullt ut, samt våra rekommendationer till regeringen.

1.1 Statskontorets uppdrag

Regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att kartlägga och analysera hur Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden (CSN), Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten arbetar med sex reformer som syftar till att minska felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Enligt uppdraget ska vi

- kartlägga och analysera hur myndigheterna har förberett sig och förändrat sitt arbetssätt med anledning av reformerna och undersöka hur de förbereder sig för uppgifter som kommer att följa av vissa kommande reformer på området
- kartlägga och analysera hur myndigheterna samarbetar med andra berörda myndigheter med anledning av reformerna
- bedöma om det finns ytterligare åtgärder som myndigheterna kan vidta för att säkerställa att de nya möjligheter som reformerna innebär används fullt ut.

Enligt uppdraget ska vi inte utvärdera de fyra myndigheternas arbete och inte heller reformerna som sådana.

1.1.1 Genomförande och avgränsningar

För att svara på frågorna i vårt uppdrag har vi framför allt genomfört dokumentstudier och intervjuer.

Vi har kartlagt och analyserat regeringens styrning av myndigheterna och myndigheternas övergripande styrdokument, årsredovisningar och analyser av arbetet med att minska felaktiga utbetalningar. Syftet har varit att sätta reformerna i ett större sammanhang och få en bild av hur myndigheterna arbetar för att förändra sina arbetssätt för att minska de felaktiga utbetalningarna. Vi har även undersökt i vilken utsträckning som myndigheterna synliggör reformerna i sin interna styrning. När det gäller regeringens finansiella styrning har vi endast översiktligt kartlagt de tillskott av medel som myndigheterna har fått för att finansiera arbetet med att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen.

Vårt uppdrag har inneburit att vi ska göra en ordentlig och sammanhållen kartläggning av hur myndigheterna arbetar för att dra nytta av reformer som relativt nyligen har trätt i kraft. Vi ska inte utvärdera eller detaljerat granska hur myndigheterna arbetar. Syftet med våra intervjuer har varit att kartlägga vad myndigheterna har gjort och vad de planerar att göra med anledning av reformerna som vårt uppdrag omfattar. Vi har i vissa fall även ställt skriftliga frågor till myndigheterna för att komplettera intervjuerna. Under utredningsarbetet har vi även intervjuat medarbetare som de utbetalande myndigheterna samarbetar med på Ekonomistyrningsverket (ESV), Migrationsverket, Skatteverket och Utbetalningsmyndigheten.

De utbetalande myndigheterna bedriver en omfattande verksamhet. Det innebär att det inte har varit möjligt för oss att göra en heltäckande kartläggning och analys av alla de åtgärder som myndigheterna har vidtagit. Vi har därför fokuserat på hur myndigheterna arbetar för att använda de nya möjligheter som reformerna ger för förmåner med relativt stora felaktiga utbetalningar.

Vidare har vi inriktat våra kartläggningar av myndigheternas arbete mot de reformer som vi bedömer att respektive myndighet har störst nytta av i sitt arbete med att minska felaktiga utbetalningar. När det gäller Försäkringskassan har vi valt att inrikta vår kartläggning mot myndighetens arbete med att använda reformerna till att införa nya arbetssätt för att göra maskinella kontroller av inkomst-, arbets- och bosättningsvillkor och där utbetalningar görs till enskilda förmånstagare. Det innebär att vi inte har gjort någon närmare kartläggning och analys av hur myndigheten arbetar för att använda reformerna i arbetet med att minska felaktiga utbetalningar inom handläggningen av assistansersättning och tandvårdsstöd. För reformerna som innebär att Skatteverket ska lämna ut mer information kring uppgifterna i arbetsgivardeklarationerna har vi avgränsat vår kartläggning och analys till Arbetsförmedlingens arbete. Orsaken är att en stor andel av Arbetsförmedlingens felaktiga utbetalningar består av utbetalningar till företag och andra arbetsgivare.

I vår kartläggning och analys av reformen som avser inrättandet av Utbetalningsmyndigheten har vi avgränsat oss till myndighetens uppgift att göra dataanalyser och granskningar. Vi har alltså inte undersökt hur de utbetalande myndigheterna har samarbetat med Utbetalningsmyndigheten när det gäller myndighetens uppgift att administrera ett system med transaktionskonto enligt lagen (2023:454) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten. Regeringen har aviserat att man avser att föreslå lagändringar som innebär att en sådan funktion inte ska införas.

Vi har, i enlighet med vårt uppdrag, hållit Regeringskansliet informerat om genomförandet av vårt uppdrag. Regeringskansliet och de myndigheter som vi har intervjuat har faktagranskat delar av ett rapportutkast där deras verksamhet beskrivs.

Uppdraget har genomförts av Johan Wockelberg Hedlund (projektledare) och Staffan Brantingson. Under delar av arbetet har Thomas Ringbom, Magnus Medelberg och Filip Garpenby (praktikant) medverkat.

1.1.2 Reformerna ska förbättra tillgången på information och kontroll- och analysmöjligheterna

Ungefär 90 procent av alla felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (15–20 miljarder kronor per år) orsakas av att felaktiga uppgifter ligger till grund för myndigheters beslut.² En anledning till att myndigheterna gör utbetalningar baserade på felaktiga uppgifter är att förmånstagare inte lever upp till sin skyldighet att lämna korrekta uppgifter och att anmäla om förhållanden som påverkar rätten till ersättning förändras.

De utbetalande myndigheterna har i uppgift att säkerställa att deras utbetalningar är korrekta. Därför behöver myndigheterna ha förutsättningar att kontrollera lämnade uppgifter eller upptäcka när lämnade uppgifter inte är korrekta. De reformer som vårt uppdrag omfattar har utökat myndigheternas rättsliga möjligheter och skyldigheter att utbyta information med andra myndigheter och aktörer. Reformerna ger även myndigheterna nya möjligheter att arbeta med automatiserad och rutinmässig uppföljning och kontroll av pågående utbetalningar. Myndigheterna har även fått ökade möjligheter att använda personuppgifter för att göra dataanalyser i syfte att minska de felaktiga utbetalningarna.

Fyra av reformerna riktar sig till alla myndigheter

Av de reformer som ingår i vårt uppdrag är det fyra som riktar sig till alla fyra myndigheter. Den nya dataskyddsregleringen för socialförsäkringsområdet med utökade möjligheter till personuppgiftsbehandling gäller endast Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Försäkringskassan berörs av alla reformer.

Den reform i uppdraget som bara riktar sig till Försäkringskassan är *förslaget i lagrådsremissen Uppgifter som ska lämnas i samband med arbetsgivardeklarationen om införandet av en lag om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn*. Regeringen fattade beslut om vårt uppdrag i slutet av oktober 2024 och den föreslagna lagen trädde i kraft den 1 januari 2025. Därför hänvisar vi i rapporten i stället till lagen (2024:1300) om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn, och inte till förslaget i lagrådsremissen. Vidare har vi tolkat vårt uppdrag som att uppgiften att undersöka hur myndigheterna förbereder sig för vissa kommande reformer syftar på denna reform, vilket vi har stämt av med Regeringskansliet.

I tabell 1 anger vi både vilka reformer som ingår i vårt uppdrag och vilka myndigheter som de berör.

² Prop. 2023/24:1 Budgetpropositionen för 2024, utgiftsområde 2.

Tabell 1. Reformerna som ingår i Statskontorets uppdrag och vilka myndigheter som berörs av respektive reform.

Reform	Myndighet
Införandet och ändringen av förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen	Alla fyra myndigheter
Inrättandet av Utbetalningsmyndigheten	Alla fyra myndigheter
Införandet av lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet (som vi benämner som luffa-lagen i rapporten)	Alla fyra myndigheter
Ändringar i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet och skatteförfarandeförordningen (2011:1261), som bland annat innebär att Skatteverket ska lämna ut fler uppgifter ur arbetsgivardeklarationen till andra myndigheter	Alla fyra myndigheter, men främst Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan
Införandet av ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet med utökade möjligheter till personuppgiftsbehandling	Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten
Lagen (2024:1300) om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn	Försäkringskassan

Regeringen anger i vårt uppdrag att det behövs en samlad kartläggning och analys av hur myndigheterna utnyttjar de nya möjligheter som de beslutade reformerna och regeländringarna medför. Nedan beskriver vi kortfattat vad de innebär.

Förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar stärker arbetet och skapar en struktur för uppföljning

Införandet av förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar har en tydlig koppling till riksdagens mål för området korrekta utbetalningar från välfärdssystemen. Regeringens beslut att införa förordningen gjordes mot det mål som gällde då, som var att utbetalningarna från välfärdssystemen ska vara korrekta, andelen felaktiga utbetalningar ska minska och fel ska motverkas.³ I budgetpropositionen för 2025 föreslog regeringen att målet för området korrekta utbetalningar från välfärdssystemen skulle ändras. Målet är nu att de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen och den brottslighet som riktas mot dessa system ska minska.⁴

Förordningen syftar till att stärka arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen. Genom förordningen skapade regeringen en struktur för att följa upp om de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen minskar. Strukturen bygger på att myndigheterna regelbundet ska analysera och uppskatta omfattningen av felaktiga utbetalningar genom så kallade omfattningsstudier.⁵

³ Prop. 2020/21:1 *Budgetpropositionen för 2021, utgiftsområde 2.*

⁴ Prop. 2024/25:1 *Budgetpropositionen för 2025, utgiftsområde 2.*

⁵ Förordningen gäller även för Migrationsverket och arbetslöshetskassorna.

Under 2024 beslutade regeringen om ändringar i förordningen som syftar till att ge myndigheterna bättre förutsättningar att studera omfattningen av de felaktiga utbetalningarna. Regeringen bedömer också att kvaliteten på dessa studier kan bli ännu högre till följd av att myndigheterna nu ska genomföra dem vart fjärde år i stället för vart tredje år.⁶ Detta arbete, som alltså utgör en stor del av förordningen, har ESV ansvarat för att samordna. Regeringen har beslutat att från och med den 1 januari 2026 ska Utbetalningsmyndigheten ta över dessa uppgifter och att Rådet för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen vid ESV ska avvecklas.

Utbetalningsmyndigheten inrättades för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar

Utbetalningsmyndigheten inrättades den 1 januari 2024 som ett led i regeringens arbete för att motverka felaktiga utbetalningar och brottslighet riktad mot välfärdssystemen. Myndighetens huvudsakliga uppgift är att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Uppgiften ska genomföras framför allt genom dataanalyser och granskningar som ska komplettera de utbetalande myndigheternas egna kontroller. Om dataanalyserna resulterar i att Utbetalningsmyndigheten kan anta att en utbetalning är felaktig ska myndigheten underrätta den myndighet som har betalat ut den misstänkta utbetalningen.

Luffa-lagen utökar möjligheterna till utbyte av information

Lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet (luffa-lagen) trädde i kraft den 1 juli 2024 och ska göra det enklare för myndigheter, kommuner och a-kassor att samarbeta för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Luffa-lagen innebär att vissa utpekade myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor har fått en generell skyldighet att lämna ut uppgifter till varandra. Vårt uppdrag avser i första hand den uppgiftsskyldighet i lagen som avser felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Lagen innehåller också en uppgiftsskyldighet som rör fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet.

Tidigare lagstiftning utgår huvudsakligen från principen att en viss uppgift ska lämnas ut för ett visst ändamål om det finns någon lag eller förordning som säger detta. Enligt luffa-lagen ska myndigheter och andra aktörer som omfattas av lagen överlämna uppgifter som de förfogar över om uppgiften behövs för att säkerställa korrekta beslutsunderlag för att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Luffa-lagen innebär alltså en generell uppgiftsskyldighet som komplement till tidigare lagstiftning och ger även stöd för ett mer kontinuerligt och rutinmässigt utbyte av uppgifter.

⁶ Prop. 2024/25:1 Budgetpropositionen för 2025, utgiftsområde 2.

Uppgiftsskyldigheten gäller för Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, CSN, E-hälsomyndigheten, Försäkringskassan, Inspektionen för vård och omsorg, Kronofogdemyndigheten, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, kommuner och arbetslöshetskassor. Men uppgiftsskyldigheten om just arbetslivskriminalitet gäller inte kommuner eller a-kassor.

Skatteverket ska samla in uppgifter från arbetsgivare för Försäkringskassans kontroll av föräldrapenning

Den 1 januari 2025 började lagen (2024:1300) om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn gälla.⁷ Lagen innebär att arbetsgivare i samband med att de lämnar sin arbetsgivardeklaration till Skatteverket också är skyldiga att lämna uppgifter om arbetstagares frånvaro på grund av vård av barn. Skatteverket ska ta emot uppgifterna och sedan överlämna dem till Försäkringskassan. Syftet är att effektivisera Försäkringskassans kontroll av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning.

Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens möjligheter till personuppgiftsbehandling har ökat genom ny reglering

Riksdagens beslut att införa en ny dataskyddsreglering för socialförsäkringsområdet genom att ändra i socialförsäkringsbalken har utökat Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens möjligheter att använda personuppgifter för sin kontrollverksamhet. Den nya regleringen tillåter myndigheterna att i större utsträckning än tidigare behandla personuppgifter digitalt och lämna ut personuppgifter elektroniskt. Lagändringen trädde i kraft den 15 februari 2024.⁸

Ökade möjligheter att kunna kontrollera om inkomstuppgifter från arbetsgivardeklarationen är korrekta

Många myndigheter använder inkomstuppgifter från arbetsgivardeklarationerna som de hämtar från Skatteverket som underlag för beslut om förmåner och stöd. Skatteverket kvalitetssäkrar inte de uppgifter som arbetsgivarna redovisar och arbetsgivarna kan i efterhand justera uppgifterna. De individuppgifter som myndigheterna får tillgång till är alltså de uppgifter som arbetsgivaren redovisar. Dessa omständigheter innebär en risk för att de utbetalande myndigheterna i sin handläggning, sina beslut och sin kontrollverksamhet utgår från felaktiga uppgifter som i sin tur leder till felaktiga utbetalningar. Det är därför viktigt att myndigheterna är medvetna om de fel som kan finnas och att de till exempel genomför kontroller mot annan information i sitt beslutsunderlag.

Regeländringarna i förordningen (2001:588) om behandlingen av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet och skatteförfarandeförordningen (2011:1261) innebär att myndigheterna också får viss kompletterande information i samband med att Skatteverket lämnar ut uppgifter från arbetsgivardeklarationen.

⁷ Prop. 2024/25:36 *Uppgifter som ska lämnas i samband med arbetsgivardeklarationen.*

⁸ Prop. 2023/24 *En ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet.*

De får då information som visar om arbetsgivaren har ändrat de redovisade uppgifterna, och om Skatteverket har valt att utgå från andra uppgifter i myndighetens beskattningsbeslut. Syftet med ändringarna är att de mottagande myndigheterna ska få bättre underlag för att bedöma om individuppgifterna är riktiga eller inte. Vidare innebär regeländringarna att Försäkringskassan har fått tillgång till fler individuppgifter som myndigheten behöver för beräkning och kontroll av femton olika förmåner (se även avsnitt 3.5).

1.1.3 Rapportens disposition

I kapitel 1 lämnar vi våra slutsatser, bedömningar och rekommendationer. Förutom att bedöma vilka ytterligare åtgärder som myndigheterna kan vidta lämnar vi också några rekommendationer som riktar sig till regeringen. I kapitel 2 redogör vi för våra övergripande iakttagelser av myndigheternas arbete med reformerna. I kapitel 3 till 6 beskriver vi mer ingående vad respektive myndighet har gjort med anledning av reformerna som berör dem.

1.2 Statskontorets slutsatser, bedömningar och rekommendationer

I detta avsnitt redovisar vi våra slutsatser om hur Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har förberett sig, ändrat sitt arbetssätt och samarbetat med andra myndigheter med anledning av reformerna som vårt uppdrag omfattar. Vi redovisar också våra bedömningar när det gäller ytterligare åtgärder som myndigheterna kan vidta för att reformerna ska kunna användas fullt ut. Dessutom lämnar vi några rekommendationer till regeringen.

Statskontorets slutsatser är följande

- Myndigheterna har börjat förändra sina arbetssätt med anledning av de reformer som ingår i vårt uppdrag, bland annat genom att utbyta mer information med varandra, förbättra befintliga kontroller och anpassa sin interna styrning och organisering till reformerna. Men myndigheterna har inte i någon större utsträckning hunnit införa nya arbetssätt för att använda de möjligheter som reformerna ger. Myndigheterna har förberett sig väl inför det att Utbetalningsmyndigheten inrättades och de använder myndighetens underrättelser i sitt kontrollarbete.
- Myndigheterna behöver fortsätta att utveckla sina arbetssätt för att fullt ut kunna använda de möjligheter som reformerna ger. Det handlar om att fortsätta att vidta åtgärder för att myndigheternas handläggare ska kunna förstå och dra nytta av den nya regleringen i arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar. Men det handlar framför allt om att införa nya arbetssätt som bygger på automatiserat informationsutbyte och maskinella kontroller. Myndigheterna bör också analysera om det finns skäl att på sikt börja göra egna dataanalyser för att hindra felaktiga utbetalningar. I vissa fall behöver

förmånsregelverket ändras för att myndigheterna fullt ut ska kunna dra nytta av den information som reformerna ger dem tillgång till.

- Myndigheterna har utvecklat sina samarbeten med andra myndigheter men de behöver utveckla dessa ytterligare för att kunna ta tillvara de ökade möjligheterna till informationsutbyte som reformerna innebär. Myndigheterna har även ett fungerande samarbete med Utbetalningsmyndigheten. Att införa arbetssätt baserade på automatiserade informationsutbyten mellan myndigheter ställer höga krav på myndigheternas samarbetsförmåga. Det kan behövas överenskommelser mellan myndigheter för att säkerställa att processen med att utveckla sådana informationsutbyten inte ska ta för lång tid.

Statskontoret bedömer att myndigheterna bör göra följande för att fullt ut kunna ta tillvara de nya möjligheter som reformerna innebär

- fortsätta att arbeta med kunskapsstyrning och ta fram stöd som underlättar för personalen att tolka och använda ny lagstiftning och andra regelförändringar. Myndigheterna bör även fortsätta att analysera hur myndigheten kan använda de utökade möjligheterna till informationsutbyte i sitt arbete och ta fram nya systemstöd, rutiner och handläggningsstöd i takt med att informationsutbytet utvecklas.
- i sin interna styrning vara tydliga med att åtgärder som är centrala för att införa nya arbetssätt som kan effektivisera arbetet med att minska felaktiga utbetalningar ska genomföras och följas upp.
- analysera på vilket sätt myndigheten kan ha störst nytta av Utbetalningsmyndigheten de närmaste åren, om det finns dataanalyser som det på sikt är mer effektivt att utföra i egen regi och vad som skulle krävas för att göra det. Myndigheterna bör göra dessa analyser och överväganden i dialog med Utbetalningsmyndigheten.
- träffa överenskommelser med andra myndigheter om att samarbeta för att ta tillvara nya möjligheter som är centrala för att effektivisera arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar genom ökat informationsutbyte.

Statskontoret rekommenderar regeringen att

- ge myndigheterna i uppdrag att analysera och redovisa hur de med stöd av ändrade förmånsregelverk i högre grad kan använda de ökade möjligheterna till informationsutbyte för att hindra att felaktiga utbetalningar görs.
- fortsätta att följa upp hur myndigheternas arbete med reformerna utvecklas genom att besluta att myndigheterna i sina årsredovisningar ska redovisa vilka åtgärder som de har vidtagit för att ta tillvara regeländringar som innebär ökat rättsligt stöd för informationsutbyte.

1.2.1 Myndigheterna har börjat förändra sitt arbetssätt

Vår slutsats är att myndigheterna har börjat förändra sitt arbetssätt med anledning av de reformer som ingår i vårt uppdrag, bland annat genom att utbyta mer information med varandra, förbättra befintliga kontroller och anpassa sin interna styrning och organisering till reformerna. Det är främst genom att utveckla befintliga arbetssätt som myndigheterna har tagit tillvara de ökade möjligheterna till informationsutbyte i kontrollarbetet. En stor del av informationsutbytet sker fortfarande manuellt och kopplat till handläggning av enskilda ärenden. Myndigheterna har tagit initiativ till, fattat beslut om och i viss utsträckning börjat använda nya effektivare arbetssätt för att utbyta information. Men myndigheterna har inte i någon större utsträckning hunnit införa nya arbetssätt för att använda de möjligheter som reformerna ger. Myndigheterna har förberett sig väl inför det att Utbetalningsmyndigheten inrättades och de använder också myndighetens underrättelser i sitt kontrollarbete.

Myndigheterna har genomfört åtgärder för att stärka arbetet mot felaktiga utbetalningar

Vår analys visar att myndigheternas arbete med att följa förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen har bidragit till att myndigheterna har ändrat sin styrning och uppföljning av arbetet mot felaktiga utbetalningar. Omfattningsstudierna som myndigheterna ska göra enligt förordningen har ökat erfarenhetsutbytet mellan myndigheterna och även lett till att regelverk har ändrats på ett sätt som innebär att myndigheterna kan effektivisera arbetet mot felaktiga utbetalningar. Myndigheterna har fattat beslut som innebär att arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar ska prioriteras. De har beslutat om nya strategiska och långsiktiga mål som anger att myndighetens arbetssätt ska utvecklas på sätt som stödjer användandet av reformerna i vårt uppdrag samt tydliggjort vilket ansvar olika delar av deras organisationer har för arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Dessutom har flera myndigheter genomfört omorganisationer för att effektivisera arbetet. Vi kan också se att myndigheterna avsätter mer resurser för arbetet mot felaktiga utbetalningar än tidigare.

Myndigheterna har förberett sig väl för att hantera Utbetalningsmyndighetens underrättelser

Reformen om att inrätta Utbetalningsmyndigheten är den som myndigheterna har lagt ned störst kraft på när det gäller förberedelser, samarbete och genomförande. Myndigheterna beslutar om återkrav och gör polisanmälningar med stöd av Utbetalningsmyndighetens underrättelser. Vår analys visar att myndigheterna har kommit långt i arbetet med att utveckla it-stöd för att kunna utbyta information med Utbetalningsmyndigheten. Samtidigt behöver myndigheterna arbeta vidare med att utveckla systemstöd för att kunna ge Utbetalningsmyndigheten återkoppling om vilket resultat som enskilda underrättelser har lett till.

Reformen om att inrätta Utbetalningsmyndigheten har lyfts fram tydligt i såväl regeringens styrning som i myndigheternas interna styrning. Vår analys visar att det har bidragit till att Utbetalningsmyndigheten, med stöd av de utbetalande myndigheterna, i stora drag har kunnat genomföra de dataanalyser och leverera de underrättelser som myndigheten har planerat.

Myndigheterna har främst börjat ta tillvara de ökade möjligheterna till informationsutbyte i sina befintliga arbetssätt

Vår analys visar att myndigheterna främst har använt regleringarna som ökar möjligheterna till informationsutbyte i sina befintliga arbetssätt. Det är framför allt luffa-lagen som har bidragit till att öka och effektivisera myndigheternas informationsutbyte i enskilda ärenden. Det har också fungerat bra för myndigheterna att använda luffa-lagen inom ramen för det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet. De rutiner och stöd som myndigheterna har byggt upp med stöd av lagen gör att det nu går både enklare och snabbare att få uppgifter från andra myndigheter. Fortfarande sker mycket informationsutbyte manuellt genom e-post eller telefon.

Myndigheterna har tagit initiativ, fattat beslut och påbörjat informationsutbyte för att kunna införa nya arbetssätt

Vår kartläggning visar att myndigheterna ännu inte i någon större utsträckning har hunnit införa nya arbetssätt med stöd av de möjligheter som reformerna ger att arbeta mer med automatiserade kontroller. I kartläggningen har vi sett flera exempel på att myndigheterna har tagit initiativ, fattat beslut och påbörjat informationsutbyte för att kunna införa sådana arbetssätt. Vår analys visar att det finns två pågående utvecklingsarbeten som har stor potential att effektivisera arbetet med att minska felaktiga utbetalningar med hjälp av ökat informationsutbyte. Det ena bedrivs i samarbete mellan Migrationsverket och de utbetalande myndigheterna och utgår från att Migrationsverket har fått en utökad uppgiftsskyldighet enligt luffa-lagen. Migrationsverket räknar med att under 2026 ha infört en tjänst som gör det möjligt för andra myndigheter att löpande se när Migrationsverket fattar beslut som innebär att en förmånstagare inte längre har uppehållstillstånd i Sverige (se även avsnitt 3.4.2).

Det andra utvecklingsarbetet bygger på informationsutbyte mellan Försäkringskassan och Skatteverket. Med stöd av ändringarna i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet och den nya lagen om (2024:1300) om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård, har Försäkringskassan börjat utveckla nya arbetssätt för att kunna upptäcka felaktiga utbetalningar som beror på att förmånstagare arbetar på ett sätt som strider mot förmånsvillkoren. Skatteverket har börjat föra över den information som Försäkringskassan ska få tillgång till enligt förordningsändringarna och Försäkringskassan använder informationen som underlag för riskbaserade kontroller. Men Försäkringskassan behöver arbeta vidare med sin process- och systemutveckling för att i högre grad kunna använda informationen till att hindra

felaktiga utbetalningar. För att Försäkringskassan fullt ut ska kunna använda informationen till att hindra att felaktiga utbetalningar görs behöver vissa förmånsregler ändras. Försäkringskassan uppskattar att det sammanlagda beloppet av felaktiga utbetalningar från förmåner som berörs av utvecklingsarbetet uppgår till drygt tre miljarder kronor per år (se även avsnitt 3.5.3).

Nya dataskyddsreglering har möjliggjort informationsutbyte som är nödvändigt för att kunna använda reformerna

För att myndigheterna ska kunna arbeta effektivt med informationsutbyte är det vissa fall nödvändigt att de har rättsligt stöd för att utbyta personuppgifter elektroniskt. Vår analys visar att den nya dataskyddsregleringen för socialförsäkringsområdet har underlättat för Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten att ta tillvara de möjligheter som reformerna innebär. Vi ser också att Arbetsförmedlingens och CSN:s dataskyddsreglering, som är äldre, i vissa fall hindrar myndigheterna från att fullt ut dra nytta av de möjligheter som reformerna innebär. Regeringen har tillsatt två utredningar som avslutat sitt arbete och lämnat förslag på ny lagstiftning för de myndigheternas dataskyddsreglering.

1.2.2 Myndigheterna behöver fortsätta att utveckla sina arbetssätt för att fullt ut kunna använda reformerna

Vår slutsats är att myndigheterna behöver fortsätta att utveckla sina arbetssätt för att fullt ut kunna använda de möjligheter som reformerna ger. Myndigheterna behöver både utveckla befintliga arbetssätt och arbeta vidare med att införa nya arbetssätt. Fortsatt kunskapsstyrning och utvecklat handlägningsstöd behövs för att ta tillvara möjligheterna till ökat informationsutbyte i befintliga arbetssätt. Det är framför allt genom att införa nya arbetssätt som bygger på automatiserat informationsutbyte och maskinella kontroller som myndigheterna kan effektivisera sitt arbete med att förhindra felaktiga utbetalningar. Genom att införa sådana arbetssätt kan myndigheterna i högre grad hindra att felaktiga utbetalningar görs och då kan myndigheterna dessutom lägga mindre resurser på efterkontroller och återkrav.

Kunskapsstyrning och utvecklat stöd behövs för att ta tillvara möjligheterna till ökat informationsutbyte

De regeländringar som ingår i vårt uppdrag trädde i kraft under 2024 och det är naturligt att myndigheterna behöver fortsätta att arbeta med att utveckla arbetssätt för att fullt ut kunna använda de möjligheter som den nya regleringen innebär. Det arbetet pågår på myndigheterna och vår kartläggning visar att det löpande kommer upp nya frågor om hur, och med vilket rättsligt stöd, som myndigheterna kan förbättra sina arbetsmetoder med hjälp av information som andra myndigheter och aktörer har. Kartläggningen visar också att många som arbetar med att förhindra felaktiga utbetalningar upplever att det är svårt att överblicka och tolka lagstiftningen som gäller för informationsutbyte. En förklaring till det är att möjligheterna, och skyldigheterna, till informationsutbyte enligt olika regelverk i vissa fall överlappar varandra. Dessutom har regeringen aviserat och genomfört flera andra reformer som också ska utöka möjligheterna att utbyta information.

Om myndigheterna ska kunna öka sitt informationsutbyte och förbättra sina arbetssätt, bedömer vi att de behöver fortsätta att arbeta med kunskapsstyrning och med att ta fram stöd som underlättar för personalen att tolka och använda ny lagstiftning och andra regelförändringar. Myndigheterna bör även fortsätta att analysera hur myndigheten kan använda de utökade möjligheterna till informationsutbyte i sitt arbete och ta fram nya systemstöd, rutiner och handläggningsstöd i takt med att informationsutbytet utvecklas. Myndigheterna bör även fortsätta att arbeta med att underlätta kontakter och informationsöverföring mellan myndigheter.

Genom tydlig styrning kan arbetet med att införa nya arbetssätt bli effektivare

För att säkerställa att de nya möjligheter som reformerna innebär används fullt ut bedömer vi att myndigheterna i sin interna styrning bör vara tydliga med att åtgärder som är centrala för att kunna införa nya arbetssätt som kan effektivisera arbetet med att minska felaktiga utbetalningar ska genomföras. Med en tydlig styrning av den egna myndighetens utvecklingsarbete blir det också lättare att förklara för en annan myndighet att den behöver genomföra de åtgärder som behövs för att ett informationsutbyte ska kunna ske.

Vår analys visar att det är en komplicerad process att införa nya arbetssätt som bygger på automatiserat informationsutbyte och maskinella kontroller. Myndigheterna behöver analysera på vilket sätt de kan använda ny reglering för att förbättra kontrollarbetet med hjälp av ökat informationsutbyte, reda ut hur de juridiska och tekniska förutsättningarna för att införa automatiserade kontroller ser ut och därefter genomföra de åtgärder som behövs för att kunna använda informationen på ett effektivt sätt i kontrollarbetet. Om myndigheterna inte har en fungerande samordning av sitt verksamhetsmässiga, juridiska och tekniska analys- och utvecklingsarbete kan processen för att införa nya arbetssätt dra ut på tiden, eller i värsta fall inte bli av. Vi bedömer därför att myndigheterna bör följa upp hur arbetet med att genomföra åtgärderna utvecklas.

De utbetalande myndigheterna bör analysera om de på sikt bör göra vissa dataanalyser i egen regi

De reformer som ingår i vårt uppdrag har gett de utbetalande myndigheterna rättsligt stöd att göra dataanalyser som liknar dem som Utbetalningsmyndigheten har gjort under 2024 och 2025. Vi bedömer att de utbetalande myndigheterna bör analysera på vilket sätt respektive myndighet kan ha störst nytta av Utbetalningsmyndigheten de närmaste åren. De bör också överväga om det finns dataanalyser som det på sikt kan vara effektivare att utföra i egen regi och vad som skulle krävas för att göra det. Myndigheterna bör göra dessa analyser och överväganden i dialog med Utbetalningsmyndigheten.

Den största fördelen med att myndigheterna börjar göra egna dataanalyser är att de kan göra dem före utbetalning, vilket Utbetalningsmyndigheten inte kan göra. Genom att göra analyserna i egen regi kan myndigheterna alltså få möjlighet att hindra att felaktiga utbetalningar görs. Samtidigt visar vår analys att det finns fördelar med att Utbetalningsmyndigheten fortsätter att göra dataanalyser som de utbetalande myndigheterna har fått rättsligt stöd att göra själva. Utbetalningsmyndigheten har gjort investeringar som innebär att det kan vara mer kostnadseffektivt att de fortsätter att ansvara för att göra sådana analyser. Flera av de utbetalande myndigheterna saknar dessutom för närvarande förutsättningar att göra sådana analyser.

En sak som kan vara avgörande för om det är mer effektivt att utbetalande myndigheter gör egna dataanalyser är om de har rättsligt stöd att hindra eller stoppa felaktiga utbetalningar med stöd av dataanalyserna. CSN bedömer exempelvis att myndigheten genom att göra egna dataanalyser skulle kunna fatta maskinella beslut om att dra in pågående studiestöd om studerande haft inkomster som överstiger inkomstbeloppet för att få fullt studiemedel. Detta skulle dock kräva en ändring i studiestödslagen. Med hjälp av de dataanalyser och underrättelser som Utbetalningsmyndigheten gör kan CSN endast uppmana studerande att ändra sin ansökan om studiemedel för att undvika framtida återkrav.

Vår kartläggning visar att Försäkringskassan har kommit längre än de andra myndigheterna när det gäller förmågan att göra egna dataanalyser. Exempelvis började Försäkringskassan i oktober 2025 med att göra dataanalyser som liknar de som Utbetalningsmyndigheten gör inom sjukförsäkringen (se avsnitt 3.6.2).

Regeringen bör ge myndigheterna i uppdrag att redovisa hur ändrade förmånsregler kan bidra till att förbättra informationsutbytet

Vår analys visar att reformerna innebär att myndigheterna har fått rättsliga förutsättningar att upptäcka felaktiga utbetalningar, men att de i vissa fall saknar rättsligt stöd att använda informationen fullt ut. Det betyder exempelvis att myndigheterna kan använda informationen till att besluta om återkrav, men inte till att ändra beslut som de har fattat utifrån förutsättningar som visat sig inte stämma. Vi rekommenderar därför regeringen att ge myndigheterna i uppdrag att analysera och redovisa hur de med stöd av ändrade förmånsregelverk i högre grad kan använda de ökade möjligheterna till informationsutbyte för att minska felaktiga utbetalningar.

Regeringen bör besluta att myndigheterna ska redovisa vilka åtgärder de vidtagit med anledning av regeländringarna

Vår kartläggning och analys visar att det återstår en hel del arbete innan myndigheterna både på egen hand, och i samarbete med andra myndigheter, har genomfört åtgärder som innebär att de fullt ut kan använda de möjligheter som reformerna i vårt uppdrag innebär. Efter det att regeringen beslutade om vårt uppdrag har regeringen dessutom aviserat och genomfört flera andra reformer som också ska stärka myndigheternas arbete med att minska felaktiga utbetalningar genom att utöka myndigheternas rättsliga stöd för att utbyta information.

För att säkerställa att de nya möjligheter som reformerna innebär används fullt ut rekommenderar vi regeringen att fortsätta att följa upp hur myndigheternas arbete med att använda sig av dessa nya möjligheter utvecklas. Vi bedömer att ett lämpligt sätt att göra det på är att besluta att myndigheterna i sina årsredovisningar ska redovisa vilka åtgärder som de har vidtagit för att ta vara på regeländringar som ökat det rättsliga stödet för informationsutbyte.

1.2.3 Myndigheterna behöver fortsätta att utveckla sina samarbeten för att reformerna ska användas fullt ut

Vår slutsats är att myndigheterna har utvecklat sina samarbeten med andra myndigheter men de behöver utveckla dessa ytterligare för att kunna ta tillvara de ökade möjligheterna till informationsutbyte som reformerna innebär. Arbetet med omfattningsstudier har bidragit till ökat samarbete om metodutveckling och erfarenhetsutbyte mellan myndigheter. Det arbete som sker inom ramen för MUR-nätverket⁹ har bidragit till att förbättra och utveckla myndigheternas samarbete. Myndigheterna har även ett fungerande samarbete med Utbetalningsmyndigheten. Att införa arbetssätt baserade på automatiserade informationsutbyten mellan myndigheter ställer höga krav på myndigheternas samarbetsförmåga. Det kan behövas överenskommelser mellan myndigheter för att säkerställa att processen med att utveckla sådana informationsutbyten inte ska ta för lång tid.

Myndigheterna samarbetar om metodutveckling och om att dra nytta av reformerna

Vår kartläggning visar att myndigheternas arbete med omfattningsstudier har bidragit till metodutveckling och erfarenhetsutbyte mellan myndigheter, bland annat om hur riskerna för felaktiga utbetalningar och välfärdsbrottslighet ser ut och hur de förändras.

Det operativa samarbetet mellan myndigheterna sker i hög grad genom att medarbetare på olika myndigheter kontaktar varandra. Och de nätverk och kontakter som byggs upp mellan medarbetare och chefer på olika myndigheter är viktigt för att få till stånd ett väl fungerande samarbete mellan myndigheterna. Det arbete som har skett inom ramen för Rådet för korrekta utbetalningars verksamhet har bidragit till att utveckla myndigheternas samarbete. Vi har också sett flera exempel på att det arbete som bedrivs inom ramen för nätverket MUR underlättar och utvecklar myndigheternas samarbete för att kunna använda de reformer som ingår i vårt uppdrag.

⁹ Förkortningen MUR står för "motståndskraft hos utbetalande och rättsvårdande myndigheter mot missbruk och brott i välfärdssystemen". Nätverket startade 2019 på Försäkringskassans initiativ och består av 26 myndigheter som samarbetar för att förhindra felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Nätverkets organisation består av myndighetschefer, styrgrupp, kansli och arbetsgrupper. Försäkringskassan arbetsleder kansliet.

Utbetalningsmyndigheten och de utbetalande myndigheterna har ett väl fungerande samarbete

Vår analys visar att Utbetalningsmyndigheten och de utbetalande myndigheterna har ett väl fungerande samarbete. Det har gjort att Utbetalningsmyndigheten har kunnat starta sin verksamhet och börjat leverera underrättelser om felaktiga utbetalningar till myndigheterna. Analysen visar också att regeringen har underlättat detta samarbete genom att vara tydlig i sin styrning om att myndigheterna ska samarbeta och stödja Utbetalningsmyndigheten. Men samarbetet har också underlättats av att Utbetalningsmyndigheten håller ihop och styr samverkansarbetet.

Överenskommelser kan underlätta det fortsatta samarbetet med att utveckla automatiserade informationsutbyten

Vår analys visar att arbetet med att införa arbetssätt baserade på automatiserade informationsutbyten mellan myndigheter ställer höga krav på myndigheternas samarbetsförmåga. Myndigheterna behöver gemensamt analysera och fastställa hur de rättsliga förutsättningarna för informationsutbyte ser ut, komma överens om vilka tekniska lösningar de ska använda för utbytet samt samordna och finansiera genomförandet av de åtgärder som krävs. För att säkerställa att de möjligheter som reformerna innebär används fullt ut bedömer vi att det kan behövas överenskommelser på myndighetschefsnivå. Myndigheterna bör därför använda sig av möjligheten att träffa överenskommelser för att underlätta samarbeten som behövs för att ta tillvara möjligheten till informationsutbyten som är centrala för att effektivisera arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar.

I juni 2025 fick de utbetalande myndigheterna, tillsammans med tio andra myndigheter, ett regeringsuppdrag om att samordna utvecklingen av effektiv informationsdelning. Vi bedömer att det arbete som myndigheterna ska göra inom ramen för det uppdraget kommer göra det lättare för myndigheterna att träffa sådana överenskommelser. Uppdraget syftar till att säkerställa att de möjligheter till informationsdelning som gällande och kommande lagstiftning medger kan nyttjas effektivt så att brottslighet och felaktiga utbetalningar kan förebyggas, upptäckas och motverkas. I uppdraget ingår också att ta fram en myndighetsöverskridande färdplan som beskriver pågående och planerade åtgärder, per myndighet och myndighetsgemensamt, för att utveckla arbetssätt och it-lösningar så att information kan delas och användas effektivt.

2 Statskontorets övergripande iakttagelser av myndigheternas arbete med reformerna

I det här kapitel redovisar vi våra övergripande iakttagelser av hur Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har förändrat inriktningen av sitt arbete med anledning av sex reformer som syftar till att myndigheterna ska minska felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Inledningsvis redovisar vi hur myndigheternas styrning av arbetssätt och samverkan har utvecklats sedan 2021 då förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen infördes. Därefter redovisar vi våra övergripande iakttagelser av myndigheternas arbete med övriga reformer som trädde i kraft 2024.

2.1 Sammanfattande iakttagelser

- Sedan förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen infördes har myndigheterna gett uppgiften att minska felaktiga utbetalningar högre prioritet. Arbetet med omfattningsstudier har ökat erfarenhetsutbytet mellan myndigheterna och bidragit till att stärka myndigheternas arbete med att minska felaktiga utbetalningar. Ändringen av förordningen som innebär att omfattningsstudierna ska genomföras vart fjärde år har tagits emot positivt på myndigheterna.
- Det har skett en förändring i vad myndigheterna fokuserar på när det gäller uppgiften att minska felaktiga utbetalningar. Utvecklingsinsatser för att kunna upptäcka och stoppa felaktiga utbetalningar har fått högre prioritet i myndigheternas interna styrning. Myndigheterna prioriterar åtgärder som syftar till att införa rutinmässiga och automatiserade kontroller samt ökat informationsutbyte.
- Myndigheterna har förberett sig väl för att kunna använda lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet (luffa-lagen). Hittills har myndigheterna främst använt luffa-lagen till att utbyta information kopplad till handläggningen av enskilda ärenden. Men det finns även exempel på att myndigheter har börjat använda lagen för att göra automatiserade kontroller av förmånsvillkor. Det har fungerat bra för myndigheterna att använda lagen i det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet.

- Det tar längre tid för myndigheterna att införa arbetssätt som bygger på rutinmässiga och automatiserade kontroller av förmånsvillkor. Myndigheterna har inte i någon större utsträckning utnyttjat de möjligheter som införandet av luffa-lagen och lagen om (2024:1300) om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn samt ändringarna i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet och skatteförfarandeförordningen (2011:1261) ger att införa sådana arbetssätt.
- Myndigheterna har börjat utbyta information med stöd av regeländringarna och påbörjat samarbeten och utvecklingsinsatser för att kunna införa rutinmässiga och automatiserade kontroller av förmånsvillkor. I vissa fall behöver förmånsregler ändras för att myndigheterna fullt ut ska kunna använda reformerna till att hindra felaktiga utbetalningar.
- Den nya dataskyddsregleringen för socialförsäkringsområdet har underlättat för Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten att ta tillvara de möjligheter som andra reformer innebär. Arbetsförmedlingen och CSN, som har en äldre dataskyddsreglering, saknar i vissa fall rättsliga förutsättningar för att använda reformerna på ett effektivt sätt.
- Samarbetet mellan de utbetalande myndigheterna och Utbetalningsmyndigheten fungerar. Myndigheterna har förberett sig för att kunna använda Utbetalningsmyndighetens underrättelser och de har nytta av dem i sitt kontrollarbete. Myndigheterna kan med stöd av reformerna i vårt uppdrag göra egna dataanalyser som liknar de som Utbetalningsmyndigheten har gjort. Hittills är det bara Försäkringskassan som har börjat göra sådana analyser.

2.2 Arbetet mot felaktiga utbetalningar prioriteras och omfattningsstudierna har utvecklat arbetssätten

I detta avsnitt redovisar vi vårt uppdrag att kartlägga och analysera hur myndigheterna har förändrat sitt arbetssätt med anledning av att regeringen har infört och ändrat förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen. Förordningen syftar till att stärka arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar och har en tydlig koppling till riksdagens mål om korrekta utbetalningar. Målet infördes 2021 för att bidra till en samlad styrning och uppföljning av arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar och fusk inom välfärdssystemen. Ändringen som ingår i vårt uppdrag består framför allt i att myndigheterna nu ska genomföra omfattningsstudier vart fjärde år i stället för vart tredje år.

2.2.1 Arbetet med att minska felaktiga utbetalningar har fått högre prioritet hos myndigheterna

Riksdagens övergripande mål är att *de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen och den brottslighet som riktas mot dessa system ska minska*.¹⁰ Riksdagen justerade målet 2025 och det uttrycker nu tydligare att de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen ska minska. Dessutom har riksdagen breddat målet så att även brottslighet som riktar sig mot välfärdssystemen ska minska. Tidigare var målet *att utbetalningarna från dessa system ska vara korrekta, andelen felaktiga utbetalningar ska minska och fel ska motverkas*.¹¹ Sedan målet infördes har regeringen tydliggjort att myndigheterna har i uppgift att minska de felaktiga utbetalningarna. Regeringen har även beslutat om regeringsuppdrag för att myndigheterna ska minska de felaktiga utbetalningarna. Myndigheterna har även fått förstärkt finansiering för att bättre kunna bidra till att uppnå målet.

Myndigheterna lyfter tydligt fram målet att minska felaktiga utbetalningar i den interna styrningen

Vår kartläggning visar att myndigheterna har beslutat om nya mål för arbetet med att minska felaktiga utbetalningar. Myndigheternas övergripande och strategiska mål säger nu tydligare att uppgiften att minska felaktiga utbetalningar är en grundläggande del av myndighetens uppdrag och mål. Arbetsförmedlingen har till exempel beslutat att arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar och missbruk av välfärdssystemet ska vara en av myndighetens tre främsta prioriteringar under 2025. Två av Försäkringskassans sex långsiktiga mål beskriver vad myndigheten ska göra för att minska felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

Myndigheternas styrning av sitt utvecklingsarbete för att använda reformerna är strukturerad på något olika sätt. Arbetsförmedlingen och Pensionsmyndigheten använder myndighetens verksamhetsplan för att styra och följa upp utvecklingsarbetet. Försäkringskassans och CSN:s styrning utgår i högre grad från myndighetens arbetsordning och från att myndighetens avdelningar tar ansvar för nödvändiga utvecklingsinsatser och samarbeten.

Mer fokus på att på att förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott

Vi bedömer att det pågår en förflyttning av vad myndigheterna fokuserar på när det gäller att utveckla effektivare arbetsätt för att minska felaktiga utbetalningar. Informationsutbyte och utveckling för att införa rutinmässiga och automatiserade kontroller har fått högre prioritet. Vidare är det framför allt tydligt att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har börjat att prioritera utvecklingsarbete för att kunna upptäcka och förhindra pågående felaktiga utbetalningar och bidragsbrott högre än tidigare. Det är inte lika tydligt i CSN:s och

¹⁰ Prop. 2024/25:1 *Budgetpropositionen för 2025, utgiftsområde 2.*

¹¹ Prop. 2020/21:1 *Budgetpropositionen för 2021, utgiftsområde 2.*

Pensionsmyndighetens interna styrning. Vi bedömer att en viktig förklaring till detta är att både orsakerna och myndigheternas möjligheter att upptäcka och hindra felaktiga utbetalningar skiljer sig åt.

2.2.2 Utbetalningsmyndigheten tar över ESV:s uppgifter och Rådet för korrekta utbetalningar läggs ned

Förordningen innehåller bestämmelser som syftar till att stärka arbetet med korrekta utbetalningar. En stor del av förordningen styr uppgifter som Ekonomistyrningsverket (ESV) har ansvarat för. Regeringen har beslutat att Utbetalningsmyndigheten ska ta över dessa uppgifter från och med den 1 januari 2026.

Regeringen har även beslutat att Rådet för korrekta utbetalningar vid ESV ska avvecklas den 1 januari 2026. Vi redovisar därför ingen analys av hur de utbetalande myndigheterna har arbetat inom ramen för rådet. Regeringen bedömer att rådets uppgifter i stor utsträckning överensstämmer med uppgifter som Utbetalningsmyndigheten redan har. Dessutom anser regeringen att det numera finns flera andra samverkansorgan som täcker de behov som rådet skulle tillgodose.¹²

2.2.3 Arbetet med omfattningsstudier har bidragit till att stärka myndigheternas arbete

Omfattningsstudierna är ett viktigt underlag för att följa upp riksdagens mål om att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen. Under 2025 har myndigheterna börjat arbeta med nästa omgång av omfattningsstudier. Myndigheterna ska redovisa resultatet till Utbetalningsmyndigheten i oktober 2026.

I princip alla som vi har intervjuat om arbetet med omfattningsstudierna anser att det är bra att myndigheterna ska genomföra studierna vart fjärde år i stället för vart tredje år. Ett skäl till det är att det är resurskrävande att genomföra omfattningsstudier. Uppgiften kan kräva att myndigheterna tillfälligt prioriterar ner det operativa arbetet med att minska felaktiga utbetalningar.

Vår kartläggning visar att myndigheternas arbete med omfattningsstudier har bidragit till metodutveckling och erfarenhetsutbyte mellan myndigheter, bland annat om hur riskerna för felaktiga utbetalningar och välfärdsbrottslighet ser ut och hur de förändras. När det gäller omfattningsstudierna har myndigheterna haft rätt att använda metoder och personuppgifter som de inte har haft rättsligt stöd att använda i sin handläggning och kontroll. Vissa av regeländringarna som ingår i vårt uppdrag innebär att myndigheterna nu har rättsligt stöd att använda motsvarande metoder och uppgifter även i sitt kontrollarbete. Flera av de som vi har intervjuat lyfter fram att arbetet med tidigare omfattningsstudier har synliggjort

¹² Finansdepartementet (2025). *Nya uppgifter för Utbetalningsmyndigheten och avveckling av Rådet för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (Fi2025/01473)*.

vilka regler som behöver ändras för att myndigheterna ska kunna arbeta effektivare med att minska felaktiga utbetalningar.

Förväntningarna på vilken nytta som myndigheterna kommer att ha av det pågående arbetet med omfattningsstudier varierar, både inom och mellan de fyra myndigheterna. Vissa uttrycker att myndigheten redan har god kännedom om omfattningen av de felaktiga utbetalningarna, vad de beror på och vilka åtgärder som myndigheten behöver vidta för att minska de felaktiga utbetalningarna. Andra anser att tidigare erfarenheter visar att myndigheten alltid upptäcker nya orsaker till felaktiga utbetalningar, och nya saker som myndigheten behöver göra för att förebygga och upptäcka fel. Omfattningsstudierna beskrivs även som viktiga eftersom de uppmärksammar de problem som myndigheten har med felaktiga utbetalningar och att myndigheten behöver prioritera att genomföra åtgärder för att komma till rätta med problemen.

2.3 Myndigheterna har förberett sig och börjat använda luffa-lagen

Luffa-lagen innebär förenklat att en generell uppgiftsskyldighet har införts för myndigheter om en annan myndighet eller aktör behöver en uppgift för att säkerställa korrekta beslutsunderlag för att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Lagen anger också vissa undantag. Uppgiftsskyldigheten gäller för Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, CSN, E-hälsomyndigheten, Försäkringskassan, Inspektionen för vård och omsorg, Kronofogdemyndigheten, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, kommuner och arbetslöshetskassor.

Luffa-lagen är ett komplement till annan lagstiftning som tillåter myndigheter att utbyta information i syfte att säkerställa korrekta utbetalningar. Villkoren för informationsutbyte i annan lagstiftning skiljer sig ofta åt beroende på om en myndighet ska använda informationen inför ett beslut eller i efterhand för kontroll och om myndigheten har eller inte har tecken på att en felaktig utbetalning har skett.

2.3.1 Myndigheterna har samarbetat för att kunna använda lagen

Inför det att lagen skulle börja gälla förberedde sig myndigheterna gemensamt genom samverkan inom MUR-nätverket. Myndigheterna tog tillsammans fram en promemoria om hur lagen ska tolkas för att underlätta hur de skulle använda lagen i framtiden. Myndigheterna genomförde även en kartläggning av vilken information olika myndigheter har tillgång till och behöver i sitt arbete med att minska felaktiga utbetalningar. I nätverket ingår 26 myndigheter. Förkortningen MUR står för motståndskraft hos utbetalande och rättsvårdande myndigheter mot missbruk och brott i välfärdssystemen.

Efter att lagen började gälla har myndigheterna vidtagit åtgärder för att kunna börja använda lagen. Myndigheterna har tagit fram rättsliga ställningstaganden, handböcker och stödmaterial som klargör och underlättar arbetet med att överlämna, begära och använda den information som behövs för att minska felaktiga utbetalningar.

2.3.2 Myndigheterna utbyter mer information än tidigare med hjälp av luffa-lagen

Baserat på vår kartläggning bedömer vi att informationsutbytet om enskilda ärenden både har ökat och effektiviserats med hjälp av luffa-lagen.

Arbetsförmedlingen uppger exempelvis att myndigheten nu får mer information om andra myndigheters ärenden än tidigare. De rutiner och stöd som myndigheterna har byggt upp med stöd av lagen gör även att det går enklare och snabbare att få uppgifter från andra myndigheter.

Informationsutbytet med stöd av luffa-lagen ser olika ut. Ett exempel är att myndigheter skickar förfrågningar till Skatteverket om att få mer information om ett ärende. Sedan tidigare skickar Skatteverket underrättelser till myndigheter enligt lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Men till följd av luffa-lagen kan myndigheterna nu även ta del av underlaget för Skatteverkets beslut. Hittills har Skatteverket tagit emot och besvarat ungefär 500 sådana förfrågningar från Arbetsförmedlingen, Pensionsmyndigheten och CSN. Ett annat exempel är att Försäkringskassan med stöd av luffa-lagen har beslutat om att rutinmässigt och digitalt lämna ut sjukanmälan och att manuellt lämna ut friskanmälan till CSN.

Det fungerar bra att använda luffa-lagen i det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet

Genom luffa-lagen infördes även en skyldighet att lämna ut uppgifter som behövs för att planera, genomföra eller följa upp myndighetsgemensamma kontroller av arbetsplatser inom ramen för det samarbete som nio myndigheter sedan 2018 bedriver på uppdrag av regeringen för att motverka arbetslivskriminalitet. Enligt intervjuuppgifter från de utbetalande myndigheterna har det fungerat bra att använda luffa-lagen för att motivera informationsdelning inom det arbetet. Det gick också fort att komma i gång med informationsutbytet.

2.3.3 Det tar längre tid för myndigheterna att börja använda luffa-lagen för rutinmässig uppföljning

Den största nyheten med luffa-lagen är att den ger myndigheterna juridiskt stöd för att rutinmässigt utbyta information med andra myndigheter.¹³ Informationen behöver inte heller vara kopplad till ett visst tillfälle som till exempel inför ett

¹³ Försäkringskassan (2024). *LUFFA – en ny lag som ger ökade möjligheter till informationsutbyte*, IM 2024:075.

beslut. Myndigheterna kan exempelvis införa löpande maskinell kontroll av att villkor för förmånsbeslut fortfarande gäller. Och de behöver inte heller ha fått något tecken på att en utbetalning är felaktig för att få tillgång till sådana uppgifter. Genom att använda luffa-lagen på det sättet kan en myndighet säkerställa att vissa typer av felaktiga utbetalningar upptäcks – och dessutom i ett tidigt skede.

Vår kartläggning visar att det tar tid för myndigheter att sätta upp digitala automatiserade informationsutbyten. För att underlätta och i viss mån standardisera informationsutbyte mellan myndigheter har MUR-samarbetet bildat en arbetsgrupp som ska ta fram ett myndighetsgemensamt metodstöd. Arbetsgruppen har tagit fram en första utgåva av metodstödet med arbetsnamnet hinderbanan. Arbetsgruppen ska vara klar i december 2025.¹⁴

Enligt vår kartläggning kan det första större och mer automatiserade informationsutbytet med stöd av luffa-lagen komma i gång under våren 2026. Luffa-lagen har gett Migrationsverket ökad uppgiftsskyldighet när det gäller att informera andra myndigheter om att ett uppehållstillstånd har upphört, om myndigheterna behöver det för att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda felaktiga utbetalningar. Migrationsverket arbetar med att utveckla en tjänst som bland annat gör att myndigheten löpande ska kunna underrätta andra myndigheter när ett uppehållstillstånd har upphört. Migrationsverket räknar med att kunna börja använda och testa funktionen i mindre skala under våren 2026 (se även avsnitt 3.4.2). Myndigheterna kan behöva uppgifterna inför, under och efter ett förmåns- eller bidragsbeslut. Migrationsverket har sedan tidigare ett femtiotal tjänster och flera överenskommelser med andra aktörer om att lämna ut sådana uppgifter för olika ändamål.

2.4 Myndigheterna använder nya uppgifter från Skatteverket till automatiserade kontroller

I detta avsnitt redovisar vi våra iakttagelser av myndigheternas arbete med anledning av följande

- ändringarna i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet
- ändringarna i skatteförfarandeförordningen (2011:1261)
- införande av lagen (2024:1300) om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn.

¹⁴ Försäkringskassan (2024). *MUR – Statusrapport 2025-10-07*.

2.4.1 Arbetsförmedlingen använder information om att Skatteverket upptäckt fel i arbetsgivardeklarationer

Arbetsgivare ska varje månad redovisa inkomstuppgifter till Skatteverket för sina anställda i en arbetsgivardeklaration. Uppgifterna i arbetsgivardeklarationerna är viktiga för många myndigheter när de fattar förmånsbeslut och genomför kontroller. Under hösten 2025 har MUR-samarbetet bildat en arbetsgrupp för att öka den kollektiva kunskapen om individuppgifter. Syftet är bland annat att öka förståelsen för hur Skatteverket arbetar med arbetsgivardeklarationerna och hur andra myndigheter kan använda och kontrollera informationen.

Individuppgifterna i arbetsgivardeklarationerna kan innehålla fel och arbetsgivarna kan också ändra uppgifter i efterhand. De flesta ändringar är sådana som arbetsgivaren måste kunna göra, exempelvis om de har missat att ta upp en förmån eller någon annan ersättning. Men att arbetsgivaren kan ändra uppgifterna i efterhand kan också vara en risk för att oseriösa arbetsgivare utnyttjar detta och att myndigheter fattar beslut baserade på felaktiga inkomstuppgifter. Regeringens ändringar av skatteförfarandeförordningen (2011:1261) och förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet ska förbättra myndigheternas förutsättningar att använda korrekta uppgifter från arbetsgivardeklarationerna på följande sätt:

- a) Om Skatteverket i myndighetens beskattningsbeslut har frångått en uppgift som arbetsgivare har lämnat i arbetsgivardeklarationen *får* Skatteverket markera detta med en särskild anteckning. Om det finns en sådan anteckning *ska* Skatteverket vid en begäran lämna ut uppgiften.
- b) Om Skatteverket lämnar ut individuppgifter från arbetsgivardeklarationerna till andra myndigheter och dessa innehåller en uppgift som har ändrats eller lagts till, *ska* Skatteverket till den mottagande myndigheten också lämna ut uppgifter om tidpunkten för ändringen eller tillägget, och om uppgiftens tidigare innehåll.

Vår kartläggning visar att Skatteverket har börjat markera att myndigheten har frångått arbetsgivares uppgifter i myndighetens beskattningsbeslut. Skatteverket gör sådana markeringar både vid löpande skattekontroller av arbetsgivaravgifter och vid kontroller inför myndighetens beslut om slutlig skatt. Enligt Skatteverket gjorde myndigheten ungefär 1 400 markeringar för knappt 100 företag och 235 individer mellan den 1 juli 2024 och maj 2025. Arbetsförmedlingen har utvecklat ett systemstöd för att hitta markeringarna och myndigheten använder informationen i sin kontroll av företag som får ersättning för subventionerade anställningar.

Arbetsförmedlingen har inte har använt sig av den nya möjligheten att få uppgifter från Skatteverket om att arbetsgivare har ändrat uppgifter i arbetsgivardeklarationer i efterhand. Enligt Arbetsförmedlingen kan myndigheten redan upptäcka detta.

Arbetsförmedlingen hämtar nämligen in information från arbetsgivardeklarationerna som myndigheten sparar. Med hjälp av den informationen kan myndigheten se om arbetsgivare har ändrat uppgifter i efterhand.

2.4.2 Försäkringskassan har gjort små förändringar av sitt arbetssätt med hjälp av nya inkomst- och frånvarouppgifter

I detta avsnitt redovisar vi våra iakttagelser av hur Försäkringskassan arbetar för att använda ändringarna i förordningen om Skatteverkets beskattningsverksamhet och införandet av lagen (2024:1300) om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn. De två regeländringarna ger Försäkringskassan möjlighet att börja arbeta med nya automatiska kontroller av om vissa förmånsvillkor är uppfyllda.

- Ändringen av förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet innebär att Skatteverket på begäran av Försäkringskassan ska lämna ut uppgifter från beskattningsdatabasen i den utsträckning det krävs för Försäkringskassans beräkning och kontroll av femton olika förmåner.¹⁵
- Lagen om (2024:1300) om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn innebär att arbetsgivare i samband med att de lämnar sin arbetsgivardeklaration till Skatteverket också är skyldiga att lämna uppgifter om arbetstagares frånvaro på grund av vård av barn. Skatteverket ska ta emot uppgifterna och sedan överlämna dem till Försäkringskassan. Syftet är att effektivisera Försäkringskassans kontroll av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning.

Vår kartläggning visar att Försäkringskassan har fått tillgång till informationen från Skatteverket och att Försäkringskassan har börjat använda uppgifterna som underlag för att förbättra sina riskbaserade kontroller av tillfällig föräldrapenning och sjukpenning. Enligt Försäkringskassan kommer detta förändrade arbetssätt inledningsvis inte att leda till att volymen av felaktiga utbetalningar minskar i någon större utsträckning. Effekten blir i stället framför allt att myndigheten kommer att kunna initiera fler återkravsärenden genom att göra riskbaserade kontroller.

¹⁵ I förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet, § 7 fjärde stycket anger regeringen följande förmåner: etableringsjobb, aktivitetsersättning, arbetsskadelivränta, arbetsskadesjukpenning, assistansersättning, föräldrapenning, graviditetspenning, närståendepenning, rehabiliteringspenning, sjukersättning, sjukpenning, tillfällig föräldrapenning, aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning.

Försäkringskassan har ännu inte utnyttjat de nya möjligheterna fullt ut

Vår analys visar att Försäkringskassan inte har förändrat sitt arbetssätt för att fullt ut utnyttja de nya möjligheter som reformerna medför. Hittills har myndigheten endast använt uppgifterna för kontroller av två av de femton förmånerna, tillfällig föräldrapenning och sjukpenning. Det beror delvis på att Försäkringskassan vill börja med att utveckla rutiner, systemstöd och kontroller för förmåner där problemen med felaktiga utbetalningar är som störst innan myndigheten startar motsvarande utvecklingsarbete för de övriga förmånerna.

Ett annat skäl är att Försäkringskassan vill att regeringen först ska ändra vissa förmånsregler så att myndigheten kan använda den nya informationen för att ändra beslut som myndigheten kan konstatera är felaktiga. Försäkringskassan har lämnat förslag på sådana regeländringar och under hösten 2025 har regeringen remissbehandlat en promemoria med förslag på lagändringar. Förslagen innebär att Försäkringskassan ska kunna ompröva vissa beslut, om förhållanden som har varit avgörande för beslutet har ändrats.¹⁶ Det kan till exempel vara att Försäkringskassan upptäcker att en person har arbetat på ett sätt som strider mot ett förmånsvillkor.

2.4.3 För att ta tillvara de ökade möjligheterna till informationsutbyte krävs omfattande it-utveckling

Ett gemensamt tema för de reformer som omfattas av vårt uppdrag är att de ska ge myndigheterna bättre förutsättningar att använda informationsmängder hos andra myndigheter för att nå målet om att minska de felaktiga utbetalningarna. Det kräver att myndigheterna både enskilt och gemensamt arbetar med att utveckla it-stöd som stödjer reformarbetet. Vår analys visar att det återstår mycket utvecklingsarbete innan myndigheterna har systemstöd för att kunna utnyttja reformerna fullt ut. Myndigheterna har hittills framför allt haft utrymme att genomföra enklare och mindre utvecklingsinsatser. Behovet förstärks av att regeringen både har initierat och aviserat fler reformer som också syftar till att öka myndigheternas tillgång till information för att kunna minska de felaktiga utbetalningarna.

2.5 Ändrad dataskyddsreglering ger förutsättningar för att myndigheterna ska kunna använda reformerna

I detta avsnitt redovisar vi vår analys och kartläggning av Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens arbete med anledning av att den nya dataskyddsregleringen för socialförsäkringsområdet med utökade möjligheter till personuppgiftsbehandling har införts.

¹⁶ Regeringskansliet 2025. *Remiss av promemoria: Åtgärder för att förhindra felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen och förenklad administration inom föräldrapenningen*. Dnr. S2025/01246.

Den nya lagstiftningen ger Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten möjlighet att lämna ut personuppgifter digitalt. Att myndigheterna kan kommunicera personuppgifter elektroniskt med andra myndigheter och aktörer för att beskriva vilken information som de behöver ta del av är nödvändigt för att det ska gå att använda andra reformer fullt ut. Försäkringskassan har till exempel använt den nya rättsliga möjligheten i sitt informationsutbyte med Skatteverket om månadsinkomster. Pensionsmyndigheten har haft nytta av den nya regleringen i sitt informationsutbyte med Utbetalningsmyndigheten och med tjänstepensionsbolag.

Arbetsförmedlingen och CSN, som har en äldre dataskyddsreglering, saknar i vissa fall rättsliga förutsättningar för att använda reformerna på ett effektivt sätt. Regeringen har tillsatt två utredningar som lämnat förslag på ny lagstiftning för Arbetsförmedlingens respektive CSN:s dataskyddsreglering (se avsnitt 4.4.1 respektive 6.6.1).

Vår kartläggning visar att Försäkringskassan ännu inte fullt ut kan dra nytta av de möjligheter som den nya lagstiftningen ger eftersom myndigheten i vissa fall saknar säkra e-tjänster för informationsöverföring av personuppgifter. Det innebär bland annat att medarbetarna behöver använda telefon och brev för att utbyta information i stället för att använda elektronisk kommunikation. Reformerna har även utökat myndigheternas möjligheter att databehandla personuppgifter för kontrolländamål. Därmed kan myndigheterna utveckla sitt arbete med riskbaserade kontroller.

2.6 Myndigheterna beslutar om återkrav med hjälp av underrättelser från Utbetalningsmyndigheten

I detta avsnitt redovisar vi våra övergripande iakttagelser av hur myndigheterna har samverkat och förändrat sitt arbetssätt med anledning av att Utbetalningsmyndigheten inrättades 1 januari 2024. Myndigheterna har fungerande arbetssätt för att använda Utbetalningsmyndighetens underrättelser. Samarbetet mellan myndigheterna fungerar men det finns vissa utmaningar.

2.6.1 Myndigheterna har fungerande arbetssätt för att handlägga underrättelser

Hösten 2024 skickade Utbetalningsmyndigheten sina första underrättelser om indikationer på felaktiga utbetalningar till de utbetalande myndigheterna. Underrättelserna baserades på tre enkla analysmodeller som Utbetalningsmyndigheten tog fram för att komma i gång med sitt arbete och för att utveckla och testa metoder och arbetssätt tillsammans med myndigheterna. Under våren 2025 började Utbetalningsmyndigheten även skicka underrättelser till Arbetsförmedlingen om felaktiga utbetalningar av lönebidrag baserade på en fjärde modell.

Vår kartläggning visar att myndigheterna huvudsakligen använder arbetssätt som de har utvecklat tidigare (kontrollutredningar) för att handlägga underrättelser och besluta om återkrav och eventuella polisanmälningar. Enligt våra intervjuer har det krävts ungefär samma utredningsinsats för att utreda impulser om felaktiga utbetalningar oavsett om informationen kommer från Utbetalningsmyndigheten, andra myndigheter och aktörer eller från den egna myndigheten.

Vi har sett några exempel på att myndigheternas arbete med Utbetalningsmyndighetens underrättelser har lett till att de har förändrat sitt arbete med att minska felaktiga utbetalningar. Arbetsförmedlingen har utvecklat myndighetens operativa kontrollarbete av lönebidrag baserat på erfarenheter från arbetet med underrättelserna. CSN har infört en ny rutin som innebär att myndigheten med stöd av underrättelserna uppmanar studerande som har haft inkomster över beloppsgränsen att ändra sin ansökan om studiemedel för att undvika återkrav.

Den första september 2025 hade Utbetalningsmyndigheten skickat totalt 2 656 underrättelser baserade på myndighetens fyra första analysmodeller till de utbetalande myndigheterna. Vid samma tidpunkt hade myndigheterna beslutat om återkrav på motsvarande 43 miljoner kronor och gjort 73 polisanmälningar baserade på underrättelserna. Vidare visar Utbetalningsmyndighetens uppföljning att myndigheternas handläggning av underrättelserna resulterat i att myndigheterna hade kunnat stoppa felaktiga framtida utbetalningar på motsvarande 24 miljoner kronor. Både återkraven och de stoppade felaktiga framtida utbetalningarna kommer också att öka eftersom myndigheterna inte hade handlagt alla inkomna underrättelser vid tidpunkten för uppföljningen. Se tabellen nedan.

Tabell 2. Omfattning och resultat av Utbetalningsmyndighetens underrättelser 1 september 2025.

Myndighet	Antal under-rättelser	Antal pågående utredningar	Återkrav (mnkr)	Förhindrade felaktiga utbetalningar (mnkr)	Polis-anmälningar
Försäkringskassan (sjukpenning och samtidigt arbetsinkomster)	864	360	27,1	2,3	47
Arbetsförmedlingen (lönebidrag och samtidigt andra arbetsinkomster)	147	110	0,4	8,8	5
CSN (studiemedel och samtidigt för höga inkomster)	1 044	i.u.	14,1	-	21
Pensionsmyndigheten (garantipension och samtidigt bosättning utomlands)	601	0	1,3	13	0
Summa	2 656	470	42,9	24,1	73

Källa: Utbetalningsmyndigheten interna uppföljning.

2.6.2 Utbetalningsmyndigheten utvecklar analysmodeller i samverkan med de utbetalande myndigheterna

Utbetalningsmyndigheten har fortsatt att använda och utveckla sina första analysmodeller samtidigt som myndigheten har börjat introducera nya modeller. Utvecklingsarbetet kräver ett nära samarbete med de utbetalande myndigheterna. De investeringar som Utbetalningsmyndigheten har gjort i systemstöd och metoder innebär att myndighetens marginalkostnad för att öka antalet underrättelser är låg.¹⁷ Hittills har Utbetalningsmyndigheten utvecklat sju olika analysmodeller.

De första fyra modellerna som Utbetalningsmyndigheten började använda innebär att myndigheten analyserar en myndighets utbetalningar av en förmån. Tre av dessa modeller jämför inkomstuppgifter från Skatteverket med uppgifter från de utbetalande myndigheterna. De första fyra modellerna som Utbetalningsmyndigheten började använda bygger på

- jämförelser mellan inkomstuppgifter från Skatteverket och uppgifter från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och CSN om utbetalningar av sjukpenning, lönebidrag och studiemedel
- jämförelser mellan uppgifter från Skatteverket om bosättning utomlands och uppgifter från Pensionsmyndigheten om utbetalningar av garantipension.

Med de nya modeller som Utbetalningsmyndigheten har utvecklat ska myndigheten kunna skicka underrättelser om indikationer på felaktiga utbetalningar från fler förmåner per analysmodell än i dag. I månadsskiftet mellan oktober och november 2025 hade Utbetalningsmyndigheten börjat använda tre nya analysmodeller. Med stöd av dessa modeller ska Utbetalningsmyndigheten skicka underrättelser till a-kassor och fyra myndigheter om felaktiga utbetalningar från sex olika förmåner. Dessa analysmodeller gäller följande:

- *Inkomster i relation till förmånen aktivitetsstöd.* Utbetalningsmyndigheten ska analysera inkomstuppgifter och utbetald ersättning för att kunna skicka underrättelser till Försäkringskassan.
- *Bosättning i relation till förmånerna lönebidrag, nystartsjobb och garantipension.* Utbetalningsmyndigheten ska analysera olika typer av uppgifter från olika källor som kan indikera utlandsvistelse eller bosättning i förhållande till myndigheternas uppgifter om utbetald ersättning. Syftet är att kunna skicka underrättelser till Arbetsförmedlingen, Skatteverket och Pensionsmyndigheten.

¹⁷ Utbetalningsmyndigheten 2025. *Budgetunderlag för åren 2026–2028.*

- *Legal vistelse i relation till förmånerna barnbidrag och a-kassa.*
Utbetalningsmyndigheten ska analysera Skatteverkets uppgifter om uppehållsrätt, Migrationsverkets uppgifter om uppehållstillstånd och myndigheternas uppgifter om utbetalda ersättningar för att kunna skicka underrättelser till Försäkringskassan och a-kassor.

2.6.3 Myndigheternas samarbete fungerar, men det finns flera utmaningar

Vår kartläggning visar att Utbetalningsmyndigheten och de utbetalande myndigheterna har ett fungerande samarbete. Det gäller både samarbete för att kunna utbyta information som Utbetalningsmyndigheten behöver för att göra dataanalyser och dialoger om vilka analyser som Utbetalningsmyndigheten bör göra för att stödja myndigheternas arbete med att förhindra felaktiga utbetalningar. Samtidigt har det funnits utmaningar kring tekniska och juridiska frågor som gäller datainsamling och it-utveckling. En annan utmaning har varit de utbetalande myndigheternas behov av att få information om Utbetalningsmyndighetens planer och behov för att kunna planera sina egna utvecklingsinsatser och avsätta resurser för att kunna ta hand om Utbetalningsmyndighetens underrättelser.

Tidskrävande process att samla in data

Enligt Utbetalningsmyndigheten är det en tidskrävande process med långa ledtider att begära in och få data från de utbetalande myndigheterna. Det tar minst sex månader att samla in data till en ny analysmodell. Den processen består av olika moment som både kräver resurser och som är svåra att förutse hur lång tid de tar. Enligt Utbetalningsmyndigheten är det svårt att förenkla processen. Processen innebär att Utbetalningsmyndigheten först ska göra en behovs- och konsekvensbedömning, därefter en datadetaljering tillsammans med myndigheterna och sedan görs beställningen av data. Myndigheterna ska sedan pröva Utbetalningsmyndighetens behov av data juridiskt. I vissa fall har myndigheternas juridiska prövning tagit mycket lång tid, enligt Utbetalningsmyndigheten. Det har också tagit tid för myndigheterna att ta fram och leverera data. När myndigheterna väl har levererat data behöver Utbetalningsmyndigheten validera uppgifterna och skapa sig en dataförståelse. I många fall har myndigheterna behövt skicka nya filer då de innehållit felaktigheter och inte alltid följt myndigheternas egna specifikationer. Utbetalningsmyndigheten kan också i vissa fall behöva göra nya beställningar om uppgifterna inte går att använda som planerat.

Myndigheterna behöver kunna förbereda sig för kommande underrättelser

De utbetalande myndigheterna är beroende av att få information om hur många underrättelser de kan förvänta sig att få från Utbetalningsmyndigheten under ett år för att kunna resursplanera sin kontrollverksamhet. Men Utbetalningsmyndigheten har svårt att göra säkra sådana prognoser, eftersom arbetet med att utveckla nya analysmodeller innehåller många okända parametrar. Myndigheterna behöver också få reda på vilka förmåner som underrättelserna innehåller information om för

att kunna planera sina resurser. Att göra en kontrollutredning baserad på uppgifter om att en person med sjukpenning har haft inkomster som kan strida mot arbetsvillkoret är exempelvis mer komplicerat än att göra en kontrollutredning baserad på uppgifter om att en person med studiestöd har haft inkomster över fribeloppet.

Både överlämning av data till Utbetalningsmyndigheten och utveckling av systemstöd har fungerat

Arbetet med att utveckla systemstöd för informationsutbyte mellan Utbetalningsmyndigheten och de utbetalande myndigheterna har över lag fungerat bra. Men det är tidskrävande. De utbetalande myndigheterna kan också ha svårt att ge besked om när de kan vara klara med utvecklingsinsatser, eftersom de ofta har annat utvecklingsarbete inplanerat.

Myndigheterna har byggt upp systemstöd för att ta emot och handlägga underrättelser

Myndigheterna arbetade inledningsvis manuellt med att ta hand om Utbetalningsmyndighetens underrättelser. Men under 2025 har alla myndigheter utom CSN tagit fram systemstöd som gör det möjligt att läsa in och handlägga underrättelser i befintliga handläggningssystem. CSN behöver däremot invänta en ny dataskyddsreglering innan myndigheten kan använda ett sådant stöd. CSN:s dataskyddsreglering medför även begränsningar som gör att vissa uppgifter inte har kunnat lämnas digitalt. Därför har Utbetalningsmyndigheten inte kunnat hämta in dessa uppgifter till sina dataanalyser.

Utbetalningsmyndigheten behöver bättre återkoppling från myndigheterna för att kunna utveckla sina analyser

Från och med mars 2025 finns lagkrav på att de utbetalande myndigheterna ska lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om vilka åtgärder som de har vidtagit med anledning av myndighetens underrättelser och vilket resultat som åtgärderna har lett till. De flesta myndigheterna återkopplar manuellt och på aggregerad nivå. Men det är viktigt för Utbetalningsmyndigheten att få tillgång till uppföljning på ärendenivå, för att kunna utveckla sina urvals- och analysmetoder. Detta är en förutsättning för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna förstå vad i en dataanalys som genererar urvalsträffar och kunna jämföra resultat mellan underrättelser som baseras på olika versioner av en dataanalysmodell.

För närvarande är det bara Försäkringskassan som har ett systemstöd för att följa upp åtgärder och resultat av underrättelserna. Under 2026 räknar de flesta myndigheterna med att ha ett systemstöd för återkopplingen. Dessa stöd ska även göra det möjligt att följa upp både åtgärder och resultat per underrättelse.

3 Försäkringskassans arbete med anledning av reformerna

I detta kapitel redovisar vi vår kartläggning och analys av hur Försäkringskassan har förändrat sitt arbetssätt och samarbete med andra myndigheter med anledning av de reformer som ingår i Statskontorets uppdrag. Försäkringskassan berörs av alla reformer och regeländringar som ingår i vårt uppdrag.

3.1 Sammanfattande iakttagelser

- Försäkringskassan prioriterar uppgiften att säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs. Myndigheten har infört nya mål som anger att myndighetens arbetssätt ska utvecklas på ett sätt som kommer att underlätta för Försäkringskassan att ta tillvara de nya möjligheter som reformerna i vårt uppdrag innebär. Försäkringskassan håller på att genomföra en omorganisation för att effektivisera sitt arbete.
- Försäkringskassan har förberett sig för att kunna använda lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet (luffa-lagen). Myndigheten arbetar också med att komma överens om informationsutbyten med andra myndigheter. Inför sommaren 2026 räknar Försäkringskassan med att kunna börja använda information från Migrationsverket för att löpande följa upp att förmånstagare har ett giltigt uppehållstillstånd.
- Det arbete som Försäkringskassan bedriver för att ta tillvara de möjligheter som reformerna ger till ökat informationsutbyte är främst inriktat mot att utveckla arbetssätt som bygger på rutinmässiga och automatiserade kontroller. På handläggarnivå arbetar myndigheten främst med kunskapsstyrning för att handläggarna ska kunna uppfylla Försäkringskassans utökade skyldigheter att lämna ut uppgifter till andra myndigheter och aktörer.
- Försäkringskassan har i samarbete med Skatteverket använt reformerna för att börja utbyta information om månadsinkomster och frånvaro från arbete på grund av vård av barn. Hittills använder myndigheten informationen i begränsad omfattning för efterkontroller och riskbaserade kontroller. Den nya dataskyddsregleringen har gjort att Försäkringskassan kan arbeta effektivare med informationsutbyte.

- Försäkringskassan har genomfört den process- och systemutveckling som krävs för att myndigheten ska kunna börja använda informationen från Skatteverket för att upptäcka felaktiga utbetalningar. Innan Försäkringskassan går vidare och utvecklar rutiner och systemstöd för att använda reformerna fullt ut väntar myndigheten på ny lagstiftning som kan ge Försäkringskassan rättsliga förutsättningar att även hindra felaktiga utbetalningar.
- Samarbetet mellan Försäkringskassan och Utbetalningsmyndigheten fungerar och Försäkringskassan har förberett sig väl för att använda Utbetalningsmyndighetens underrättelser i sitt kontrollarbete. I slutet av 2025 började Försäkringskassan använda de nya möjligheter som andra reformer ger till att göra dataanalyser som liknar de analyser som Utbetalningsmyndigheten gör av utbetalningar av sjukpenning. Utbetalningsmyndigheten bedömer att Försäkringskassan på sikt kan ta över ansvaret för att göra exempelvis sådana dataanalyser.

3.2 Försäkringskassan behöver bli mindre beroende av att enskilda lämnar korrekta uppgifter

Försäkringskassan betalade 2024 ut drygt 260 miljarder kronor från drygt 40 olika förmåner¹⁸. Enligt myndighetens senaste omfattningsstudie var 4,4 procent av utbetalningarna felaktiga under 2021.¹⁹ Försäkringskassans analyser visar att myndigheten behöver utveckla sitt kontrollarbete utifrån ett individperspektiv. Tidigare har Försäkringskassan i stor utsträckning fokuserat på att vidta åtgärder för att förhindra felaktiga utbetalningar som är orsakade av fel som myndigheten gör.²⁰ Försäkringskassan kan använda de reformer och regeländringar som ingår i vårt uppdrag till att utveckla arbetssätt som gör att myndigheten blir mindre beroende av att förmånstagare lämnar korrekta uppgifter.

3.2.1 Fel från enskilda individer eller andra aktörer är Försäkringskassans allvarligaste problem

Bidragsbrott som följer av att individer medvetet lämnar felaktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden är Försäkringskassans allvarligaste problem när det gäller felaktiga utbetalningar. Fel från enskilda individer och andra aktörer står för 97 procent av Försäkringskassans felaktiga utbetalningar. Försäkringskassans analyser visar att det är närmare tio gånger vanligare med oavsiktliga fel än avsiktliga fel. Men det genomsnittligt utbetalade felaktiga beloppet är nästan tio gånger högre för avsiktliga fel än för oavsiktliga fel. 80 procent av de felaktiga utbetalningar som Försäkringskassan upptäcker går till 8 procent av de som tar emot en felaktig utbetalning.²¹

¹⁸ Försäkringskassans årsredovisning för 2024.

¹⁹ Försäkringskassan (2023). *Omfattningen av felaktiga utbetalningar inom Försäkringskassans förmåner*, PM 2023:8.

²⁰ Försäkringskassan (2024). *Lägesbild - Försäkringskassans allvarligaste risker för felaktiga utbetalningar och bidragsbrott 2023*, PMi 2024:4.

²¹ Ibid.

Försäkringskassan bedömer att deras största utmaningar när det gäller att förhindra felaktiga utbetalningar är att kontrollverktygen brister, att vissa välfärdssystem bygger på tillit samt att den ökade digitaliseringen gör det möjligt att vara anonym i sina kontakter med myndigheten.²² Försäkringskassan bedömer därför att myndigheten behöver bättre tillgång till korrekta uppgifter när det gäller information om

- arbete trots förmån och inkomster
- bosättning eller vistelse utomlands
- aktuell bosättning inom Sverige.²³

3.2.2 Löpande uppföljning kan minska antalet felaktiga utbetalningar

De flesta av Försäkringskassans förmåner har inkomst- eller arbetsvillkor. Försäkringskassan utgår ofta från Skatteverkets beslut om slutlig skatt i sina efterhandskontroller av förmånstagares inkomster. Men då tar det mer än ett år att upptäcka felaktiga utbetalningar som beror på att en person har haft en högre inkomst än den som myndigheten har utgått från i sitt beslut.

Flera av de reformer som ingår i vårt uppdrag syftar till att ge Försäkringskassan löpande tillgång till månadsuppgifter från Skatteverket om förmånstagares inkomster. Genom att bygga upp systemstöd för rutinmässig informationsinhämtning för löpande maskinell uppföljning av inkomstvillkor kan Försäkringskassan upptäcka felaktiga utbetalningar i ett tidigare skede (se avsnitt 3.5). Ett sådant arbetssätt skulle också kunna frigöra resurser från myndighetens återkravsverksamhet. Under 2024 fattade Försäkringskassan beslut om 130 000 nya återkravsärenden.²⁴

Ett annat vanligt villkor är att förmånstagaren ska vara bosatt i Sverige. Skatteverket har uppskattat att nästan 80 000 personer som är folkbokförda i Sverige borde avregistreras som utflyttade.²⁵ I regel krävs uppehållstillstånd i Sverige för att uppfylla bosättningsvillkor inom välfärdsförmånerna. Riksrevisionen har nyligen visat att både Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har brister i kontrollkedjan av bosättningsvillkoren i socialförsäkringen när det gäller internationell rörlighet. Riksrevisionen säger att båda myndigheterna har kommit ganska långt när det gäller kontrollen inför ett beslut om att bevilja en förmån. Men kontrollen av om förmånstagaren efter beslutet vistas lagligt i Sverige sker helt manuellt. Riksrevisionen bedömer att

²² Ibid.

²³ Försäkringskassan (2023). *Omfattningen av felaktiga utbetalningar inom Försäkringskassans förmåner*, PM 2023:8.

²⁴ Försäkringskassans årsredovisning för 2024.

²⁵ Skatteverket (2025). *Nationell lägesbild över befolkningen*.

Försäkringskassan kan arbeta effektivare genom att utveckla maskinella kontroller baserade på uppgifter från Migrationsverket.²⁶ Vår kartläggning visar att Försäkringskassan har påbörjat att utveckla sådana kontroller (se avsnitt 3.4.2).

3.3 Försäkringskassan har ändrat sin styrning av arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar

I detta avsnitt beskriver vi övergripande hur Försäkringskassan styr och organiserar myndighetens arbete med att minska felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Förordningen om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar hänger tydligt ihop med riksdagens mål om att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen. Syftet med förordningen är att förstärka arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar. Vår analys visar att Försäkringskassan har ändrat sin styrning av arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar och att myndigheten prioriterar arbetet högre i sin interna styrning än tidigare.

3.3.1 Försäkringskassan ska säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs

Försäkringskassan har sedan länge haft i uppgift att säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och att motverka bidragsbrott. Sedan 2021 har regeringen förtydligat uppgiften. Regeringen har beslutat att Försäkringskassan ska ha som mål att de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen och den brottslighet som riktas mot dessa system ska minska. Försäkringskassan ska årligen redovisa måluppfyllelsen, vilka åtgärder som myndigheten har vidtagit för att minska de felaktiga utbetalningarna och en bedömning av åtgärdernas effekter.²⁷ I samband med att riksdagens mål om att felaktiga utbetalningar ska minska infördes 2021 förstärktes Försäkringskassans förvaltningsanslag med motsvarande 110 miljoner kronor. Regeringen motiverade detta med att myndigheten skulle kunna intensifiera arbetet med att minska felaktiga utbetalningar. Försäkringskassan har även därefter vid flera tillfällen fått ytterligare finansiering för arbetet mot felaktiga utbetalningar.

Sedan 2021 har Försäkringskassan fått flera uppdrag som ligger inom ramen för myndighetens uppgift att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Under 2021–2024 hade Försäkringskassan det återkommande uppdraget *Rätt från början*, som främst handlade om aktiviteter för att göra det lättare för enskilda att lämna korrekta uppgifter och förstå att de måste ändra tidigare angivna uppgifter. I regleringsbrevet för 2025 fick Försäkringskassan uppdraget *Rätt från början och en återbetalningsverksamhet i balans*. Uppdraget påminner om det tidigare uppdraget men nu ingår även att vidta åtgärder för att enskilda inte ska bli återbetalningsskyldiga och lägga särskild vikt vid villkoren sjukpenninggrundande

²⁶ Riksrevisionen (2025). *Socialförsäkringsskyddet vid internationell rörlighet – Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens kontroller*. RiR 2025:14.

²⁷ Försäkringskassans regleringsbrev 2021–2025.

inkomst och försäkringstillhörighet. Vidare ska myndigheten öka sin förmåga att återkräva felaktiga utbetalningar och även öka återbetalningen av felaktigt utbetalda ersättningar. Försäkringskassan fick dessutom i uppgift att ta fram en handlingsplan som beskriver hur myndigheten ska arbeta, vilka åtgärder som myndigheten har vidtagit samt hur resultaten i handläggningen av återkrav och återbetalning utvecklas månadsvis.

3.3.2 Försäkringskassan har beslutat om mål som beskriver vad myndigheten ska göra för att minska felaktiga utbetalningar

Vår analys visar att Försäkringskassan i sin interna styrning har tagit fasta på målet om att de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen ska minska i sin styrning av myndighetens verksamhet. Två av Försäkringskassans sex långsiktiga mål beskriver vad myndigheten ska göra för att minska felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

- Målet *Bidragsbrott* anger bland annat att felaktiga utbetalningar på grund av bidragsbrott och missbruk endast ska förekomma i mycket liten omfattning, att felaktigt utbetalda medel ska betalas tillbaka och att Försäkringskassan ska ha befogenheter och åtgärder på plats för att kunna vidta nödvändiga åtgärder samt samverka med andra myndigheter.²⁸
- Målet *Effektiv förvaltning* anger bland annat att det ska vara näst intill omöjligt att göra fel i sin ansökan och att myndigheten ska använda automatiserade kontroller i alla ärendeflöden. Vidare ska Försäkringskassan ha ett it-stöd som hämtar och hanterar den information som behövs samt system som gör handläggningen förutsebar, effektiv och som minimerar myndighetens egna fel.

Försäkringskassan har nyligen beslutat om ett strategiskt ramverk för myndighetens digitala transformation. Där framgår att målen Bidragsbrott och Effektiv förvaltning ska användas som draglok för myndighetens digitala transformation.²⁹ Enligt Försäkringskassans handlingsplan *Rätt från början* fortsätter myndigheten att arbeta med att förbättra de digitala ansökansflödena för att höja kvaliteten på den information som enskilda personer lämnar både när de ansöker och under tiden som de får ersättning. Åtgärden omfattar ett sextiototal små och mellanstora utvecklingsinitiativ.

Enligt Försäkringskassans återrapportering för arbetet med handlingsplanen har myndigheten under hösten 2025 börjat arbeta för att etablera en kontroll av om de som ansöker om bostadsbidrag har försörjningsstöd som kan påverka myndighetens bedömning av rätten till bostadsbidrag. Vidare framgår det att Försäkringskassan

²⁸ Försäkringskassan (2023). *Försäkringskassans mål för långsiktig utveckling*.

²⁹ Försäkringskassan (2025). *Försäkringskassans strategiska ramverk för digital transformation*.

planerar att börja utveckla en tjänst för kontroll av situationer där personer med bostadsbidrag har inkomster som inte överensstämmer med den bostadsbidragsgrundande inkomsten. Under hösten 2025 har Försäkringskassan också infört ett krav på att en person behöver göra en ny ansökan vid förlängd sjukskrivning. Regeländringen syftar bland annat till att ge myndigheten förutsättningar att införa automatiska kontroller som grundar sig på uppgifter från försäkrade.³⁰

3.3.3 Försäkringskassan inrättar en ny bidragsbrottsavdelning

Försäkringskassan kommer att bilda en ny bidragsbrottsavdelning från den 1 februari 2026 som ska arbeta mer med förebyggande åtgärder. Den ska bestå av områdena kontroll och återkrav/återbetalning från den nuvarande avdelningen för gemensamma försäkringsfrågor, samt delar av den nuvarande avdelningen för ledningsstöd och analys (LA).

För att Försäkringskassan snabbt och effektivt ska kunna dra nytta av de reformer som ingår i Statskontorets uppdrag behöver Försäkringskassans avdelningar samverka på ett bra sätt. Försäkringskassans styr inte implementeringen av reformerna genom sin verksamhetsplan eller genom uppdrag från generaldirektören. Verksamhetsplanen beskriver i stället främst hur myndighetens styrning, organisering, synsätt och fokus i arbetet med bidragsbrott ska utvecklas. Styrningen utgår i stället från arbetsordningen. Försäkringskassan är indelad i 11 avdelningar och arbetsordningen visar att de flesta avdelningar ansvarar för uppgifter som är centrala för att myndigheten ska nå målet om att minska felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

- Cheferna för de fem försäkringsavdelningarna ansvarar för att säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och för att motverka bidragsbrott. Avdelningarna ska kontrollera att de underlag som myndighetens beslut utgår från är korrekta och att myndigheten fattar rätt beslut.
- Avdelningen för ledningsstöd och analys (LA) har till uppgift att koordinera och stärka myndighetens förmåga att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. För vissa reformer som ingår i vårt uppdrag har Försäkringskassan särskilda projekt för att hålla ihop arbetet. Huvuddelen av dessa projekt leds av avdelningen för ledningsstöd och analys.
- Avdelningen för gemensamma försäkringsfrågor (GF) ansvarar för att handlägga kontrollärenden samt fastställa försäkringstillhörighet och sjukpenninggrundande inkomst. Avdelningen ansvarar också för att styra och stödja Försäkringskassans arbete enligt lagen (2002:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

³⁰ Försäkringskassan (2025). *Svar på regeringsuppdrag: Rapport – Rätt från början och en återbetalningsverksamhet i balans.*

- Rättsavdelningen bestämmer hur den lagstiftning som gäller ska tolkas på myndigheten. Rättsavdelningen har analyserat och dokumenterat hur Försäkringskassan ska tolka den nya lagstiftning som gäller reformerna i vårt uppdrag. Avdelningen är inte involverad i myndighetens mer operativa utvecklingsarbete för att kunna använda det nya regelverket för att minska felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.
- Andra avdelningar som it-avdelningen och kommunikationsavdelningen ansvarar också för uppgifter som är centrala för arbetet med att motverka bidragsbrott och felaktiga utbetalningar.

3.4 Försäkringskassan vill använda luffa-lagen för rutinmässigt och automatiserat informationsutbyte

Luffa-lagen infördes den 1 juli 2024, vilket har satt i gång ett utvecklingsarbete inom Försäkringskassan. Försäkringskassan fokuserar främst på att använda luffa-lagen för att utveckla arbetssätt som bygger på rutinmässiga och automatiserade informationsutbyten med andra myndigheter. Myndigheten prioriterar då informationsutbyten som kan användas för kontroller av flera förmåner. Men myndigheten strävar inte särskilt efter att handläggarna ska använda luffa-lagen för att efterfråga information från andra myndigheter i enskilda ärenden.

3.4.1 Rättsavdelningen har vidtagit åtgärder för att klargöra hur luffa-lagen får användas

Rättsavdelningen har publicerat ett informationsmeddelande om luffa-lagen. Det vänder sig i första hand till medarbetare som arbetar på försäkringsavdelningarna och beskriver vad som är nytt med lagen. De har också uppdaterat myndighetens vägledning (2001:3) *Offentlighet, sekretess och utlämnande av personuppgifter* för att den nya dataskyddsregleringen på socialförsäkringsområdet ska tolkas korrekt inom myndigheten.

Informationen från rättsavdelningen handlar i första hand om i vilka situationer medarbetare ska lämna ut uppgifter med stöd av luffa-lagen. Informationen beskriver endast mycket kortfattat att Försäkringskassan även kan begära in uppgifter med hjälp av lagen. Så ser det även ut i utbildningsmaterial från avdelningen för sjukförsäkring. På handläggarnivå är det främst att lämna ut uppgifter som är aktuellt. Detta bekräftar även bilden från våra intervjuer.

3.4.2 Försäkringskassan har tagit initiativ till rutinmässigt informationsutbyte

Avdelningen ledningsstöd och analys ansvarar för att hålla ihop Försäkringskassans arbete med att börja arbeta med stöd av luffa-lagen. Arbetet riktar främst in sig på myndighetsövergripande informationsutbyten. Under hösten 2024 analyserade avdelningen vilka möjligheter lagen ger att använda ny information i arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar. Analysen visade att

det finns ett femtontal informationsmängder hos andra myndigheter som Försäkringskassan har nytta av att samla in. Men Försäkringskassan kom också fram till att myndigheten redan har rätt att hämta in en del av denna information. Försäkringskassan hade redan innan luffa-lagen började gälla rättsligt stöd för att begära in uppgifter från andra myndigheter för handläggning och kontroll. Försäkringskassan har tillgång till registeruppgifter, systemstöd och så kallade fråga-svarsfunktioner för att utbyta individuppgifter med andra myndigheter.

Försäkringskassan har tagit ett initiativ för att löpande kunna följa upp att förmånstagare har uppehållstillstånd

Försäkringskassan valde att starta arbetet med ett initiativ för att få information om när Migrationsverket har fattat beslut som innebär att en förmånstagares uppehållstillstånd har upphört. Den informationen är relevant för många av Försäkringskassans förmåner. Myndigheten bedömde också att det fanns goda förutsättningar att snabbt komma i gång med detta utvecklingsarbete. Försäkringskassan hade redan tillgång till information för att kontrollera att förmånstagare har ett giltigt uppehållstillstånd inför ett beslut om en förmån. Myndigheten kunde alltså redan hämta in uppgifter om uppehållstillstånd i enskilda ärenden. Men Försäkringskassan har inte rutinemässigt kunna följa upp om personer med beviljade förmåner fortfarande har ett giltigt uppehållstillstånd.

Försäkringskassan har övervägt olika alternativ för att skapa en sådan uppföljning. Myndigheten har fastnat för en lösning som utgår från Migrationsverkets skyldighet att enligt luffa-lagen underrätta Försäkringskassan om myndigheten har information som kan påverka pågående utbetalningar hos andra myndigheter.

Försäkringskassan räknar med att Migrationsverket ska ha en teknisk lösning för informationsutbyte på plats under sommaren 2026. Därefter planerar myndigheten att verksamhetsområdet Försäkringstillhörighet (FTH) på avdelningen för gemensamma försäkringsfrågor ska ta emot och analysera uppgifterna från Migrationsverket. Avdelningen ska därefter vidarebefordra relevant information till de berörda förmånsavdelningarna. På sikt är målet att automatisera processen så att impulser skickas ut automatiskt i Försäkringskassans handlägningsstöd om att ett uppehållstillstånd har upphört för en person som har ett pågående ärende. Myndigheten ser detta som ett pilotprojekt för att skaffa sig erfarenheter inför andra mer komplicerade utvecklingsarbeten.

I väntan på att Migrationsverket kan börja leverera informationen överväger Försäkringskassan att ta hjälp av Utbetalningsmyndigheten för att få motsvarande information. Utbetalningsmyndigheten har nämligen tagit fram en analysmodell för barnbidrag som redan nu kan upptäcka att förmånen betalas ut felaktigt till de som saknar uppehållstillstånd.

Arbete pågår för att använda luffa-lagen vid kontroller av EU-relaterade förmåner

Avdelningen för barn och familj (BF) arbetar med att med stöd av luffa-lagen kunna hämta in inkomstuppgifter från Skatteverkets arbetsgivardeklarationer för att minska felaktiga utbetalningar från förmåner som ska samordnas med andra EU-länder. EU/EES och Schweiz har gemensamma regler för att samordna familjeförmåner mellan länderna. Reglerna styr vilket land som ska betala ut förmåner i första hand, och om något land ska betala ut tilläggsbelopp för att förmånerna är högre där. Skatteverkets uppgifter om föräldrars arbetsinkomster i Sverige är ett bra underlag för detta.³¹

Avdelningen vill använda luffa-lagen för att rutinmässigt utbyta information med Skatteverket för att löpande och maskinellt kunna följa upp villkoren för förmåner med hjälp av uppgifter om månadsinkomster. Försäkringskassan skulle då kunna kontrollera pågående beslut om utbetalningar av bland annat barnbidrag, bostadsbidrag och andra familjeförmåner till EU-medborgare. Avdelningen inväntar att rättsavdelningen ska avgöra om luffa-lagen ger Försäkringskassan rättsligt stöd att hämta in och använda Skatteverkets inkomstuppgifter.

3.4.3 Jämförelsevis enkelt att dra nytta av luffa-lagen i det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet

Både våra intervjuer och Försäkringskassans analyser visar att det har varit förhållandevis enkelt för Försäkringskassan att börja tillämpa luffa-lagen i det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet. Luffa-lagen innebär nämligen att myndigheterna som omfattas av lagen ska lämna ut de uppgifter som behövs för att planera, genomföra eller följa upp myndighetsgemensamma kontroller av arbetsplatser.

3.4.4 Luffa-lagen kommer sannolikt att användas för fler förmåner framöver

Enligt Försäkringskassan kommer myndigheten sannolikt att hitta fler användningsområden för luffa-lagen. När Försäkringskassan identifierar att de behöver information från andra myndigheter för att förhindra felaktiga utbetalningar är det naturligt att myndigheten först prövar om luffa-lagen tillåter det.

Men andra reformer som regeringen genomför kan också ge myndigheten nya möjligheter att använda lagen. Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har från den 1 december 2025 fått ökade möjligheter att hämta in information om annan juridisk eller fysisk person än förmånstagaren.³² Då infördes också en ny sekretessbrytande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen som innebär

³¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004.

³² Prop. 2024/25:179 *Bättre verktyg för kontroll – uppgiftsinhämtning inom socialförsäkringen och ekonomiskt bistånd*.

ökade möjligheter att lämna ut uppgifter till en annan myndighet, just om det behövs för att upptäcka, förebygga eller förhindra felaktiga utbetalningar.³³

Vi ser i vår kartläggning också exempel på ändrade arbetssätt hos Försäkringskassan i form av att myndigheten lämnar ut uppgifter med stöd av luffa-lagen.

Försäkringskassan lämnar redan ut vissa uppgifter enligt studiestödslagen och studiestödsförordningen till CSN. Men CSN har framfört till Försäkringskassan att CSN även behöver uppgifter om de sjukanmälningar och friskanmälningar som Försäkringskassan förfogar över för att kunna förebygga och förhindra felaktiga utbetalningar. Försäkringskassan har därför med stöd av luffa-lagen beslutat om att rutinmässigt och digitalt lämna ut sjukanmälan och om att manuellt lämna ut friskanmälan, i de fall då myndigheten förfogar över uppgiften.

3.5 Uppgifter om månadsinkomster och frånvaro för vård av barn används ännu inte fullt ut

Två av reformerna i vårt uppdrag ger Försäkringskassan möjlighet att använda information från Skatteverket på ett sätt som liknar de möjligheter som luffa-lagen öppnar upp för. Den nya regleringen anger tydligt vilken information som Försäkringskassan ska ha tillgång till, och därför är risken mindre för att juridiska oklarheter ska försvåra utvecklingsarbetet:

- Ändringen av förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet som innebär att Skatteverket på begäran av Försäkringskassan ska lämna ut uppgifter från beskattningsdatabasen i den utsträckning det krävs för myndighetens beräkning och kontroll av femton olika förmåner.³⁴
- Lagen om (2024:1300) om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn som innebär att arbetsgivare i samband med att de lämnar sin arbetsgivardeklaration till Skatteverket också är skyldiga att lämna uppgifter om arbetstagares frånvaro på grund av vård av barn. Skatteverket ska ta emot uppgifterna och sedan överlämna dem till Försäkringskassan. Syftet är att effektivisera Försäkringskassans kontroll av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning.

³³ Prop. 2024/25:180 *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse.*

³⁴ I förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet, § 7 fjärde stycket anger regeringen följande förmåner: etableringsjobb, aktivitetsersättning, arbetsskadelivränta, arbetsskadesjukpenning, assistansersättning, föräldrapenning, graviditetspenning, närståendepenning, rehabiliteringspenning, sjukersättning, sjukpenning, tillfällig föräldrapenning, aktivitetsstöd, utvecklingsersättning och etableringsersättning.

3.5.1 Uppgifter om frånvaro och inkomster används som indikationer på att arbetsvillkor inte uppfylls

Försäkringskassan har börjat arbeta för att kunna använda Skatteverkets uppgifter om frånvaro på grund av vård av barn och månadsinkomster. Det så kallade KUT-initiativet omfattar förmånerna sjukpenning, föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. De tre förmånerna har det gemensamt att möjligheten att arbeta och samtidigt få ekonomisk ersättning från Försäkringskassan är begränsad. Den nya information som Försäkringskassan ska få tillgång till enligt regeländringarna är viktig på grund av följande:

- Försäkringskassan kan genom att hämta in och använda uppgifterna om frånvaro få tydliga indikationer på att förmånstagare har brutit mot arbetsvillkoret, nämligen att avstå från arbete.
- Försäkringskassan kan genom att hämta in och använda uppgifterna om inkomst få indikationer om att en person inte har nedsatt arbetsförmåga i den utsträckning som beslutet om ersättning om sjukpenning utgår från.

Försäkringskassan uppskattar att det sammanlagda beloppet av myndighetens felaktiga utbetalningar från de tre förmånerna som orsakas av att förmånstagare arbetar på ett sätt som strider mot förmånsvillkoren uppgår till drygt tre miljarder kronor per år. Därför har myndigheten valt att börja använda den nya regleringen för dessa förmåner. De felaktiga utbetalningarna som följer av att personer får någon av de andra tolv förmånerna trots arbete är inte lika omfattande. KUT-initiativet har därför avvaktat med utvecklingsinsatser för dessa förmåner för att i stället fokusera på åtgärder som kan få de största pengamässiga effekterna.

3.5.2 Försäkringskassan har tillgång till uppgifterna och samverkan med Skatteverket har fungerat bra

Försäkringskassan har fått tillgång till de uppgifter som den nya regleringen innebär att myndigheten kan få från Skatteverket. Enligt Försäkringskassan har arbetet med att bygga upp systemstöd för informationsutbyte fungerat bra. Det har funnits en del juridiska frågor att lösa ut under processen.

Försäkringskassan fick tillgång till uppgifter om registrerad frånvaro på grund av vård av barn i mars 2025. Försäkringskassan kan nu se om en arbetstagare under redovisningsperioden har varit frånvarande för tillfällig föräldraledighet om det inte gäller mer än 30 dagar. Men myndigheten får inte uppgifter om längre frånvaro på grund av föräldraledighet.

Försäkringskassan har även tagit fram ett systemstöd för att hämta in uppgifter om inkomst från Skatteverket. Försäkringskassan skickar en lista till Skatteverket med personnummer som visar vilka personer som myndigheten vill få inkomstuppgifter för. Det är ett exempel på att Försäkringskassan har nytta av den nya dataskyddsregleringen inom socialförsäkringsområdet (som också är en reform

som ingår i vårt uppdrag). Den reformen gör att Försäkringskassan kan lämna ut personuppgifter till en annan myndighet elektroniskt för automatiserad behandling.

3.5.3 Informationen används och Försäkringskassan inväntar regeländringar för att kunna hindra felaktiga utbetalningar

Försäkringskassan arbetar både på kort och lång sikt för att kunna använda den nya informationen som myndigheten har fått tillgång till. Myndigheten har genomfört vissa utvecklingsinsatser för att snabbt kunna dra nytta av reformerna. Det långsiktiga arbetet syftar i stället till att bygga upp processer och systemstöd som gör det möjligt att med hjälp av maskinella kontroller förhindra felaktiga utbetalningar.

Ny information används som underlag för kontrollutredningar

Vår kartläggning visar att Försäkringskassan under hösten 2025 har börjat använda sig av den nya informationen från Skatteverket på följande tre sätt:

- Försäkringskassan har börjat använda de uppgifter som arbetsgivarna rapporterar om frånvaro på grund av vård av barn inför beslut om utbetalningar av tillfällig föräldrapenning. Uppgifterna används som ett underlag i myndighetens riskbaserade kontroller som därmed blir mer träffsäkra.
- Från och med oktober 2025 använder Försäkringskassan uppgifter om månadsinkomster från arbetsgivardeklarationer för att göra efterhandskontroller inom sjukpenningen. Uppgifterna används som ett underlag för myndighetens riskbaserade kontroller. Genom att använda månadsuppgifterna ökar myndighetens möjligheter att tidigt upptäcka redan genomförda felaktiga utbetalningar samt att stoppa framtida felaktiga utbetalningar.
- Avdelningen för nationell tandvård, internationell vård och arbetsmarknadsstöd (NA) använder inkomstuppgifter från Skatteverket vid efterkontroller inom aktivitetsersättningen. Informationen används för att kontrollera om en person har haft en inkomst samtidigt som hen har deltagit i ett arbetsmarknadspolitiskt program och fått ersättning.

Enligt Försäkringskassan kommer detta inledningsvis inte att minska volymen av felaktiga utbetalningar i någon större utsträckning. Effekten blir i stället framför allt att Försäkringskassan kommer att kunna initiera fler återkravsärenden. Myndigheten anser att det är ett ineffektivt och resurskrävande sätt att minska felaktiga utbetalningar på.

Försäkringskassan avvaktar med att gå vidare med att utveckla rutinmässiga och maskinella kontroller

Enligt Försäkringskassan har myndigheten genomfört den process- och systemutveckling som krävs för att myndigheten ska kunna upptäcka felaktiga utbetalningar med hjälp av den nya informationen och utifrån de nuvarande

juridiska förutsättningarna. Men Försäkringskassan vill använda informationen för att i högre grad kunna betala ut rätt ersättning från början och minimera behovet av att behöva kräva tillbaka ersättningar. Men detta kräver fler regeländringar.

Försäkringskassan har analyserat hur myndigheten ska gå till väga för att använda informationen i sitt arbete med att förhindra felaktiga utbetalningar. Analysen visar att myndigheten kan upptäcka felaktiga utbetalningar, men att myndigheten med nuvarande regelverk inte kan hindra huvuddelen av de felaktiga utbetalningarna. Det beror på att Försäkringskassan inte har rättsligt stöd för att ändra felaktiga beslut. Och det innebär att myndigheten behöver fortsätta att betala ut ersättning, trots att Försäkringskassan har information som visar att beslut är felaktiga. Därefter behöver myndigheten initiera återkravsärenden för att kräva tillbaka ersättningen i efterhand.

I våra intervjuer med Försäkringskassan lyfter myndigheten fram att följande regeländringar skulle göra det möjligt för Försäkringskassan att fullt ut använda den nya informationen för att hindra felaktiga utbetalningar.

- Att Försäkringskassan får möjlighet att ändra ett beslut som är felaktigt på grund av att förhållanden har ändrats efter att myndigheten har fattat ett förmånsbeslut. Det kan till exempel handla om att Försäkringskassan har information som visar att en person arbetar på ett sätt som strider mot förmånsvillkoren. I december 2024 gjorde Försäkringskassan en hemställan till regeringen om att ändra lagstiftningen så att detta blir möjligt för vissa förmåner. Under hösten 2025 har regeringen remissbehandlat en promemoria med förslag på lagändringar. Förslagen innebär att Försäkringskassan ska kunna ompröva vissa beslut om avgörande förhållanden för beslutet har ändrats.³⁵
- Att tidpunkten för arbetsgivarnas uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn³⁶ ska ändras så att Försäkringskassan får möjlighet att agera med stöd av informationen innan myndigheten måste betala ut ersättningen.
- Att det införs en uppgiftsskyldighet för arbetsgivare att redovisa frånvarouppgifter för anställda på grund av sjukdom och att Försäkringskassan får tillgång till uppgifterna, samt att myndigheten även får uppgifter om frånvaro för vård längre är 30 dagar. Det senare skulle även förbättra kontrollen av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning.

³⁵ Regeringskansliet 2025. *Remiss av promemoria: Åtgärder för att förhindra felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen och förenklad administration inom föräldrapenningen*. Dnr. S2025/01246.

³⁶ Lagen om (2024:1300) om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn.

3.6 Försäkringskassan har anpassat sitt arbetssätt till att Utbetalningsmyndigheten har inrättats

Försäkringskassan anser att myndighetens samverkan med Utbetalningsmyndigheten om modellutveckling och underrättelser i huvudsak fungerar bra. Försäkringskassan har utvecklat arbetssätt, rutiner och systemstöd för att kunna arbeta effektivt med de underrättelser som Utbetalningsmyndigheten levererar. Men myndigheten efterlyser mer och tidigare information om hur många underrättelser som Utbetalningsmyndigheten planerar att skicka till Försäkringskassan.

3.6.1 Samverkan fungerar bra men Försäkringskassan vill ha mer information för att kunna styra den egna verksamheten

Det är viktigt för både Försäkringskassan och Utbetalningsmyndigheten att myndigheternas samverkan och kommunikation fungerar. Utbetalningsmyndigheten behöver information från Försäkringskassan för att kunna utveckla dataanalyser som Försäkringskassan har nytta av. Försäkringskassan behöver information om vilka analysmodeller Utbetalningsmyndigheten planerar att utveckla och använda. Det är en förutsättning för att Försäkringskassan ska kunna styra sitt utvecklings- och analysarbete så att myndigheternas dataanalyser kompletterar varandra, och inte överlappar.

Försäkringskassan behöver också information om hur många underrättelser myndigheten kan förvänta sig att få. Det är viktigt för att Försäkringskassan ska kunna fatta underbyggda beslut om budget för och bemanning av myndighetens kontrollutredningar och återkravsärenden.

Försäkringskassan förändrar sitt arbetssätt för att kunna samverka effektivare med Utbetalningsmyndigheten

En utmaning i samverkansarbetet är att Utbetalningsmyndigheten är en jämförelsevis liten myndighet med några få nyckelpersoner som ska samverka i frågor som berör många delar av Försäkringskassan. Utbetalningsmyndigheten genomför sin samverkan samlat med flera myndigheter och har organiserat den i fyra nivåer: myndighetsövergripande/gd, strategisk, taktisk och operativ.

Försäkringskassan har lagt mycket tid på förberedelser, samordning och efterarbete kopplat till myndighetens samverkan med Utbetalningsmyndigheten. Enligt våra intervjuer har det varit lättare för Försäkringskassan att samverka på operativ nivå om sakfrågor än att samverka om övergripande frågor på strategisk nivå.

Försäkringskassan har i vissa delar förändrat myndighetens bemanning och organisering av samverkansarbetet under hösten 2025. Syftet är att myndigheten ska att kunna arbeta effektivare med samverkan och de uppgifter som har följt av att Utbetalningsmyndigheten har inrättats. Ett annat syfte är att förbättra Försäkringskassans interna samordning och kommunikation med Utbetalningsmyndigheten.

I början av 2026 planerar Försäkringskassan att bilda en ny avdelning med ansvar för arbetet mot bidragsbrott och felaktiga utbetalningar samt arbetet med kontrollutredningar och återkrav. Sannolikt kommer det att bli lättare för Försäkringskassan att samverka med Utbetalningsmyndigheten när dessa verksamheter är organiserade i samma avdelning.

3.6.2 Försäkringskassan har börjat göra dataanalyser som liknar Utbetalningsmyndighetens analyser inom sjukförsäkringen

De kontrollmetoder som Försäkringskassan har utvecklat och börjat använda för sjukpenning med hjälp av att de har fått tillgång till inkomstuppgifter från Skatteverket ligger sannolikt nära Utbetalningsmyndighetens dataanalyser inom sjukförsäkringen (se avsnitt 2.6). Under oktober 2025 har avdelningen för sjukförsäkring på Försäkringskassan börjat utbyta kunskaper med Utbetalningsmyndigheten om att göra urval av uppgifter om månadsinkomster som kan användas i kontrollen av sjukförsäkringen. Genom att träffa Utbetalningsmyndigheten vill Försäkringskassan också kunna utveckla sina kontroller så att de två myndigheternas kontrollarbete kan komplettera varandra. I en kunskapsrapport bedömer Utbetalningsmyndigheten att Försäkringskassan kan ta över ansvaret för exempelvis de dataanalyser som Utbetalningsmyndigheten gör inom sjukförsäkringen.³⁷

3.6.3 Arbetet med den första omgången av underrättelser från Utbetalningsmyndigheten har fungerat bra

De första underrättelserna som Utbetalningsmyndigheten har skickat till Försäkringskassan gäller indikationer på att personer med sjukpenning har arbetat på ett sätt som strider mot förmånsvillkoren. Underrättelserna baseras på analyser av månadsvisa inkomstuppgifter från Skatteverket och data om utbetalningar från Försäkringskassan. Utbetalningsmyndigheten använder en analysmodell som myndigheten utvecklar efterhand som de använder den. Under hösten 2025 har Utbetalningsmyndigheten även börjat skicka underrättelser till Försäkringskassan med indikationer på felaktiga utbetalningar av barnbidrag på grund av att vårdnadshavare inte har rätt att vistas i landet.

Försäkringskassan har en fungerande process för att ta hand om och handlägga underrättelser

Försäkringskassan har tagit fram ett systemstöd som elektroniskt tar emot underrättelserna och skapar ärenden i handläggningssystemet. Myndigheten använder samma grundprocess för att handlägga underrättelser från Utbetalningsmyndigheten som Försäkringskassan använder för underrättelser från andra aktörer. När Försäkringskassan misstänker att någon har fått en felaktig utbetalning ska myndigheten göra en utredning för att klargöra om ersättning har

³⁷ Utbetalningsmyndigheten (2024). *Utbetalningsmyndigheten kontrollerar arbetsinkomster trots sjukskrivning*. Kunskapsrapport 2024.1.

betalats ut felaktigt. Därefter ska Försäkringskassan ta ställning till om myndigheten ska återkräva det felaktigt utbetalade beloppet. Myndigheten kan också behöva ta ställning till om myndigheten ska polisanmäla ett misstänkt brott.³⁸

Försäkringskassan har ett systemstöd för uppföljning och räknar med att kunna ge återkoppling på ärendenivå våren 2026

Försäkringskassan ska på begäran lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om vilka åtgärder som myndigheten har vidtagit utifrån underrättelserna och vilket resultat som åtgärderna har fått.³⁹ Myndigheten har utvecklat ett systemstöd som kan ta fram statistikrapporter som beskriver resultatet av myndighetens arbete med underrättelser. Under våren 2026 räknar Försäkringskassan med att även kunna ge Utbetalningsmyndigheten återkoppling på ärendenivå. Det är något som Utbetalningsmyndigheten har efterfrågat för att kunna utveckla sina modeller.

Resultatet av underrättelserna ligger i nivå med andra underrättelser

Enligt Försäkringskassan tyder deras löpande uppföljning på att resultatet av de underrättelser som Utbetalningsmyndigheten har skickat är jämförbart med resultatet för de riktade kontroller som Försäkringskassan gör i egen regi, mätt som åtgärdsfrekvens och återkrav per ärende. Fram till och med september 2025 hade Försäkringskassan totalt fått ungefär 1 000 underrättelser från Utbetalningsmyndigheten, och fattat beslut om återkrav på motsvarande 31 miljoner kronor i 150 återkravsärenden. Sannolikt kommer underrättelserna att leda till beslut om fler återkrav än så, eftersom Försäkringskassan då hade 400 pågående ärenden.

De senaste tre åren har Försäkringskassan genomfört ungefär 30 000 kontrollutredningar per år. Antalet utredningar som baseras på externa underrättelser har ökat. Under 2024 avslutade Försäkringskassan exempelvis 9 300 utredningar baserade på underrättelser från andra myndigheter inom ramen för samverkan enligt lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet.⁴⁰ Nu när Utbetalningsmyndigheten har inrättats kommer antalet externa underrättelser att öka ytterligare. Under 2025 har Försäkringskassan i sin planering utgått från att Utbetalningsmyndigheten ska leverera 1 850 underrättelser under året. Försäkringskassan räknar med att det krävs ungefär tolv årsarbetskrafter att handlägga så många underrättelser.

³⁸ Försäkringskassan (2024). *Återbetalning, Vägledning 2024:2 version 1*.

³⁹ Lag (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

⁴⁰ Försäkringskassans årsredovisning för 2024.

4 Arbetsförmedlingens arbete med anledning av reformerna

I detta kapitel redovisar vi vår kartläggning och analys av hur Arbetsförmedlingen har förändrat sitt arbetssätt och samarbete med andra myndigheter med anledning av de reformer som ingår i Statskontorets uppdrag. Av de reformer som ingår i vårt uppdrag berörs Arbetsförmedlingen av införandet och ändringen av förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdsystemen, införandet av lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet (luffa-lagen), ändringar i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet och skatteförfarandeförordningen (2011:1261) och inrättandet av Utbetalningsmyndigheten.

4.1 Sammanfattande iakttagelser

- Arbetsförmedlingens nya målbild och myndighetens senaste verksamhetsplan innebär att arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar ska vara en av myndighetens mest prioriterade uppgifter. Myndigheten har beslutat om att genomföra aktiviteter som ska ta tillvara möjligheter som förordningsändringar och införandet av luffa-lagen ger att digitalisera och automatisera utbyte av information med andra myndigheter.
- Arbetsförmedlingen har analyserat vilken nytta myndigheten kan ha av luffa-lagen och har vidtagit grundläggande åtgärder för att kunna använda lagen. Hittills används lagen främst för att manuellt utbyta information med andra myndigheter. Arbetsförmedlingen har påbörjat ett arbete för att rutinmässigt kunna utbyta fler uppgifter med Skatteverket och Migrationsverket. För att Arbetsförmedlingen fullt ut ska kunna utnyttja de möjligheter som lagen innebär behövs it-utveckling och att myndighetens dataskyddsreglering moderniseras.
- Arbetsförmedlingen använder sedan tidigare uppgifter från Skatteverkets arbetsgivardeklarationer för att kontrollera uppgifter från arbetsgivare som får ersättning för subventionerade anställningar. Med anledning av ändringen i skatteförfarandeförordningen (2011:1261) har Arbetsförmedlingen infört en funktion som automatiskt informerar handläggare om att Skatteverket har upptäckt fel i de uppgifter som arbetsgivare redovisat.
- Arbetsförmedlingen har under flera år förberett sig för att Utbetalningsmyndigheten skulle inrättas genom att utveckla, förbereda och implementera nya rutiner, arbetssätt och systemstöd. Det har fungerat bra att

samarbeta med Utbetalningsmyndigheten. Arbetsförmedlingens erfarenheter av Utbetalningsmyndighetens första omgång av underrättelser är att de är träffsäkra. Och arbetet med underrättelserna har lett till att Arbetsförmedlingen kommer att förbättra myndighetens kontroller av sidoinkomster i sin handläggning av lönebidrag.

4.2 Arbetsförmedlingen behöver bättre förutsättningar att kontrollera subventionerade anställningar

Arbetsförmedlingens analyser visar att myndighetens största problem med felaktiga utbetalningar finns inom två typer av subventionerade anställningar, nämligen insatserna lönebidrag och nystartsjobb. Det är svårt för myndigheten att upptäcka och stoppa arbetsgivare som avsiktligt och systematiskt utnyttjar systemet med subventionerade anställningar. Men Arbetsförmedlingen kan använda de reformer som ingår i vårt uppdrag till att utveckla arbetssätt som ger bättre förutsättningar att kontrollera uppgifter som ligger till grund för myndighetens utbetalningar.

Under 2024 betalade Arbetsförmedlingen ut drygt 16 miljarder kronor i ersättning till arbetsgivare för olika subventionerade anställningar. Arbetsförmedlingen har uppskattat att omkring 10 procent av utbetalningarna 2021 var felaktiga. Lönebidrag riktar sig till arbetssökande med dokumenterad funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Målgruppen för nystartsjobb är långtidsarbetslösa, nyanlända och deltagare i vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Under 2021–2024 betalade myndigheten ut omkring 11 miljarder kronor per år i lönebidrag och mellan 3,5 och 5 miljarder kronor per år i ersättning för nystartsjobb.⁴¹

Det underlag som Arbetsförmedlingen ska utgå från i sin handläggning består till stor del av intyg och underlag som myndigheten får från enskilda och arbetsgivare. Ofta är det svårt att kvalitetssäkra uppgifterna och värdera om de villkor som krävs för att myndigheten ska betala ut ersättning är uppfyllda. Det gäller till exempel om arbetsgivaren har tecknat nödvändiga försäkringar och betalar ut lön i enlighet med det kollektivavtal som gäller. Arbetsförmedlingen ska undersöka om arbetsgivare och deras företrädare är seriösa, att de inte har begått brott eller har skatteskulder. Myndigheten gör både skrivbordskontroller och kontroller med hjälp av inspektörer som besöker arbetsplatser för att upptäcka felaktiga utbetalningar.

De orsaker som ligger bakom de sammanlagt högsta återkraven från Arbetsförmedlingen när det gäller subventionerade anställningar är att arbetsgivare vid en kontroll inte skickar in begärt underlag, att arbetstagare får felaktig lön och att arbetsgivare saknar de försäkringar som krävs.⁴² Det är svårt för Arbetsförmedlingen

⁴¹ Arbetsförmedlingens årsredovisning för 2023 och 2024.

⁴² Arbetsförmedlingen (2023). *Omfattningsstudie del 1 Felaktiga utbetalningar inom lönebidrag, nystartsjobb och yrkesintroduktionsanställning 2021* samt Arbetsförmedlingens årsredovisning för 2024.

att kontrollera att arbetsgivare och arbetstagare fortsätter att uppfylla villkoren under en pågående subventionerad anställning om myndigheten inte får tips utifrån. En annan utmaning är att arbetsförmedlarna som handlägger subventionerade anställningar behöver hantera information manuellt i flera system. Dessa system har ofta driftstörningar, och de innehåller inte alltid all information som är central för ärendena.

4.3 Arbetsförmedlingen har ändrat sin styrning av arbetet med att minska felaktiga utbetalningar

I detta avsnitt beskriver vi hur Arbetsförmedlingens ledning styr och organiserar myndighetens arbete med att minska felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Förordningen om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar har en tydlig koppling till riksdagens mål om att de felaktiga utbetalningarna från välfärds-systemen ska minska. Syftet med förordningen är att stärka arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar. Vår analys visar att arbetet för att motverka felaktiga utbetalningar har getts högre prioritet i Arbetsförmedlingens interna styrning.

4.3.1 Arbetsförmedlingen ska minimera risken för felaktiga utbetalningar

Regeringen har beslutat att Arbetsförmedlingen ska utforma den arbetsmarknads-politiska verksamheten så att risken för felaktiga utbetalningar minimeras och bidragsbrott motverkas⁴³ och ha som mål att de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen och den brottslighet som riktas mot dessa system ska minska. Vidare ska Arbetsförmedlingen delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten och i det myndighetsgemensamma arbetet mot arbetslivskriminalitet. Arbetsförmedlingen ska även samverka med Utbetalningsmyndigheten, kommuner och andra berörda parter för att bedriva en effektiv och rättssäker verksamhet och då särskilt verka för att felaktiga utbetalningar inte görs.⁴⁴

Arbetsförmedlingen har fått mer finansiering för att kunna intensifiera arbetet

Arbetsförmedlingen har fått förstärkt finansiering för att kunna intensifiera arbetet med att minska felaktiga utbetalningar. När riksdagen 2021 införde det övergripande målet förstärktes myndighetens förvaltningsanslag med 32 miljoner kronor. I samband med att Utbetalningsmyndigheten inrättades föreslog regeringen att Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag skulle förstärkas med 25 miljoner kronor 2024 och därefter med 20 miljoner kronor 2025 och 15 miljoner kronor 2026. Förstärkningen gjordes bland annat för att finansiera Arbetsförmedlingens arbete med att leverera uppgifter till Utbetalningsmyndigheten och hantera myndighetens

⁴³ 2 § pkt 3,4 förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

⁴⁴ 5 och 19 a §§ förordningen (2022:811) med instruktion för Arbetsförmedlingen.

underrättelser.⁴⁵ Arbetsförmedlingen har även fått förstärkt finansiering för samverkan och arbetet mot arbetslivskriminalitet.

Arbetsförmedlingen har fått flera uppdrag om att motverka felaktiga utbetalningar

Arbetsförmedlingen har fått flera regeringsuppdrag som går ut på att myndigheten ska utveckla sitt arbete med att motverka felaktiga utbetalningar. Under 2023 hade Arbetsförmedlingen ett uppdrag benämnt *Rätt från början*. Uppdraget innebar att myndigheten skulle redovisa sina åtgärder för att underlätta för enskilda att lämna korrekta uppgifter, samt att förstå vilka skyldigheter de har att informera Arbetsförmedlingen om ändrade förhållanden.

I juni 2024 fick Arbetsförmedlingen uppdraget *Motverka felaktiga utbetalningar till företag* som innebar att myndigheten skulle fortsätta att utveckla och förstärka sitt arbete för att förebygga och upptäcka bidragsbrott. Arbetsförmedlingen skulle också redovisa hur myndighetens arbete med att använda luffa-lagen fortskrider och vilka åtgärder myndigheten har vidtagit eller planerade att vidta för att utveckla it-system och andra metoder för att dela information, både inom myndigheten och med andra myndigheter och aktörer. I regleringsbrevet för 2025 fick Arbetsförmedlingen i uppdrag att redovisa vilka åtgärder myndigheten har vidtagit eller planerar att vidta med anledning av Riksrevisionens granskning av myndighetens arbete med subventionerade anställningar och Ekonomistyrningsverkets (ESV:s) rekommendationer om åtgärder för att minska riskerna för missbruk av lönebidrag och nystartsjobb.⁴⁶ Myndigheten har också i uppdrag att stärka kontrollen av arbetssökande som deltar i arbetsmarknadspolitiska insatser hos leverantörer.

4.3.2 Arbetsförmedlingens nya målbild lyfter fram arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar

I slutet av 2024 beslutade Arbetsförmedlingens styrelse om en ny målbild. Den innebär bland annat att myndigheten ska arbeta för att det ska vara lätt att göra rätt, att upphandlade tjänster och anställningsstöd ska hanteras korrekt och att skattemedel används till det som de är avsedda för. Målbilden ska vara en grund för myndighetens verksamhetsplanering och ge arbetet med myndighetens tre huvudsakliga uppgifter större kraft.⁴⁷

⁴⁵ Prop. 2023/24:1 *Budgetpropositionen för 2024, utgiftsområde 14*.

⁴⁶ Riksrevisionen (2023). *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker* (RiR 2023:17) och Ekonomistyrningsverket (2024) *Säkerställ korrekta utbetalningar från välfärdssystemen – förslag på åtgärder 2024* (ESV 2024:43).

⁴⁷ Arbetsförmedlingen (2024) *Arbetsförmedlingens målbild – för ett Sverige i arbete, samt Arbetsförmedlingens årsredovisning för 2024*.

Att motverka felaktiga utbetalningar ska vara en av myndighetens tre främsta prioriteringar

Arbetsförmedlingens nya målbild har fått genomslag i verksamhetsplanen för 2025. Att motverka felaktiga utbetalningar och missbruk av välfärdssystemen ska vara en av myndighetens tre främsta prioriteringar enligt verksamhetsplanen. I verksamhetsplanen finns målnivåer och mått som ska användas för myndighetens uppföljning och bedömning av måluppfyllelse. För att nå målet förbättrade kontroller ska bland annat mer än 90 procent av myndighetens kontrollutredningar påbörjas inom 3 månader efter en indikation om misstänkt felaktig utbetalning. Målet säger också att de upptäckta felaktiga utbetalningarna ska öka, både i antal och totalt belopp.⁴⁸

Det är ekonomiavdelningen som ansvarar för att utforma och samordna myndighetens arbete med att motverka felaktiga utbetalningar, bidragsbrott och bedrägerier.⁴⁹ Vår analys visar att arbetet mot felaktiga utbetalningar har fått högre prioritet och ett större genomslag i ekonomiavdelningens verksamhetsplaner för både 2024 och 2025 jämfört med 2023. Under 2025 ska myndigheten bland annat digitalisera och automatisera utbyte av information genom att ta tillvara de möjligheter som luffa-lagen och förordningsändringar ger. Och utveckla fler automatiserade kontroller både inför, under och efter beslut.

Vissa organisatoriska förändringar för att stärka kontrollverksamheten

Arbetsförmedlingen har förändrat sin organisation på några sätt för att stärka kontrollverksamheten. Myndigheten har även genomfört olika insatser för att höja riskmedvetenheten och kompetensen bland medarbetarna om felaktiga utbetalningar. Under 2023 inrättade Arbetsförmedlingen ett internt samordningsforum för chefer inom myndighetens olika kontrollverksamheter. Arbetsförmedlingen har även koncentrerat hanteringen av underrättelser från Utbetalningsmyndigheten och andra aktörer vilket har lett till att vissa medarbetare nu är specialister på denna arbetsuppgift. Sedan november 2024 pågår ett utvecklingsprojekt som syftar till att förbättra de organisatoriska och styrningsmässiga förutsättningarna för myndighetens kontrollverksamhet.

Dessutom pågår ett arbete med att utveckla myndighetens it-stöd för kontrollarbetet. Under 2024 blev en förstudie med förslag på att effektivisera det tekniska stödet klar. Vidare bedriver myndigheten ett utforskande arbete om förutsättningarna för att underlätta handläggning och kontroll av ärenden genom att samla information från olika delar av verksamheten i en kontrollplattform.

⁴⁸ Arbetsförmedlingen (2025), *Verksamhetsplan för 2025, version 1.0.*

⁴⁹ *Arbetsförmedlingens arbetsordning (2024-09-10).*

Arbetsförmedlingen bedömer att myndighetens kontrollarbete har förbättrats under de senaste åren

Enligt Arbetsförmedlingen har myndigheten arbetat intensivt för att stärka kontrollarbetet mot felaktiga utbetalningar de senaste åren. Myndigheten bedömer att arbete med extern samverkan, internt kontrollarbete och förebyggande åtgärder har bidragit till att myndigheten nu upptäcker fler felaktiga utbetalningar.⁵⁰

I december 2022 beslutade regeringen om flera förordningsändringar⁵¹, efter en hemställan från Arbetsförmedlingen. Ändringarna skärpte kraven för att bevilja subventionerade anställningar och ökade möjligheterna för myndigheten att kontrollera arbetsgivare. En konsekvens av regeländringarna är att arbetsförmedlarna nu ska göra bredare kontroller av arbetsgivarna. Förordningsändringarna ingår inte som en reform i vårt uppdrag, men är något som företrädare för Arbetsförmedlingen genomgående lyfter fram i våra intervjuer som något som har gett myndigheten bättre möjligheter att stoppa oseriösa arbetsgivare.

4.4 Luffa-lagen underlättar Arbetsförmedlingens arbete med att hindra felaktiga utbetalningar

Vår analys visar att Arbetsförmedlingen med hjälp av Luffa-lagen och de utvecklingsinsatser som myndigheten har genomfört nu kan få fler uppgifter än tidigare från andra myndigheter. Det går även snabbare att få uppgifter från andra myndigheter. Informationsutbyte med stöd av luffa-lagen sker till stor del manuellt genom exempelvis e-post och telefon och gäller enskilda ärenden. Arbetsförmedlingen planerar att genomföra utvecklingsinsatser för att automatisera och digitalisera utbytet av information med stöd av lagen.

4.4.1 Arbetsförmedlingens har gjort olika insatser för att luffa-lagen ska användas

Arbetsförmedlingen har genomfört grundläggande åtgärder för att underlätta och stödja tillämpningen av luffa-lagen. Rättsavdelningen har uppdaterat myndighetens handbok Offentlighet, sekretess och behandling av personuppgifter och lagt till ett avsnitt som beskriver vad luffa-lagen innebär och vad lagen allmänt betyder för myndighetens verksamhet⁵². Vidare har Arbetsförmedlingen genomfört olika kompetenshöjande insatser för att förmedla att luffa-lagen är ett ytterligare verktyg för att kunna kontrollera att arbetsgivare och arbetsökande/arbetstagare följer regler och villkor samt att medarbetarna kan och bör begära uppgifter från andra myndigheter och aktörer med stöd av lagen.

⁵⁰ Arbetsförmedlingens årsredovisning för 2023 och 2024 samt redovisning av uppdraget motverka felaktiga utbetalningar till företag – Slutrapport enligt regleringsbrev 2024.

⁵¹ Bland annat i förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och i förordningen (2018:43) om stöd för nystartsjobb.

⁵² Arbetsförmedlingen (2025) *Offentlighet, sekretess och behandling av personuppgifter*, version 7.

Kartläggningen som gjordes inom MUR-samarbetet av vilken nytta olika myndigheter kan ha av luffa-lagen visar att Arbetsförmedlingen kan ha nytta av ett tiotal informationsmängder hos andra myndigheter i sitt arbete med att förhindra bidragsbrott och felaktiga utbetalningar.⁵³ Arbetsförmedlingen har tagit fram en rutin som beskriver hur myndigheten ska lämna och ta emot uppgifter med stöd av Luffa-lagen. Där framgår också exempel på vilken information som medarbetarna kan begära att få från olika myndigheter med stöd av lagen. Det gäller följande:

- uppgifter för att kunna kontrollera om arbetsgivare har tillstånd att bedriva vissa verksamheter från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och kommuner
- uppgifter om pågående eller avslutande studier från CSN
- information om sjukpenning eller sjukersättning från Försäkringskassan
- uppgifter om uppehålls- eller arbetstillstånd från Migrationsverket
- uppgifter om personer med väsentligt inflytande hos arbetsgivare från Bolagsverket
- uppgifter från Skatteverket om enskilds eventuella anställningsförhållande eller utökad information om familjeförhållanden gällande arbetstagare och arbetsgivare.⁵⁴

Arbetsförmedlingen har begränsade säkra och effektiva kommunikationskanaler för informationsutbyte med andra myndigheter och aktörer. Det betyder att arbetsförmedlarna behöver kontakta berörda myndigheter och andra aktörer manuellt för att få relevant information.⁵⁵ En utredning föreslår en ny dataskyddsreglering för Arbetsförmedlingen som ska ge myndigheten en mer flexibel och mindre detaljerad reglering. Enligt utredningen behöver Arbetsförmedlingen ofta kunna lämna ut personuppgifter elektroniskt och föreslår därför en bestämmelse som innebär att myndigheten i högre utsträckning ska kunna göra det. Den nya regleringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2027 och regeringen skickade ut utredningens förslag på remiss i november 2025.⁵⁶

⁵³ Underlag från Skatteverket, e-post 2025-04-29.

⁵⁴ Dokument från Arbetsförmedlingen, e-post 2025-05-23.

⁵⁵ Arbetsförmedlingen (2025), *Motverka felaktiga utbetalningar till företag – Slutrapport enligt regleringsbrev 2024*.

⁵⁶ SOU 2025:74 *Ny reglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*.

4.4.2 Lättare att få uppgifter från andra myndigheter

Våra intervjuer med företrädare för Arbetsförmedlingen visar att luffa-lagen har gjort det möjligt att få mer information från vissa myndigheter. Vidare har Arbetsförmedlingen nu lättare att utbyta information med andra myndigheter och kan med stöd av lagen enklare och snabbare få uppgifter från dem. Exempelvis lämnar Skatteverket nu ut mer information till Arbetsförmedlingen och det går snabbare än tidigare. Förutom att arbetsförmedlare kan få ut inkomstuppgifter i större utsträckning från Skatteverket kan de även få kringinformation och arbetsmaterial som gäller vissa beslut och ärenden som de inte hade rättsligt stöd för att ta del av tidigare. Det informations- och utvecklingsarbete som Arbetsförmedlingen och andra myndigheter har genomfört med anledning av luffa-lagen har också gjort det enklare att hämta in uppgifter som Arbetsförmedlingen redan sedan tidigare har haft rättsligt stöd att få tillgång till.

Vår analys visar att Arbetsförmedlingen även har haft nytta av luffa-lagen när det gäller att utveckla informationsutbyte i samband med myndighetsgemensamma kontroller av arbetsplatser för att motverka fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet. Det är Arbetsmiljöverket som leder arbetet och företrädare för Arbetsförmedlingen säger att det har varit förhållandevis enkelt för myndigheten att börja tillämpa luffa-lagen i samarbetet med de andra berörda myndigheterna.

4.4.3 It-utveckling behövs för att använda luffa-lagen fullt ut

Arbetsförmedlingen planerar för att digitalisera och automatisera utbyte av information för att ta tillvara de möjligheter som luffa-lagen ger.⁵⁷ Arbetsförmedlingen hämtar dagligen in uppgifter om medborgarskap från Skatteverket. Myndigheten har också påbörjat ett utvecklingsarbete för att under 2026 även rutinmässigt och digitalt kunna hämta in uppgifter om uppehålls- och arbetstillstånd från Migrationsverket och fler individuppgifter från Skatteverkets arbetsgivardeklarationer.⁵⁸

4.5 Arbetsförmedlingen har börjat använda information från Skatteverkets skattekontroller av arbetsgivare

Vi har kartlagt och analyserat hur Arbetsförmedlingen har förberett sig och förändrat sitt arbetssätt med anledning av regeländringarna i förordningen (2001:588) om behandlingen av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet och skatteförfarandeförordningen (2011:1261). Vår kartläggning visar att Arbetsförmedlingen till viss del har ändrat sitt arbetssätt med stöd av den ändrade regleringen.

⁵⁷ Arbetsförmedlingen (2025), *Ekonomiavdelningens verksamhetsplan för 2025*.

⁵⁸ E-post från Arbetsförmedlingen, 2025-10-01.

4.5.1 Arbetsförmedlingen har byggt in i sitt system att de ska få information om Skatteverket har markerat en uppgift

Sedan den 1 juli 2024 får Skatteverket, genom ändringen i skatteförfarandeförordningen, markera att myndigheten har frångått en uppgift som arbetsgivare har redovisat i arbetsgivardeklarationen i ett beslut om skatt eller arbetsgivaravgifter. Skatteverket gör sådana markeringar både vid löpande skattekontroller av arbetsgivaravgifter och vid kontroller inför myndighetens beskattningsbeslut.

Vår kartläggning visar att Arbetsförmedlingen har utvecklat en funktion i sitt systemstöd som automatiskt informerar handläggare om att Skatteverket har markerat att myndigheten har frångått uppgifter i en arbetsgivares arbetsgivardeklaration. I slutet av september 2025 hade Arbetsförmedlingen uppmärksammat omkring tio sådana markeringar från Skatteverket. Under perioden 1 juli 2024–maj 2025 hade Skatteverket gjort ungefär 1 400 markeringar fördelade på 235 unika individer och 98 olika arbetsgivare. Det motsvarar i genomsnitt 6 markeringar per individ. Att Arbetsförmedlingen inte har uppmärksammat fler markeringar kan bero på att alla markeringar inte berör individer med subventionerade anställningar eller att de uppgifter som Arbetsförmedlingen har hämtat från Skatteverket inte gäller perioder där det finns markeringar.

Inom ramen för MUR-samarbetet har en arbetsgrupp bildats som ska ge Arbetsförmedlingen och andra utbetalande myndigheter mer kunskap om hur systemet med individuppgifter är konstruerat, information om vad som går att kontrollera och öka medvetenheten om den egna myndighetens eget ansvar. Arbetsgruppens arbete ska pågå till den 31 augusti 2026. Syftet är bland annat att tydliggöra hur Skatteverket hanterar och använder individuppgifterna i sin beskattningsverksamhet, i vilka situationer Skatteverket markerar individuppgifter och hur andra myndigheter kan använda informationen.⁵⁹ Dessutom har en utredning föreslagit att Skatteverket ska få i uppdrag av regeringen att kartlägga hur ofta det finns fel i individuppgifterna och att genomföra insatser för att höja kunskapen hos de som på olika sätt använder uppgifterna i sina respektive verksamheter.⁶⁰

⁵⁹ Dokument från MUR-kansliet, *Uppdragsbeskrivning för arbetsgruppen individuppgifter*, 2025-08-26.

⁶⁰ SOU 2025:108, *Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro*.

4.5.2 Arbetsförmedlingen kan redan upptäcka om uppgifter i arbetsgivardeklarationer ändras i efterhand

Sedan den 1 juli 2024 ska Skatteverket även lämna ut tidpunkten för när uppgifter i arbetsgivardeklarationerna har ändrats eller lagts till samt uppgifternas tidigare innehåll.⁶¹ Syftet är att myndigheter som använder uppgifterna i sina kontroller ska få bättre möjligheter att bedöma hur tillförlitliga uppgifterna är och kunna upptäcka felaktiga utbetalningar. Arbetsgivare kan på olika sätt missbruka individuppgifterna i arbetsgivardeklarationerna genom att ändra uppgifter i efterhand. Om arbetsgivaren senare redovisar en utbetalning av ett lägre belopp än vad som ursprungligen deklarerades kan det innebära att Arbetsförmedlingen har betalat ut ett för högt belopp. Arbetsgivare kan även redovisa uppgifter i syfte att åstadkomma en hög sjukpenninggrundande inkomst, som senare ändras till ett lägre belopp för att undvika beskattning.⁶²

Vår kartläggning visar att Arbetsförmedlingen inte har gjort några ändringar av sitt arbetssätt med anledning av den här regeländringen. Företrädare för ekonomiavdelningen anser att Arbetsförmedlingen inte har någon större nytta av denna förordningsändring eftersom de redan löpande hämtar in uppgifter från arbetsgivardeklarationerna som myndigheten sparar. Därmed kan de se om arbetsgivare har ändrat uppgifter i efterhand. Arbetsförmedlingen har sedan tidigare rätt att elektroniskt hämta in och använda individuppgifterna från arbetsgivardeklarationerna för att bland annat kontrollera lönebidrag och nystartsjobb.⁶³

Arbetsförmedlingen har rutiner som innebär att myndigheten betalar ut ersättning till arbetsgivare efter att myndigheten har tagit del av uppgifter från Skatteverket och kontrollerat att arbetsgivaren har redovisat en utbetalning av lön till den anställde.⁶⁴ Arbetsförmedlingen kan vid en fördjupad kontroll undersöka om löneutbetalningen har skett till den anställdes bankkonto och att den stämmer med redovisningen i arbetsgivardeklarationen.⁶⁵ Om uppgifterna i arbetsgivardeklarationen senare ändras kan Arbetsförmedlingen upptäcka detta genom att analysera ändringar av redovisad utbetald lön till personer som har en lönebidragsanställning eller ett nystartsjobb. Arbetsförmedlingen har systemstöd som kontrollerar om individuppgifterna i arbetsgivardeklarationerna har ändrats, och i dessa fall gör myndigheten en manuell granskning.

⁶¹ Förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet.

⁶² SOU 2023:47 *En utvecklad arbetsgivardeklaration – åtgärder mot missbruk av välfärdssystemen*.

⁶³ Utifrån förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet 8 c § samt en överenskommelse mellan Skatteverket och Arbetsförmedlingen.

⁶⁴ Riksrevisionen (2023), *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker*. RiR 2023:17.

⁶⁵ E-post från Arbetsförmedlingen, 2025-10-01.

4.5.3 Arbetsförmedlingen planerar för att bredda sin användning av uppgifterna från arbetsgivardeklarationerna

Arbetsförmedlingen planerar för att under hösten 2025 börja använda individuppgifterna i arbetsgivardeklarationerna bredare. Myndigheten avser att använda uppgifterna som underlag för att kontrollera resultatansättningen till leverantörer för vissa typer av upphandlade tjänster och även för att kontrollera arbetssökande vid in- och utträde från vissa arbetsmarknadspolitiska program.⁶⁶

4.6 Utbetalningsmyndigheten kompletterar Arbetsförmedlingens egna kontroller

Fram till och med september 2025 hade Arbetsförmedlingen fått knappt 150 underrättelser från Utbetalningsmyndigheten om misstänkta felaktiga utbetalningar. Underrättelserna gäller lönebidrag och baseras på en modell som Utbetalningsmyndigheten har utvecklat för att identifiera personer som har en anställning där arbetsgivaren får ett ekonomiskt bidrag samtidigt som den anställda har arbetsinkomster över en viss nivå från en annan arbetsgivare under samma tidsperiod. Under slutet av 2025 planerar Utbetalningsmyndigheten att skicka underrättelser som även gäller andra typer av felaktiga utbetalningar (se avsnitt 2.6.2).

4.6.1 Samverkan med Utbetalningsmyndigheten har fungerat bra enligt Arbetsförmedlingen

Samarbetet och informationsutbytet med Utbetalningsmyndigheten har enligt våra intervjuer med Arbetsförmedlingen på det stora hela fungerat bra. Myndigheterna har fört en dialog om vilka uppgifter som Arbetsförmedlingen ska överföra till Utbetalningsmyndigheten. Tillsammans har myndigheterna identifierat områden där Utbetalningsmyndigheten kan förstärka och komplettera Arbetsförmedlingens egna kontroller av subventionerade anställningar. Det innebär att inriktningen på Utbetalningsmyndighetens dataanalyser bygger på riskanalyser som Arbetsförmedlingen har gjort av var risken för felaktiga utbetalningar är stor samtidigt som Arbetsförmedlingens egna kontrollmöjligheter är små.⁶⁷

Genom den nya luffa-lagen har Arbetsförmedlingen nu rättsligt stöd att genomföra dataanalyser som liknar de analyser som Utbetalningsmyndigheten har utvecklat. Men för att kunna göra det behöver Arbetsförmedlingen utveckla sitt systemstöd. Utbetalningsmyndigheten har redan byggt upp system för att göra sådana analyser och har större möjligheter att använda och samköra betydligt mer data från olika myndigheter och aktörer än vad Arbetsförmedlingen har. Enligt företrädare för Arbetsförmedlingen är det för tidigt för att kunna bedöma om det finns skäl för myndigheten att utveckla egna dataanalyser och kontroller som kan ersätta de som Utbetalningsmyndigheten har utvecklat.

⁶⁶ E-post från Arbetsförmedlingen, 2025-10-01.

⁶⁷ Utbetalningsmyndigheten (2025). *Samkörning av data identifierar felaktiga anställningsstöd*, Kunskapsrapport 2025:2 och e-post från Arbetsförmedlingen, 2025-10-01.

4.6.2 Arbetsförmedlingen har förberett informationsutbytet med Utbetalningsmyndigheten under flera år

Arbetsförmedlingen har förberett sig i flera år för att kunna ta fram de uppgifter som Utbetalningsmyndigheten behöver och för att bygga upp systemstöd för att överföra information. Förberedelserna inför att Utbetalningsmyndigheten skulle inrättas har funnits med som aktiviteter i Arbetsförmedlingens verksamhetsplaner sedan 2023. Konkret har det handlat om att utveckla, förbereda och införa nya rutiner, arbetssätt och systemstöd.

Vår kartläggning visar att Arbetsförmedlingen är klar med huvuddelen av den it-utveckling som myndigheten behöver för att samarbeta med Utbetalningsmyndigheten. Arbetsförmedlingen har nya digitala stöd för att ta emot, handlägga och följa upp arbetet med underrättelser. Myndigheten håller på med att färdigställa system för återkoppling och räknar med att vara klara med det före årsskiftet mellan 2025 och 2026.

4.6.3 Arbetsförmedlingens har goda erfarenheter av den första omgången av underrättelser

Enligt våra intervjuer har samarbetet och informationsutbytet med Utbetalningsmyndigheten förbättrat Arbetsförmedlingens arbete med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Den första omgången av underrättelser synliggjorde bland annat att Arbetsförmedlingen behövde se över rutiner och ta fram rättsliga ställningstaganden som stödjer handläggning och kontroll av lönebidrag. Arbetsförmedlingen kommer att införa instruktioner i sitt handläggarstöd om kontroll av förekomst av sidoinkomst och även ta fram ett rättsligt ställningstagande.⁶⁸ En av våra informanter anser att det är uppenbart att samarbetet med Utbetalningsmyndigheten i hög grad kommer att påverka hur Arbetsförmedlingen kommer att hantera lönebidrag framöver. Myndigheten har även goda erfarenheter av att ha koncentrerat hanteringen av underrättelserna från Utbetalningsmyndigheten till en region.

De första underrättelserna har hittills en åtgärdsfrekvens på nära 50 procent och har främst lett till att framtida felaktiga utbetalningar har stoppats

Arbetsförmedlingen håller fortfarande på att utreda flera av de 147 underrättelser som myndigheten fick under våren 2025 som gäller personer som har en sidoinkomst över en viss nivå samtidigt som hen har en anställning med lönebidrag. Arbetsförmedlingen säger att utredningsarbetet visar att underrättelserna hittills är träffsäkra.

Åtgärdsfrekvensen på de avslutade utredningarna ligger på nära 50 procent och Arbetsförmedlingen har gjort polisanmälningar i ungefär 20 procent av de ärenden som myndigheten har avslutat. Baserat på underrättelserna har Arbetsförmedlingen till och med oktober 2025 beslutat om återkrav på motsvarande 1,5 miljoner kronor och stoppat 10,6 miljoner kronor i framtida felaktiga utbetalningar.

⁶⁸ E-post från Arbetsförmedlingen, 2025-10-01 och 2025-11-10.

Utbetalningsmyndighetens underrättelser innebar att Arbetsförmedlingen fick en ny typ av ärenden. Initialt behövde därför många frågor lösas ut innan arbetet med underrättelserna kunde komma i gång ordentligt. Nu när dessa frågor har lösts är Arbetsförmedlingens arbetsinsats för att handlägga en underrättelse från Utbetalningsmyndigheten ungefär lika stor som för att handlägga myndighetens egeninitierade kontroller eller andra externa ärenden.⁶⁹

⁶⁹ E-post från Arbetsförmedlingen, 2025-10-01.

5 Pensionsmyndighetens arbete med anledning av reformerna

I detta kapitel redovisar vi vår kartläggning och analys av hur Pensionsmyndigheten har förändrat sitt arbetssätt och samarbete med andra myndigheter med anledning av de reformer som ingår i Statskontorets uppdrag. Pensionsmyndigheten berörs av alla reformer som ingår i vårt uppdrag utom införandet av lagen (2024:1300) om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn.

5.1 Sammanfattande iakttagelser

- Pensionsmyndigheten har vidtagit åtgärder för att stärka arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar. Myndigheten införde 2023 ett strategiskt mål om att felaktiga utbetalningar ska minska och i verksamhetsplanen för 2025 anges flera åtgärder som Pensionsmyndigheten ska genomföra för att ta tillvara de möjligheter som reformerna i vårt uppdrag innebär. Pensionsmyndigheten har också genomfört en omorganisation för att effektivisera arbetet med att säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs.
- Pensionsmyndigheten har identifierat hur myndigheten kan använda luffa-lagen och har vidtagit grundläggande åtgärder för att kunna använda lagen. Hittills används lagen främst för att manuellt utbyta information med andra myndigheter. Pensionsmyndigheten har inte påbörjat några konkreta utvecklingsinsatser för att kunna bygga upp rutinmässiga och automatiserade kontroller eller dataanalyser.
- Över lag har det fungerat bra för Pensionsmyndigheten att samverka med Utbetalningsmyndigheten. Vår analys visar att Pensionsmyndigheten hittills inte har haft så stor nytta av Utbetalningsmyndighetens underrättelser. Men arbetet med informationsöverföring och underrättelser har varit värdefullt inför Utbetalningsmyndighetens kommande dataanalyser som i högre grad kan ge Pensionsmyndigheten information som myndigheten inte kan ta fram på egen hand.

5.2 Pensionsmyndigheten behöver bättre möjligheter att kontrollera inkomst- och bosättningsuppgifter

Den största orsaken till Pensionsmyndighetens felaktiga utbetalningar är att förmånstagare inte anmäler att deras inkomst eller boendevillkor har ändrats så att de inte längre uppfyller villkoren för utbetalningen. Många fel gäller små belopp och beror på felaktiga inkomstuppgifter och att förmånstagare har svårt att förstå att de är skyldiga att anmäla förändrad inkomst. Med hjälp av de reformer och

regeländringar som ingår i vårt uppdrag kan Pensionsmyndigheten få bättre möjligheter att kontrollera att inkomst- och bostättningsbaserade villkor uppfylls.

Pensionsmyndigheten har automatiserade efterkontroller där myndigheten jämför förmånstagarens uppskattade inkomst med Skatteverkets beslut om slutgiltig skatt. Genom dessa kontroller upptäcker Pensionsmyndigheten många felaktiga utbetalningar som beror på att förmånstagare inte har anmält ändrad inkomst. Men kontrollerna släpar efter i tid och genererar därför många återkravsärenden. Genom att utbyta mer information med andra myndigheter och aktörer kan Pensionsmyndigheten få tillgång till inkomstuppgifter i ett tidigare skede.

Det är svårt för Pensionsmyndigheten att säkerställa att myndigheten har aktuella uppgifter om förmånstagarnas boendeförhållanden, bostadskostnader och om förmånstagare vistas stadigvarande i Sverige. Genom att utbyta mer information med andra myndigheter och aktörer kan Pensionsmyndigheten även få tillgång till information som gör det lättare att kontrollera bostättningsbaserade villkor.

5.2.1 Störst problem med felaktiga utbetalningar inom garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd

Pensionsmyndigheten har störst problem med felaktiga utbetalningar inom garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd. Myndighetens senaste omfattningsstudier gäller 2021. Där uppskattar Pensionsmyndigheten följande:

- Pensionsmyndigheten betalade ut 270 miljoner kronor felaktigt i garantipension, och närmare 70 procent av felen orsakades av att den sökande inte hade anmält ändrade förhållanden.
- Pensionsmyndigheten betalade ut ungefär 700 miljoner kronor felaktigt i bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd, och 80 procent av felen orsakades av att förmånstagare inte hade anmält ändrade förhållanden. Drygt 30 procent av hushållen fick för höga utbetalningar.

Garantipension är ett grundskydd inom den allmänna pensionen för den som haft låg eller ingen arbetsinkomst under livet och är bosatt i Sverige. Arbets- och kapitalinkomster påverkar inte garantipensionen, men det gör däremot inkomstgrundande pensioner från andra länder. Pensionsmyndigheten har svårt att få tillgång till uppgifter om pensionsutbetalningar från många länder.

Bostadstillägg är ett skattefritt tillägg som pensionärer som bor i Sverige med låg pension kan få. Möjligheten att få bostadstillägg avgörs av den sökandes bostadskostnad, om hen bor ensam eller tillsammans med någon samt av den sökandes totala inkomster och förmögenhet. Vid en ansökan om bostadstillägg prövar Pensionsmyndigheten även rätten till äldreförsörjningsstöd. Det är en förmån som riktar sig till personer som inte får sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda genom den allmänna pensionen.

Ansökningar om bostadstillägg innehåller många uppgifter som Pensionsmyndigheten ska kontrollera, både inför beslut och under tiden som bostadstillägget betalas ut. Ett beslut om bostadstillägg gäller tills vidare och de som får bostadstillägg ska meddela Pensionsmyndigheten om de förhållanden som låg till grund för beslutet ändras. Pensionsmyndigheten har under lång tid arbetat för att bli mindre beroende av uppgifter från förmånstagare genom att kunna använda uppgifter från andra myndigheter och aktörer.

5.3 Myndigheten har ändrat sin interna styrning av arbetet med att minska felaktiga utbetalningar

I detta avsnitt beskriver vi övergripande hur Pensionsmyndighetens ledning styr och organiserar myndighetens arbete med att minska felaktiga utbetalningar och bidragsbrott, med fokus på om och hur de reformer som ingår i Statskontorets uppdrag syns i styrningen. Pensionsmyndigheten har bland annat infört ett mål om att felaktiga utbetalningar ska minska, beslutat om åtgärder för att ta tillvara reformerna och genomfört en omorganisation för att effektivisera arbetet.

5.3.1 Pensionsmyndigheten ska säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott

Pensionsmyndighetens instruktion säger att myndigheten ska säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs och motverka bidragsbrott. Myndigheten ska också sedan den 1 januari 2025 delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten.

Vid sidan av instruktionen styr regeringen även Pensionsmyndighetens arbete med att minska felaktiga utbetalningar genom regeringsuppdrag. Sedan 2021 har myndigheten bland annat fått uppdrag om att utveckla myndighetens kontakter med den enskilda, arbeta för att färre förmånstagare ska göra oavsiktliga fel och stärka myndighetens förmåga att återkräva felaktigt utbetalda förmåner. Pensionsmyndigheten har också haft i uppdrag att identifiera och redovisa mindre regeländringar som kan bidra till att motverka felaktiga utbetalningar.

5.3.2 Arbeta för att motverka felaktiga utbetalningar är en prioriterad fråga i Pensionsmyndighetens interna styrning

Förordningen om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar har en tydlig koppling till riksdagens mål om att de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen ska minska. Syftet med förordningen är att stärka arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar. Vår analys visar att Pensionsmyndighetens interna styrning prioriterar arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar.

Pensionsmyndigheten har infört ett strategiskt mål om att andelen felaktiga utbetalningar ska minska

I Pensionsmyndighetens strategiska plan och i myndighetens verksamhetsplaner framgår det att myndigheten ska prioritera arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar. I den senaste strategiska planen från 2023 har myndighetsledningen lagt till ett mål om att utbetalningarna från välfärdssystemen ska vara korrekta och att andelen felaktiga utbetalningar ska minska. Pensionsmyndigheten följer även upp aktiviteter, mål och budget som myndighetsledningen beslutat i den strategiska planen och i verksamhetsplanerna.

Omorganisation för stärkt förmåga att motverka felaktiga utbetalningar

Under våren 2025 genomförde Pensionsmyndigheten en omorganisation för att bland annat stärka myndighetens strategiska, analytiska och juridiska förmåga att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott⁷⁰. Myndigheten delade upp produktionsavdelningen i tre avdelningar där kontroll- och återkravsverksamheten koncentrerades till den nya avdelningen för gemensamma försäkringsfrågor. Avdelningen har i uppgift att säkerställa att Pensionsmyndighetens utbetalningar är korrekta, att felaktiga utbetalningar återbetalas och att bidragsbrott förhindras⁷¹.

Pensionsmyndigheten har fått ytterligare finansiering

I samband med att riksdagens mål om att felaktiga utbetalningar ska minska infördes 2021 höjdes Pensionsmyndighetens förvaltningsanslag med 12 miljoner kronor. Pensionsmyndigheten har även fått ytterligare finansiering med anledning av att Utbetalningsmyndigheten inrättades. I budgetpropositionen för 2024 föreslog regeringen att myndighetens förvaltningsanslag skulle ökas med 4 miljoner kronor 2024 för att finansiera kostnader för dataöverföring och hantering av underrättelser från Utbetalningsmyndigheten. Och att anslaget därefter skulle ökas med 3 miljoner kronor 2025 och 1,5 miljoner kronor 2026. Pensionsmyndigheten har även fått ytterligare finansiering för kontroll av äldreförsörjningsstöd med 20 miljoner kronor från och med 2025. En stor del av Pensionsmyndighetens verksamhet finansieras både med anslagsmedel och med avgiftsmedel från AP-fonderna och premiepensionsfonderna. Det innebär att Pensionsmyndigheten ofta även får mer avgiftsfinansiering i samband med att de får förstärkningar i sitt anslag.

⁷⁰ Pensionsmyndigheten (2025). *Pensionsmyndighetens bidrag till att utveckla det brottsförebyggande arbetet – Svar på regeringsuppdrag.*

⁷¹ Pensionsmyndigheten (2025). *Arbetsordning för Pensionsmyndigheten.*

5.3.3 Myndighetsledningen har beslutat om åtgärder för att använda reformerna

Pensionsmyndighetens verksamhetsplan för 2025 delar in arbetet för att förhindra felaktiga utbetalningar i två aktiviteter: att motverka omedvetna fel och att motverka medvetna fel. Avdelningen för gemensamma försäkringsfrågor ansvarar för aktiviteterna, men arbetet berör alla avdelningar. Flera av åtgärderna i verksamhetsplanen har en tydlig koppling till de reformer och regeländringar som ingår i vårt uppdrag.

För att komma till rätta med omedvetna fel ska Pensionsmyndigheten

- utveckla automatiserad hantering av indrag av förmåner vid utvandring
- utveckla interna arbetsmetoder och kontrollåtgärder för att förebygga och hindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet
- ta fram riskanalyser och riskkartor för felaktiga utbetalningar samt utveckla redovisningen av konstaterade respektive uppskattade totala felutbetalningar.

För att komma till rätta med medvetna fel ska myndigheten

- utbyta mer information mellan myndigheter med anledning av ny lagstiftning
- vidta åtgärder för att kunna ta emot och hantera underrättelser från Utbetalningsmyndigheten
- utveckla och fördjupa sin externa samverkan för att öka sin kunskap om strategiska kontrollmetoder och få fler kontrollimpulser utifrån
- utveckla interna arbetsmetoder, riskanalyser och riktade efterkontroller.

Under 2024 var Pensionsmyndighetens åtgärder för att förhindra felaktiga utbetalningar främst inriktade mot att förbättra informationen för enskilda och minska antalet manuella moment inom handläggningen. Pensionsmyndigheten bedömer att myndighetens förmåga att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar har förbättrats. Detta beror bland annat på att myndigheten har förstärkt kontrollverksamheten och att antalet inkomna underrättelser har ökat som en följd av att myndighetssamverkan har förbättrats. Antalet handläggare inom kontrollverksamheten har vuxit kontinuerligt sedan 2021.⁷²

⁷² Pensionsmyndighetens årsredovisning för 2024.

5.3.4 Handlingsplan och breddat uppdrag att vidta åtgärder för att enskilda inte ska bli återbetalningsskyldiga

Mellan 2021–2024 hade Pensionsmyndigheten det återkommande uppdraget *Rätt från början* som främst gällde att genomföra aktiviteter för att göra det lättare för enskilda att lämna korrekta uppgifter och förstå sin skyldighet att ändra tidigare angivna uppgifter. I regleringsbrevet för 2025 fick Pensionsmyndigheten uppdraget *Rätt från början och en återbetalningsverksamhet i balans*. Uppdraget påminner om det tidigare, men Pensionsmyndigheten ska nu även vidta åtgärder för att enskilda inte ska bli återbetalningsskyldiga. Vidare ska myndigheten förbättra sin förmåga att återkräva felaktiga utbetalningar och öka återbetalningen av felaktigt utbetalda ersättningar. Pensionsmyndigheten fick dessutom i uppgift att ta fram en handlingsplan som beskriver hur myndigheten ska arbeta, vilka åtgärder myndigheten har vidtagit samt hur resultaten i handläggningen av återkrav och återbetalning utvecklas månadsvis.

Pensionsmyndighetens senaste åiterrapportering av arbetet med handlingsplanen visar att myndigheten har kraftsamlat för att minska antalet pågående återkravsärenden. Ett tydligt exempel är att antalet handläggare på myndigheten som kan arbeta med återkrav har ökat från cirka 50 handläggare under 2024 till ungefär 100 handläggare i slutet av 2025.

Utgångspunkten för de åtgärder som myndigheten har vidtagit för att motverka att enskilda blir återbetalningsskyldiga har varit att underlätta för pensionärer att göra rätt från början. Myndigheten har fokuserat på åtgärder i form av it-utveckling, kommunikationsinsatser, regelutveckling och analyser för fortsatta åtgärder. Pensionsmyndigheten redovisar även åtgärder som myndigheten har vidtagit för att utveckla sina löpande kontroller och efterkontroller för att minska risken för felaktiga utbetalningar. Två av dessa åtgärder har en koppling till de reformer som ingår i Statskontorets uppdrag. Den ena åtgärden är att Pensionsmyndigheten ska utreda juridiska och andra förutsättningar för att få uppgifter från Skatteverket om nedlagda utredningar av dödsfall utomlands. Den andra åtgärden är att myndigheten fortsätter att prioritera arbetet med inkomna underrättelser från bland annat Utbetalningsmyndigheten.⁷³

5.4 Pensionsmyndighetens arbete med anledning av den nya dataskyddsregleringen

Den nya dataskyddsregleringen som trädde i kraft på socialförsäkringsområdet våren 2024 anger tydligt att Pensionsmyndigheten får databehandla personuppgifter för kontrolländamål och lämna ut personuppgifter elektroniskt. Våra intervjuer med Pensionsmyndigheten visar att det därmed är lättare för

⁷³ Pensionsmyndigheten (2025). *En återbetalningsbetalningsverksamhet i balans – Uppföljning av handlingsplanen och redovisning av resultat, oktober 2025*.

myndigheten att utveckla arbetet med att minska felaktiga utbetalningar. Lagändringen gör det möjligt att tänka mer fritt om hur Pensionsmyndigheten kan arbeta för att förbättra sin handläggning och kontroll för att minska felaktiga utbetalningar. Pensionsmyndigheten tolkade den tidigare lagstiftningen som att det krävdes ett uttryckligt stöd i en förordning för att myndigheten skulle kunna använda uppgifter i kontrollsyfte eller lämna ut personuppgifter elektroniskt.

Vår analys visar att Pensionsmyndigheten med den nya dataskyddsregleringen lättare kan utbyta uppgifter med andra myndigheter och aktörer på ett effektivt sätt. Det gäller både för information som myndigheten tidigare har haft rättsligt stöd att hämta in och för information som Pensionsmyndigheten nu har fått tillgång till genom reformer och regeländringar. Den nya regleringen har exempelvis underlättat Pensionsmyndighetens informationsutbyte med Utbetalningsmyndigheten. Den har också gjort det möjligt att effektivisera informationsutbyte med tjänstepensionsbolag om inkomstuppgifter. Pensionsmyndigheten har sedan tidigare lagstöd för att ta del av uppgifter om tjänstepensioner i kontrollsyfte. Men myndigheten har inte kunnat kommunicera elektroniskt om aktuella ärendenummer, vilket är nödvändigt för att Pensionsmyndigheten ska kunna använda informationen.

5.5 Pensionsmyndigheten har förberett sig för att använda luffa-lagen

Vår analys visar att Pensionsmyndigheten har genomfört grundläggande åtgärder för att myndighetens medarbetare ska kunna använda luffa-lagen i arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar. Vi ser också att Pensionsmyndigheten har fortsatt att föra dialoger med andra myndigheter och analysera hur luffa-lagen ska användas.

5.5.1 Pensionsmyndigheten har identifierat några primära informationsutbyten som luffa-lagen möjliggör

Den myndighetsgemensamma kartläggning som gjordes inom ramen för MUR-samarbetet inför att luffa-lagen skulle träda i kraft visar att det finns flera informationsmängder hos andra myndigheter som Pensionsmyndigheten kan ha nytta av i arbetet med att förhindra felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. En klar majoritet av dessa informationsmängder behövs för att Pensionsmyndigheten ska kunna kontrollera bosättningsvillkor i Sverige. Det handlar till exempel om att kommuner kan ha olika uppgifter som Pensionsmyndigheten behöver för att undersöka hur många personer som bor på en adress. Skatteverket kan ha uppgifter eller misstankar om fel i folkbokföringsregistret. Enligt våra intervjuer hade Pensionsmyndigheten redan sedan tidigare rättsligt stöd för att få tillgång till vissa av dessa uppgifter.

Pensionsmyndigheten har analyserat vilken nytta som myndigheten kan av luffa-lagen. Myndigheten bedömer att de har störst nytta av att kunna hämta in och använda information från Skatteverket, men även från Försäkringskassan och Migrationsverket. Pensionsmyndigheten har identifierat några primära informationsmängder för myndighetens kontrollverksamhet. De finns hos Skatteverket och handlar om:

- utländska tillgångar och pensionsutbetalningar från de nordiska länderna
- personer som stadigvarande vistas utomlands och misstankar om att personer kan ha avlidit utomlands
- användandet av falska identiteter
- ändrade pensionsgrundande inkomster.

5.5.2 Pensionsmyndigheten har vidtagit grundläggande åtgärder för att använda lagen

Vår kartläggning visar att Pensionsmyndigheten har vidtagit åtgärder för att myndigheten ska kunna börja använda luffa-lagen. I anslutning till att lagen trädde i kraft genomförde Pensionsmyndigheten en utbildningsinsats. Medarbetare inom myndighetens olika produktionsområden fick också en powerpointpresentation med information om vad lagen innebär för myndigheten på kort sikt. Vidare har Pensionsmyndigheten tagit fram en e-postbrevlåda som handläggare kan skicka frågor till om vad den nya lagen kan och inte kan användas till.

I samband med att luffa-lagen infördes bedömde Pensionsmyndigheten att det inte var aktuellt att genomföra några större förändringar av hur myndigheten arbetar.⁷⁴ Sedan dess har Pensionsmyndigheten fortsatt att analysera hur myndigheten kan använda lagen. Pensionsmyndigheten för även dialoger med andra myndigheter om vilka nya uppgiftsutbyten som lagen möjliggör och hur det ska fungera i praktiken. Dialogen med Skatteverket om de juridiska förutsättningarna att lämna ut uppgifter om nedlagda utredningar av dödsfall utomlands har resulterat i att Skatteverket bedömer att myndigheten har rätt att lämna ut sådana uppgifter enligt lag (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Den lagen ger inte stöd för Pensionsmyndigheten att begära ut dessa uppgifter från Skatteverket. Men luffa-lagen ger den möjligheten.

5.5.3 Luffa-lagen används främst för manuellt informationsutbyte

Vår kartläggning visar att Pensionsmyndigheten främst använder luffa-lagen i sitt kontrollarbete genom att handläggare tar kontakt med andra myndigheter för att få uppgifter i enskilda ärenden. Företrädare för Pensionsmyndigheten anser att det är

⁷⁴ Pensionsmyndigheten (2024). *Informationsmaterial inför att Luffa-lagen skulle träda i kraft*, 2024-06-24.

enklare att utöka det manuella utbytet av information mellan myndigheter än att bygga upp ett automatiserat utbyte. Men det är ändå arbetskrävande att arbeta med manuellt informationsutbyte, både för Pensionsmyndigheten och för exempelvis Skatteverket och Försäkringskassan som myndigheten ofta begär information från.

Luffa-lagen ger Pensionsmyndigheten nya möjligheter att bygga upp automatiserad regelbunden informationsinhämtning. Det är något som myndigheten kan använda för att följa upp om något förhållande har ändrats som innebär att beslut som gäller är felaktiga. I Pensionsmyndighetens senaste omfattningsstudier framgår exempelvis att myndigheten skulle kunna använda uppgifter om arbetsinkomster från Skatteverkets arbetsgivardeklarationer för att göra riskbaserade urval och kontroller. Det innebär att om Pensionsmyndigheten kan se att en person med bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd har arbetsinkomster så kan det indikera en pågående felaktig utbetalning som myndigheten kan behöva utreda.

Pensionsmyndigheten har inte påbörjat några konkreta utvecklingsinsatser för att bygga upp den typen av kontroller med stöd av luffa-lagen. För att göra det behöver Pensionsmyndigheten utveckla it-stöd för att hämta information och analysverktyg för att generera impulser till handläggare om misstänkta felaktiga utbetalningar. För närvarande arbetar Pensionsmyndigheten med andra stora it-utvecklingsprojekt, vilket begränsar myndighetens möjligheter att genomföra annat utvecklingsarbete.

Bland de reformer som ingår i Statskontorets uppdrag finns det två regeländringar⁷⁵ som ska ge utbetalande myndigheter bättre förutsättningar att kontrollera om de uppgifter som arbetsgivare månadsvis redovisar om arbetsinkomster i arbetsgivardeklarationer till Skatteverket är korrekta. Men Pensionsmyndigheten har inte börjat använda uppgifter från arbetsgivardeklarationerna i någon större utsträckning ännu. Därför bedömer vi att Pensionsmyndigheten för närvarande inte har så stor nytta av dessa regeländringar.

5.6 Pensionsmyndighetens arbete med anledning av inrättandet av Utbetalningsmyndigheten

I det här avsnittet redovisar vi vår analys och kartläggning av hur Pensionsmyndigheten har förberett sig och förändrat sitt arbetssätt med anledning av att Utbetalningsmyndigheten inrättades den 1 januari 2024.

⁷⁵ Regeländringarna i förordningen (2001:588) om behandlingen av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet och i skatteförfarandeförordningen (2011:1261).

5.6.1 Det har fungerat bra för Pensionsmyndigheten att samverka med Utbetalningsmyndigheten

Enligt Pensionsmyndigheten har myndigheten deltagit aktivt både i planeringsarbetet inför att Utbetalningsmyndigheten inrättades och för att kunna leverera data till och ta emot underrättelser från den nya myndigheten.⁷⁶ Pensionsmyndigheten har bildat interna arbetsgrupper för att hantera bland annat juridiska och tekniska frågor om informationsutbytet med Utbetalningsmyndigheten. Företrädare för Pensionsmyndigheten anser att samverkan med Utbetalningsmyndigheten i samband med att myndigheten startade sin verksamhet fungerade bra. I huvudsak har det också fungerat bra att utveckla och synkronisera myndigheternas it-stöd för att föra över data och underrättelser.

Myndigheterna har haft en dialog om vilka dataanalyser och granskningar som Utbetalningsmyndigheten bör göra för att hjälpa Pensionsmyndigheten. Enligt Pensionsmyndigheten har myndigheten fått gehör för sina behov av information för att kunna förbättra arbetet med att minska felaktiga utbetalningar.

Pensionsmyndigheten räknar med att ha ett systemstöd på plats under 2026 för att på ärendenivå kunna följa upp vilka åtgärder som myndigheten har vidtagit med anledning av Utbetalningsmyndighetens underrättelser och resultatet av dessa. Hittills har uppföljning och återkoppling skett manuellt och sammantaget för alla ärenden.

5.6.2 Pensionsmyndighetens erfarenheter av den första omgången underrättelser

Utbetalningsmyndighetens första analysmodell inom pensionsområdet fångar upp personer med garantipension som har anmält till Skatteverket att de har flyttat till ett annat land. Ett syfte med den första analysomgången var att testa Utbetalningsmyndighetens analysverktyg och Pensionsmyndighetens arbete med underrättelser inför att Utbetalningsmyndigheten skulle ta fram en mer utvecklad analysmodell för bosättningsvillkor. Den nya modellen ska också kunna användas för fler förmåner och myndigheter.

Analysen av det första dataurvalet tydde på att ungefär 600 personer med garantipension inte längre bor i Sverige. Utbetalningsmyndigheten gjorde en fördjupad granskning av 15 ärenden, vilket bland annat innebar att de begärde in kontouppgifter från banker för att undersöka om personerna har befunnit sig utomlands. Detta är något som Pensionsmyndigheten inte har rättsligt stöd att göra i ärenden om garantipension. Eftersom syftet främst var metodutveckling var tanken först att Utbetalningsmyndigheten endast skulle skicka underrättelser baserade på de ärenden som myndigheten hade granskat fördjupat. Men Utbetalningsmyndigheten bedömde senare att myndigheten är skyldig att underrätta andra myndigheter om

⁷⁶ Pensionsmyndighetens årsredovisning för 2023 och 2024.

det finns anledning att anta att en förmån betalas ut felaktigt.⁷⁷ Under våren 2025 skickade Utbetalningsmyndigheten därför underrättelser till Pensionsmyndigheten om samtliga indikationer på felaktiga utbetalningar.

Pensionsmyndighetens mervärde av att få den andra omgången av underrättelser var begränsat. Det tog ganska lång tid från det att Utbetalningsmyndigheten hade samlat in data till analysen och till dess att Pensionsmyndigheten fick de sista 585 underrättelserna. Pensionsmyndigheten har också ett systemstöd som fångar upp om personer anmäler utlandsflytt till Skatteverket. När underrättelserna kom från Utbetalningsmyndigheten hade Pensionsmyndigheten därför redan uppmärksammat detta och hanterat en stor del av ärendena. Utbetalningsmyndighetens uppföljning visar att myndighetens underrättelser har resulterat i återkrav på motsvarande 1,3 miljoner kronor och förhindrade felaktiga framtida utbetalningar på motsvarande 13 miljoner kronor.

5.6.3 Viktigt att fortsätta att upprätthålla en god dialog

För Pensionsmyndigheten är det viktigt att ha en väl fungerande dialog om Utbetalningsmyndighetens planer på nya analysmodeller och hur många underrättelser som Pensionsmyndigheten ska förbereda sig för att ta emot. Pensionsmyndigheten har förstärkt sin kapacitet och förbättrat sin förmåga att arbeta med kontrollutredningar. Men myndigheten behöver kunna planera för att fortsätta att bygga ut förmågan i takt med att Utbetalningsmyndigheten bygger ut sin analyskapacitet.

Pensionsmyndigheten bedömer att inrättandet av Utbetalningsmyndigheten kan bidra till att effektivisera myndighetens arbete med att minska felaktiga utbetalningar.⁷⁸ Utbetalningsmyndigheten har kompetens, resurser och systemstöd som Pensionsmyndigheten inte har när det gäller att göra dataanalyser för att upptäcka indikationer på felaktiga utbetalningar. Dessutom har Utbetalningsmyndigheten större möjligheter än vad Pensionsmyndigheten har att hämta in och samköra olika data.

På sikt kan det finnas skäl för Pensionsmyndigheten att själva kunna göra vissa dataanalyser som liknar de analyser som Utbetalningsmyndigheten gör. Skillnaden mellan de uppgifter Pensionsmyndigheten har tillgång till i sitt analys- och kontrollarbete och de uppgifter som Utbetalningsmyndigheten har tillgång till kommer att minska i och med ny lagstiftning som gäller från och med den 1 december 2025. Enligt Pensionsmyndigheten kommer den nya lagstiftningen ge myndigheten möjlighet att hämta in uppgifter om annan än den försäkrade som har betydelse för att kunna kontrollera villkor om sammanboende och utlandsvistelse.

⁷⁷ Lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

⁷⁸ Pensionsmyndighetens årsredovisning för 2024.

Myndigheten kommer också få större möjligheter att hämta in uppgifter från banker och kreditinstitut.⁷⁹ Regeringen har även tillsatt en utredning som ska se över hur arbetet med att upptäcka felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringsförmåner vid vistelse eller bosättning utomlands kan förstärkas. Denna utredning ska redovisas senast den 20 april 2026.⁸⁰

⁷⁹ Proposition 2024/25:179 *Bättre verktyg för kontroll – uppgiftsinhämtning inom socialförsäkringen och ekonomiskt bistånd.*

⁸⁰ Kommittédirektiv (Dir. 2025:34), *Kraftfulla verktyg för kontroll av utbetalning av socialförsäkringsförmåner till personer som lämnat Sverige.*

6 CSN:s arbete med anledning av reformerna

I detta kapitel presenterar vi vår kartläggning och analys av hur Centrala studiestödsnämnden (CSN) har förändrat sitt arbetssätt och samarbete, med anledning av de reformer som ingår i Statskontorets uppdrag. CSN berörs främst av införandet och ändringen av förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen, införandet av lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet (luffa-lagen) och inrättandet av Utbetalningsmyndigheten. CSN berörs i mindre grad av ändringar i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet och skatteförfarandeförordningen (2011:1261).

6.1 Sammanfattande iakttagelser

- På en övergripande nivå har reformerna inte haft någon stor inverkan på hur CSN styr och organiserar sitt arbete med felaktiga utbetalningar, även om reformerna syns i enskilda delar av myndighetens styrning och organisering. Däremot har reformerna påverkat CSN:s arbetssätt och samarbetet med andra myndigheter har fördjupats. Korrekta utbetalningar är ett område som CSN prioriterar och myndigheten har genomfört vissa mindre omorganisationer för att kunna dra nytta av reformerna.
- CSN har arbetat ambitiöst med förberedelser och analyser för att kunna använda luffa-lagen. Men CSN:s dataskyddsreglering behöver reformeras för att myndigheten ska kunna använda lagen fullt ut. Dataskyddsregleringen försvårar även för CSN och Utbetalningsmyndigheten att utbyta information. Regeringen har tillsatt en utredning som har lämnat förslag på ny dataskyddsreglering för CSN.
- Utbetalningsmyndigheten levererar underrättelser till CSN som visar att studerande kommer att bli återbetalningsskyldiga på grund av att de har för höga inkomster. CSN använder den informationen för att uppmana studenter att ändra uppgifter i sin studiemedelsansökan för att undvika återkrav. Men det behövs regeländringar för att CSN ska kunna hindra felaktiga utbetalningar. CSN räknar med att få ungefär 2 000 underrättelser från Utbetalningsmyndigheten under 2025 och har genomfört omprioriteringar för att hantera det.

- CSN hoppas att Utbetalningsmyndigheten under kommande år ska leverera underrättelser med information som CSN har svårt att ta fram på egen hand. Det gäller exempelvis information om att utlandsstuderande inte befinner sig i det land som de får studiestöd för att studera i.

6.2 CSN behöver bättre förutsättningar att kontrollera att uppgifter som studerande har uppgett är korrekta

CSN har i uppgift att administrera studiestöd och vissa andra stöd till enskilda. Under 2024 betalade CSN ut 44 miljarder kronor i studiemedel, 4,3 miljarder kronor i studiehjälp och 1,2 miljarder kronor i omställningsstudiestöd. CSN:s kontrollarbete försvåras av både praktiska omständigheter och av juridiska förhållanden som att studiemedel betalas ut i förskott. Det innebär ofrånkomligen en risk för att det kan ske felaktiga utbetalningar.

CSN uppskattar att de felaktiga utbetalningarna uppgick till 1,24 miljarder kronor 2021 i myndighetens senaste omfattningsstudier. Av dessa gäller 1,18 miljarder kronor studiemedel för studier i Sverige. Den vanligaste orsaken till felaktiga utbetalningar är att studerande inte har anmält ändrade förhållanden, såsom för höga inkomster, avbrott i studierna eller minskad studieomfattning. Den studerande är skyldig att anmäla sådana ändrade förhållanden, men det är relativt vanligt att de inte gör det. En liten del av de felaktiga utbetalningarna beror på myndighetsfel respektive fel i samband med att studiemedel betalas ut i förskott.

Under 2024 upptäckte CSN felaktiga utbetalningar till ett värde av 550 miljoner kronor, varav drygt 90 procent gällde studiemedel. Motsvarande siffra för studiehjälp var 29 miljoner och för omställningsstudiestöd 4 miljoner.⁸¹ De flesta som har fått för mycket studiestöd betalar tillbaka pengarna till staten. Det finns en liten grupp studerande som CSN har svårt att kräva tillbaka felaktigt utbetalda medel från. Det gäller personer som saknar inkomster eller som sedan tidigare har höga skulder till staten, exempelvis på grund av skatteskulder, böter eller skadestånd. När det gäller medvetet fusk har CSN svårast att upptäcka de som fuskar genom att ansöka om studiemedel för utlandsstudier med hjälp av falska intyg.

6.2.1 CSN:s kontroller och arbete mot felaktiga utbetalningar förutsätter uppgifter och information från flera olika håll

Flera av de reformer som ingår i Statskontorets uppdrag ger CSN nya och förbättrade förutsättningar för arbetet mot felaktiga utbetalningar. De villkor som CSN ska kontrollera för att säkerställa att myndighetens utbetalningar inte är felaktiga utgår från bestämmelser i studiestödslagen, studiestödsförordningen och

⁸¹ CSN:s årsredovisning för 2024.

vissa andra lagar. Villkoren skiljer sig mellan olika stöd. Men centrala villkor för att få stöd är att den sökande

- är antagen till och deltar i en utbildning som berättigar till stödet
- inte har för höga inkomster/inte arbetar i för hög utsträckning under tiden med stöd
- inte får utbetalningar från andra förmåner som inte får kombineras med utbetalningar av studiestöd
- rent faktiskt bedriver studier och har uppfyllt krav på studieresultat.

CSN kontrollerar villkor inför att myndigheten beviljar studiestöd samt under och efter studietiden. Därför behöver CSN ha tillgång till information och uppgifter från de sökande, utbildningsanordnare samt från myndigheter och andra aktörer. En stor del av informationsinhämtningen är automatiserad och inbyggd i CSN:s handläggningssystem.⁸² För andra uppgifter är myndigheten hänvisad till den sökande, till exempel uppgifter om förväntad inkomst och antagningsbevis vid studier utomlands.

6.3 CSN har ändrat sin interna styrning av arbetet med att minska felaktiga utbetalningar och bidragsbrott

I detta avsnitt beskriver vi övergripande hur CSN:s ledning styr och organiserar myndighetens arbete med att minska felaktiga utbetalningar och bidragsbrott, med fokus på om och hur de reformer som ingår i Statskontorets uppdrag syns i styrningen. Förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar har en tydlig koppling till riksdagens mål om att de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen ska minska. Syftet med förordningen är att stärka arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar. Vår analys visar att CSN prioriterar arbetet för att motverka felaktiga utbetalningar i sin interna styrning.

6.3.1 CSN ska motverka bidragsbrott och säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs

Regeringen har förstärkt sin styrning av CSN:s uppgift att minska felaktiga utbetalningar. Sedan 2018 har CSN en uttalad uppgift att motverka bidragsbrott och att säkerställa att myndigheten inte gör några felaktiga utbetalningar.⁸³ Sedan 2021 har regeringen angett mål för uppgiften i myndighetens regleringsbrev. Regeringen följer upp CSN:s arbete genom att i regleringsbrevet styra hur myndigheten ska redovisa åtgärder, prestationer och resultat kopplade till målet. CSN har också fått förstärkt finansiering för arbetet mot felaktiga utbetalningar.

⁸² CSN:s årsredovisning för 2024.

⁸³ Förordningen (2017:1114) med instruktion för Centrala studiestödsnämnden.

CSN har även fått olika uppdrag som gäller arbetet med att minska felaktiga utbetalningar. Bland annat har CSN fått uppdrag om att genomföra riskanalyser om felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, ta fram och genomföra en handlingsplan för att motverka fusk och felaktiga utbetalningar av det nya omställningsstudiestödet samt se över vilka åtgärder som myndigheten kan vidta för att säkerställa korrekta utbetalningar av studiemedel vid utlandsstudier.

I samband med riksdagens beslut om att från 2021 införa ett övergripande mål för området korrekta utbetalningar från välfärdssystemen, förstärktes CSN:s förvaltningsanslag med 6 miljoner kronor. Motivet var enligt regeringen att förstärka myndighetens arbete med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.⁸⁴ CSN har även fått ytterligare finansiering med anledning av att Utbetalningsmyndigheten inrättades. I budgetpropositionen för 2024 föreslog regeringen en ökning av myndighetens förvaltningsanslag med 4,5 miljoner kronor för att bland annat kunna leverera uppgifter till och hantera underrättelser från Utbetalningsmyndigheten. I förslaget ingår också att anslaget därefter av samma skäl ska öka med 13 miljoner kronor för 2025 och med närmare 23 miljoner kronor för 2026.⁸⁵

6.3.2 Korrekta utbetalningar är ett av CSN:s prioriterade områden

CSN:s verksamhetsplan beskriver ett antal prioriterade områden där myndigheten på kort sikt behöver kraftsamla. De senaste åren har korrekta utbetalningar varit ett sådant prioriterat område. CSN:s utgångspunkt i myndighetens arbete för korrekta utbetalningar och för att motverka bidragsbrott är att främja kundernas vilja att göra rätt och att kunder som inte vill göra rätt för sig ska upptäckas i tid genom effektiva kontroller. Det framgår i CSN:s verksamhetsplan och i utbetalningsavdelningens avdelningsplan och kontrollplaner.⁸⁶

Proaktiv kundkommunikation, informationsutbyte med andra myndigheter och samverkan med Utbetalningsmyndigheten är centrala delar i arbetet

Sedan flera år har CSN varit tydliga med att myndigheten ska kommunicera proaktivt med sina kunder för att säkerställa korrekta utbetalningar. Genom att anpassa kommunikationen till särskilda målgrupper ska myndigheten göra kunderna både mer medvetna och få dem att ta mer ansvar, så att de får bättre förutsättningar att göra rätt.⁸⁷

⁸⁴ Prop. 2020/21:1 *Budgetpropositionen för 2021*, utgiftsområde 15.

⁸⁵ Prop. 2023/24:1 *Budgetpropositionen för 2024*, utgiftsområde 15.

⁸⁶ CSN:s verksamhetsplan för 2025–2027, Kontrollplan för studiemedel 2025 och utbetalningsavdelningens avdelningsplan för 2025–2027.

⁸⁷ CSN:s verksamhetsplan för 2025–2027.

För att CSN ska kunna använda de reformer som ingår i Statskontorets uppdrag behöver myndigheten samarbeta med andra myndigheter och aktörer. I sin interna styrning har CSN i flera år framhållit att samverkan är en framgångsfaktor i arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Sedan 2024 gäller det inte minst samverkan med Utbetalningsmyndigheten. När det gäller informationsutbyte med andra myndigheter noterar vi att den senaste verksamhetsplanen mer uttryckligen säger att informationsutbytet behöver utvecklas än vad tidigare planer har gjort.⁸⁸ Vi tolkar detta som åtminstone delvis en konsekvens av att luffa-lagen har införts.

Tydligt i verksamhetsplanen att korrekta utbetalningar är ett prioriterat område, men planen innehåller inga uppföljningsbara verksamhetsmål

Verksamhetsplanen är ett av de mest centrala styrdokumenterna hos en myndighet och beslutas av generaldirektören. CSN framhåller att processen för verksamhetsplaneringen ska hjälpa myndigheten att systematiskt fånga upp, analysera och förstå behov och hur de kan tillgodoses av konkreta utvecklingsåtgärder.⁸⁹ Vår kartläggning visar att planen endast relativt allmänt beskriver vad som rent konkret behöver göras för att nå målet korrekta utbetalningar. Verksamhetsplanen innehåller inga uppföljningsbara mål eller aktiviteter som myndighetsledningen kan använda för att följa upp utvecklingsarbetet.

6.3.3 CSN tar fram årliga kontrollplaner för respektive studiestöd för det operativa kontrollarbetet

CSN tar varje år fram kontrollplaner som beskriver hur myndigheten ska arbeta med den operativa kontrollen. Kontrollplanerna för 2025 för både studiemedel, studiehjälp och omställningsstudiestöd innehåller ett avsnitt som heter ”Kontroll med anledning av underrättelser”. Avsnittet beskriver bland annat kontrollaktiviteter och tillvägagångssätt med anledning av att luffa-lagen har införts och att Utbetalningsmyndigheten har inrättats. Det är alltså tydligt att dessa reformer har fått genomslag i CSN:s kärnverksamhet, i den meningen att dessa viktiga styrdokument lyfter fram dem.

6.3.4 Vissa mindre organisatoriska anpassningar har gjorts till följd av reformerna

CSN:s verksamhet är organiserad i sju avdelningar, däribland rättsavdelningen och utbetalningsavdelningen. Det är utbetalningsavdelningen som bedriver CSN:s operativa handläggande verksamhet för beslut om och utbetalning av studiestöd (CSN:s så kallade kärnverksamhet). Myndighetens övergripande organisation har inte förändrats som en konsekvens av reformerna, men det finns exempel på små organisatoriska anpassningar till reformerna.

⁸⁸ CSN:s verksamhetsplan 2024–2026 och 2025–2027.

⁸⁹ CSN (2021), Styrmodell för CSN.

CSN har en arbetsgrupp som sedan början av 2025 arbetar för att öka informationsutbytet

I början av 2025 bildade CSN en arbetsgrupp som arbetar med frågor kopplade till regeländringar som innebär att myndigheten har fått bättre möjligheter till att utbyta information. Gruppen arbetar bland annat med att utreda behov och möjligheter att utveckla befintliga och nya informationsutbyten med andra aktörer. Rättsavdelningen ansvarar för arbetsgruppen, som samverkar med olika delar av organisationen.

Ansvar för att säkerställa korrekta utbetalningar av studiestöd ligger på den handläggande utbetalningsavdelningen

Enligt arbetsordningen ansvarar utbetalningsavdelningen för att handlägga och besluta om rätt till studiestöd. Myndighetsledningen har nyligen förtydligat att det är avdelningen som ansvarar för att säkerställa korrekta utbetalningar av studiestöd och att motverka bidragsbrott i ärenden om utbetalning av studiestöd. Avdelningen hanterar även externa tips och underrättelser om möjliga felaktiga utbetalningar, bland annat från Utbetalningsmyndigheten eller med stöd av luffa-lagen. Det arbetet utförs av en särskild grupp av handläggare på ett av avdelningens kontor.

6.4 CSN har förberett sig på att använda luffa-lagen

I detta avsnitt redovisar vi vår analys och kartläggning av hur CSN har förberett sig och förändrat sitt arbetssätt samt hur de samarbetar med andra myndigheter, med anledning av att luffa-lagen har införts. CSN har arbetat ambitiöst för att kunna använda sig av lagen och överväger att införa arbetssätt som bygger på rutinmässig informationsinhämtning av uppgifter från Skatteverkets arbetsgivardeklarationer.

6.4.1 Luffa-lagen gör det enklare för CSN att få uppgifter från andra myndigheter i arbetet mot felaktiga utbetalningar

Luffa-lagen öppnar upp för CSN att få uppgifter från andra myndigheter som CSN kan behöva för att kontrollera olika studiestöd och för att arbeta mot felaktiga utbetalningar i stort. Genom att använda luffa-lagen kan CSN exempelvis få tillgång till bättre underlag för att kontrollera om personer bedriver studier, eller om de uppfyller bosättningsvillkor och inkomstvillkor. Exempel på uppgifter som CSN har identifierat att myndigheten kan få från andra myndigheter är:⁹⁰

- uppgifter från Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan om var en studerande fysiskt befinner sig och uppgifter om arbetsinkomster och arbete under tid med omställningsstudiestöd, samt uppgifter om inskrivning vid Arbetsförmedlingen för bedömning av om en studerande kan anses ha varaktig anknytning till Sverige

⁹⁰ Exempelen är hämtade från CSN:s dokument *CSN:s behov av uppgifter och uppgifter CSN har tillgång till* (2024-05-30).

- uppgifter från Migrationsverket som rör ansökan om uppehållstillstånd eller återkallelse av uppehållstillstånd, för kontroll av utländska medborgares rätt till svenskt studiestöd
- uppgifter från Skatteverket om inkomstuppgifter i månadsvisa arbetsgivardeklarationer, för kontroll av rätt till studiehjälp, studiemedel och omställningsstudiestöd.

6.4.2 CSN har genomfört åtgärder för att öka utbytet av information

CSN framhåller att myndigheten har ett starkt intresse av att utnyttja de möjligheter som luffa-lagen för med sig när det gäller att utbyta information med andra myndigheter.⁹¹ CSN har under 2024 och 2025 genomfört olika typer av förberedande åtgärder för att åstadkomma sådana utbyten.

Under 2024 kartlade CSN vilka uppgifter som kan bli aktuella att utbyta med andra myndigheter

Under 2024 kartlade CSN vilka uppgifter som myndigheten behöver från andra myndigheter som CSN kan få tillgång till med stöd av luffa-lagen, samt vilka uppgifter CSN har som andra myndigheter kan ha nytta av. Parallellt deltog myndigheten även i en arbetsgrupp inom ramen för MUR-samarbetet som gemensamt diskuterade vilken information som finns tillgänglig hos de myndigheter som omfattas av luffa-lagen (se även avsnitt 2.3.1). Vi uppfattar att CSN genom dessa åtgärder tidigt i processen skaffade sig en ganska god bild av vilka informationsutbyten som kan bli aktuella med stöd av luffa-lagen.⁹²

CSN har utvecklat en funktion på myndighetens webbplats för att ta emot underrättelser från andra myndigheter och tips från allmänheten om felaktiga utbetalningar. CSN prioriterade denna utvecklingsinsats eftersom myndigheten bedömde att antalet underrättelser som rör felaktiga utbetalningar skulle öka efter att luffa-lagen började tillämpas.

CSN har tagit fram handläggarstöd och rutiner med anledning av luffa-lagen

CSN:s regelhandböcker utgör kärnan i myndighetens stöd till handläggare i studiestödsverksamheten. Regelhandboken för förvaltningsrättsliga frågor innehåller ett kapitel som beskriver både de regelverk som finns och myndighetens rutiner och handläggning när det gäller bidragsbrott och felaktiga utbetalningar. Sedan augusti 2024 finns ett avsnitt som handlar om luffa-lagen i handboken. Det beskriver bland annat bakgrunden till och syftet med lagen, vad lagen innehåller och vad som skiljer den från andra relevanta lagar, samt myndighetens tolkning av när luffa-lagen kan bli relevant att tillämpa i myndighetens verksamhet. Vi konstaterar att CSN därmed har integrerat luffa-lagen i sitt viktigaste handläggarstöd.

⁹¹ Skriftligt svar från CSN till Statskontoret inkommet 25-04-03.

⁹² CSN (2024). *CSN:s behov av uppgifter och uppgifter CSN har tillgång till* (2024-05-30).

CSN beskriver i sitt stöd till handläggarna hur de ska gå till väga för att begära ut information från andra aktörer med stöd av luffa-lagen. CSN har även tagit fram rutiner för hur de ska hantera frågor från andra aktörer om att CSN ska lämna ut sekretessbelagd information eller hur de ska hantera situationer när CSN gör det på eget initiativ.

CSN har under oktober 2025 genomfört en utbildning för alla myndighetens rättsliga samordnare. Utbildningen omfattar myndighetens skyldigheter och möjligheter att utbyta information med stöd av luffa-lagen och andra lagar, samt genom den nya generella sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen. Denna nya bestämmelse gäller sedan den 1 december 2025. De rättsliga samordnarna ansvarar i sin tur för att utbilda samtliga handläggare.

Pilotprojekt under 2025 med test av informationsutbyte med Migrationsverket och Arbetsförmedlingen

CSN:s arbetsgrupp som arbetar med hur ny reglering kan användas i arbetet med att minska felaktiga utbetalningar tog våren 2025 fram en checklista med frågor som myndigheten behöver klargöra för att kunna öka informationsutbytet med andra myndigheter. Frågorna handlar bland annat om hur det rättsliga stödet för informationsutbyte ser ut, vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan myndigheterna och i vilket syfte, hur ofta CSN skulle behöva uppgifterna samt om CSN:s registerlagstiftning tillåter myndigheten att behandla de nya uppgifterna.⁹³

Arbetsgruppen har använt checklistan för att pröva förutsättningarna för att hämta in uppgifter från Migrationsverket. Det framkom då bland annat att CSN inte hade ekonomiskt utrymme i budgeten för att vidareutveckla det befintliga elektroniska informationsutbytet med Migrationsverket. Det visade sig också att varken säker e-post eller någon annan form av elektronisk kommunikation skulle fungera för informationsutbytet. CSN har därför i väntan på en ny registerlagstiftning och resurser för teknisk utveckling beslutat att handläggarna i stället ska ringa Migrationsverket för att få uppgifter med stöd av luffa-lagen. Migrationsverket har dessutom tidigare meddelat att de föredrar att lämna information via telefon till CSN, snarare än via säker e-post eller andra format.

I mitten på 2025 påbörjade CSN ett motsvarande arbete för att utreda möjligheterna för att utöka informationsutbytet med Arbetsförmedlingen.⁹⁴ CSN bedömer att en viktig pusselbit för att utbyta fler uppgifter på ett effektivt sätt är att myndigheterna kan utbyta uppgifter via en så kallad API-lösning som kan fungera som en bro mellan myndigheternas it-system. CSN har under 2025 äskat extra medel för att kunna utveckla en generell API-lösning för att maskinellt utbyta information med olika externa aktörer. CSN väntar med att ta vidare kontakt med

⁹³ Skriftligt svar från CSN till Statskontoret inkommet 2025-07-02.

⁹⁴ Ibid.

Arbetsförmedlingen om att öka informationsutbytet med stöd av luffa-lagen tills dess att myndigheten har ekonomiska förutsättningar att utveckla en API-lösning.

CSN planerar att utvärdera arbetsgruppens arbete 2025. Men en slutsats som myndigheten redan har dragit är att utökat informationsutbyte med andra myndigheter kräver en noggrann behovsanalys. Det är viktigt att väga nytta, förutsättningar och verksamhetens olika resursbehov mot varandra. Det är inte givet att det alltid är motiverat att bygga upp systemstöd för att hämta in uppgifter från andra myndigheter.⁹⁵ Andra aktörers förutsättningar och prioriteringar påverkar också vilka utökade utbyten som faktiskt kan komma till stånd.

6.4.3 CSN överväger att börja använda uppgifter om månadsinkomster

CSN bedömer att luffa-lagen ger myndigheten stöd för att få tillgång till uppgifter från Skatteverkets arbetsgivardeklarationer om studerandes månadsinkomster. Myndigheten överväger att rutinmässigt börja begära in sådana uppgifter av följande två skäl:

- CSN kan använda uppgifterna för att få indikationer på att studerande med studiemedel under pågående studier har för höga inkomster och därför inleda en särskild kontroll. Utbetalningsmyndigheten har använt den metoden i arbetet med att ta fram underrättelser om felaktiga utbetalningar till CSN under 2024 och 2025 (se avsnitt 2.6).
- CSN kan använda inkomstuppgifterna i ärenden om studiemedel enligt studiestödslagen (1999:1395) för att beräkna hur stora delar av årets inkomst som ska fördelas på det första respektive det andra kalenderhalvåret. Det är något som CSN har nytta av eftersom det finns en inkomstgräns för våren och en annan för hösten.

Reformen underlättar kontroll av omställningsstudiestödet

Luffa-lagen har gjort det lättare för CSN att kontrollera om studerande med omställningsstudiestöd har arbetat på ett sätt som strider mot förmånsvillkoren. För den förmånen har CSN sedan tidigare haft rättsligt stöd för att få tillgång till uppgifter från Skatteverket om studerandes månadsvisa inkomster. Om studerande har haft arbetsinkomster kontrollerar myndigheten med arbetsgivaren i vilken utsträckning som den studerande har arbetat. Den kontrollen underlättas av att de arbetsgivare som omfattas av luffa-lagen är skyldiga att lämna ut uppgifterna till CSN.

⁹⁵ Ibid.

Ett annat exempel på att CSN kommer att få tillgång till ny information med stöd av luffa-lagen är att Försäkringskassan har fattat beslut om att rutinmässigt och digitalt lämna ut uppgifter om sjukanmälan och att manuellt lämna ut uppgifter om friskanmälan med stöd av luffa-lagen (se avsnitt 3.4.4).

CSN planerar att börja hämta in uppgifter från Skatteverket som gäller om myndigheten vid sitt beslut om slutlig skatt har frångått uppgifterna i arbetsgivardeklarationen. Det är något som CSN har fått möjlighet att göra i och med reformen, eftersom Skatteverket numera får markera att en sådan ändring har gjorts i beskattningsbeslutet (se även avsnitt 2.4). CSN planerar att använda dessa uppgifter för kontroll i ärenden om omställningsstudiestöd.

6.5 CSN har utvecklat arbetssätt för att kunna använda Utbetalningsmyndighetens underrättelser

I detta avsnitt redovisar vi vår analys och kartläggning av hur CSN har förberett sig, förändrat sitt arbetssätt och hur myndigheten samarbetar med Utbetalningsmyndigheten. Samarbetet med Utbetalningsmyndigheten har fungerat bra och CSN har genomfört omprioriteringar för att kunna dra nytta av de underrättelser som Utbetalningsmyndigheten skickar.

6.5.1 CSN anser att samarbetet med Utbetalningsmyndigheten generellt sett fungerar bra

CSN har förberett sig inför att Utbetalningsmyndigheten inrättades inom ramen för interna arbetsgrupper samt i myndighetsgemensamma workshoppar tillsammans med Utbetalningsmyndigheten om bland annat it-utveckling, informationsutbyte och utveckling av Utbetalningsmyndighetens dataanalyser. Sedan Utbetalningsmyndigheten inrättades har myndigheterna samverkat enligt den samverkansmodell som Utbetalningsmyndigheten har tagit fram. Samverkansmodellen innebär att Utbetalningsmyndigheten samverkar samlat med CSN och andra utbetalande myndigheter på fyra nivåer: myndighetsövergripande/gd, strategisk, taktisk och operativ.

CSN är hittills generellt sett nöjda med hur samarbetet mellan myndigheterna har fungerat. Utbetalningsmyndigheten har tagit fram en tydlig struktur för vilka grupper som ansvarar för vad och hur samverkan ska genomföras. CSN har meddelat Utbetalningsmyndigheten vilka behov och önskemål CSN har när det gäller framtida dataanalyser och myndigheterna har tillsammans resonerat kring dessa önskemål. Samverkan har också resulterat i ett gemensamt beslut om den analysmodell som Utbetalningsmyndigheten använder och som nu levererar en hanterbar mängd underrättelser till CSN. Myndigheterna tar också tillsammans fram lösningar som uppfyller båda myndigheters behov av till exempel statistik.

Även informationsutbytet har fungerat bra. Men CSN säger också att myndigheten har begränsade möjligheter att utveckla det tekniska informationsutbytet som är önskvärt på grund av budgetbegränsningar. En bättre teknisk informationsöverföring till och från Utbetalningsmyndigheten skulle göra att CSN skulle kunna hantera underrättelserna betydligt mer effektivt och även höja CSN:s kapacitet att hantera underrättelser.

6.5.2 CSN har utvecklat systemstöd för automatisk överföring av utbetalningsdata till Utbetalningsmyndigheten

I början av 2024 utvecklade CSN systemstöd för att automatiskt kunna föra över utbetalningsdata till Utbetalningsmyndigheten. Våren 2024 började CSN överföra uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Överföringen har enligt CSN fungerat väl.

Däremot har det krävts en del juridiskt arbete för att reda ut vilka uppgifter som CSN får lämna ut. Därför har CSN lämnat ut successivt mer data till Utbetalningsmyndigheten. Inledningsvis lämnade CSN ut uppgifter om själva beslutet om studiemedel och vissa uppgifter om den studerande och personens arbetsgivare. Numera lämnar myndigheten även ut uppgifter om grunden till CSN:s beslut. Men vissa uppgifter bedömer CSN att myndigheten inte kan lämna ut. Vidare begränsar CSN:s nuvarande dataskyddslagstiftning myndighetens möjligheter att använda sökbegrepp baserade på inkomster för att hitta och lämna ut uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.⁹⁶ Det är enligt CSN fortfarande i viss mån oklart exakt hur stora myndighetens skyldigheter är enligt lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

Sedan den 1 mars 2025 ska CSN på begäran av Utbetalningsmyndigheten redovisa vilka åtgärder som myndigheten har vidtagit med anledning av underrättelser och resultatet av dessa.⁹⁷ CSN tar fram uppgifterna manuellt och myndigheten har inte möjlighet att redovisa utfallet per underrättelse. Myndigheten har analyserat om återkopplingen på sikt kan automatiseras och ske på ärendenivå. Tills vidare har CSN tagit fram en halvmanuell lösning för återkopplingen.

6.5.3 CSN fick de första underrättelserna i slutet på 2024

CSN fick de första 150 underrättelserna från Utbetalningsmyndigheten om misstänkta felaktiga utbetalningar i november och december 2024. De underrättelser som CSN får från Utbetalningsmyndigheten gäller studerande med studiemedel som har överskridit fribeloppet. CSN vill att Utbetalningsmyndigheten ska utöka myndighetens dataanalyser till fler uppgifter.⁹⁸ Ett exempel är uppgifter

⁹⁶ SOU 2024:95 *Modernt dataskydd vid CSN*.

⁹⁷ 11 § lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

⁹⁸ CSN (2025), *Utbetalningsavdelningens avdelningsplan 2025–2027*.

om studier utomlands.⁹⁹ CSN bedömer att Utbetalningsmyndigheten kommer att kunna identifiera mönster från många källor på ett sätt som CSN inte kan.

Regelverket begränsar CSN:s möjlighet att fullt ut agera på alla underrättelser om misstänkta felaktiga utbetalningar

CSN kan enligt studiestödslagen (1999:1395) bara ändra ett beslut om studiemedel och besluta om att återkräva eller avräkna studiemedel om något av följande gäller:

- den studerande själv anmäler en ny beräknad inkomst som överstiger fribeloppet och tidigare lämnad uppgift
- den studerandes inkomster vid Skatteverkets senare beslut om slutlig skatt visar sig överstiga fribeloppet och tidigare lämnad uppgift.

Dessa regler innebär att CSN inte kan besluta om återkrav eller avräkning under den tid som de studerande får sina studiemedel, även om CSN vet att utbetalningarna med stor sannolikhet är felaktiga. Ingen av reformerna i Statskontorets uppdrag kommer åt problematiken att CSN behöver vänta in Skatteverkets beslut om slutlig skatt. Men Utbetalningsmyndighetens underrättelser gör att CSN kan förvarna studenter när de riskerar återkrav och avräkning, om deras inkomster har överstigit fribeloppet. Om en studerande inte bekräftar uppgifterna i Utbetalningsmyndighetens underrättelser eller om de bestrider uppgifterna får CSN inte återkräva eller avräkna det felaktigt utbetalda beloppet före Skatteverkets beslut om slutlig skatt. Utbetalningsmyndighetens första 150 underrättelser ledde till att CSN tog kontakt med 130 studenter. Av dem svarade drygt hälften CSN.¹⁰⁰

Fram till och med september 2025 har CSN fått totalt 1 063 underrättelser

Fram till och med september 2025 hade CSN tagit emot 1 063 underrättelser från Utbetalningsmyndigheten. CSN bedömer att i princip alla underrättelser som myndigheten får är relevanta. I slutet av september uppgick summan av återkrav och avräkningar från framtida utbetalningar till 14,3 miljoner kronor, och de förhindrade framtida utbetalningarna till 0,7 miljoner kronor. Återkraven som baserar sig på dessa underrättelser kommer sannolikt att öka. Det beror på att CSN har pågående ärenden och att fler av de studenter som myndigheten redan har kontaktat förmodligen kommer att svara myndigheten.

Utbetalningsmyndigheten har utvecklat sina processer och använder nu en i hög grad automatiserad analysmodell för studiemedel. Det innebär att CSN nu löpande får underrättelser baserade på aktuell information. Det har gett myndigheten bättre förutsättningar både för att förhindra felaktiga utbetalningar och för att avräkna felaktigt utbetalt studiestöd mot kommande utbetalningar. CSN uppskattar att

⁹⁹ E-post från CSN, 2025-09-26.

¹⁰⁰ CSN (2025). *Underrättelser från Utbetalningsmyndigheten – Effekter och lärdomar hittills*, inkom 14 mars 2025.

myndigheten kommer att få ungefär 2 000 underrättelser under 2025 och ungefär lika många under 2026. Men antalet underrättelser 2026 kan bli lägre om studerande ändrar beteende på grund av att myndigheterna numera följer upp inkomster löpande.

CSN handlägger underrättelser manuellt och behöver utveckla ett systemstöd

CSN har behövt prioritera om i verksamheten under 2025 för att kunna hantera att antalet underrättelser har ökat. Det är resurskrävande att hantera Utbetalningsmyndighetens underrättelser och CSN har inte möjlighet att bygga systemstöd för att maskinellt föra över uppgifter från Utbetalningsmyndighetens underrättelser till myndighetens handläggningssystem. CSN:s handläggare måste därför föra in uppgifter från underrättelserna manuellt i ärendehandläggningssystemet. Följdfrågor om underrättelserna behöver handläggarna också hantera manuellt, genom att ringa eller mejla Utbetalningsmyndigheten.¹⁰¹

CSN handlägger studiestödsärenden i föråldrade it-system. Myndighetens dataskyddsreglering begränsar den digitala överföringen av personuppgifter. Det försvårar CSN:s kontrollarbete och försämrar möjligheterna att hantera underrättelser från Utbetalningsmyndigheten effektivt. Enligt CSN behöver myndigheten utveckla ett ärendehanteringssystem för att kunna analysera fler underrättelser säkrare och mer kostnadseffektivt.¹⁰²

6.6 It-stöd och dataskyddsreglering begränsar CSN:s möjligheter att utnyttja reformerna fullt ut

Vår analys visar att CSN är beroende av att både dataskyddsregleringen ändras och av att genomföra it-utveckling för att kunna använda reformerna som omfattas av Statskontorets uppdrag fullt ut och på ett effektivt sätt.

6.6.1 Ny dataskyddsreglering är en förutsättning för att CSN ska kunna använda reformerna fullt ut

En särskild utredare har på uppdrag av regeringen gjort en översyn av CSN:s registerförfattningar och lämnat förslag på en ny och modern dataskyddsreglering. Förslagen i betänkandet *Modernt dataskydd vid CSN* (SOU 2024:95) förväntas ge CSN bättre förutsättningar att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Betänkandet har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Vår kartläggning visar att CSN inte kan vidta vissa åtgärder som krävs för att kunna använda de nya möjligheter som reformerna innebär med den nuvarande dataskyddsregleringen. Den nuvarande lagstiftningen medför att myndighetens handläggare kommer att behöva föra över uppgifter manuellt från åtminstone 2 000 underrättelser

¹⁰¹ Skriftligt svar från CSN till Statskontoret inkommet 2025-07-02.

¹⁰² CSN:s budgetunderlag för 2026-28.

till myndighetens ärendehanteringssystem 2026. CSN har dessutom begränsade möjligheter att göra maskinella jämförelser och analyser baserade på personuppgifter och kan inte heller utveckla funktioner anpassade till luffa-lagen och lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet.¹⁰³

CSN bedömer att den föreslagna nya dataskyddsregleringen kommer att ge myndigheten rättsligt stöd för att i egen regi kunna göra de analyser och granskningar som Utbetalningsmyndigheten gör av utbetalningar av studiemedel. Det är också något som CSN vill kunna göra på sikt. Det följer av att det blir en omväg att gå via Utbetalningsmyndigheten för att få information om när studerandes inkomster överskrider beloppsgränser. Men CSN bedömer att myndigheten inte har ekonomiska förutsättningar att göra det just nu.

Om studiestödslagen skulle ändras så att CSN, utifrån inkomstuppgifter i arbetsgivardeklarationer, får möjlighet att fatta beslut om att dra in eller återkräva studiestöd under pågående utbetalningsperiod, och inte endast i efterhand, skulle myndigheten kunna fatta maskinella beslut baserade på informationen. CSN överväger möjligheten att ta fram en hemställan till regeringen om att ta initiativ till en sådan ändring i studiestödslagen.¹⁰⁴

6.6.2 CSN arbetar med att modernisera sitt it-stöd och kan erbjuda läroanstalter en lagringsyta som kan användas för kontroller

Vår kartläggning visar att CSN behöver utveckla sitt it-stöd under de närmaste åren, för att effektivisera arbetet med att minska felaktiga utbetalningar. Men CSN behöver också säkerställa it-systemets funktionalitet, kunna leva upp till krav i EU-lagstiftningen och bygga bort manuella kostnadskrävande moment i ärendehanläggningen. CSN kommer också att behöva utveckla ett systemstöd för att löpande kunna överföra information till Försäkringskassan om utbetalningar av studiestöd. Det följer av att regeringen planerar att införa månadsberäkning av bostadsbidrag för att minska de felaktiga utbetalningarna. Regeringen föreslog också i budgetpropositionen för 2026 att CSN:s anslag skulle höjas för att finansiera en sådan lösning.¹⁰⁵

I vissa delar har CSN ett modernt it-stöd som myndigheten har utvecklat inför att omställningsstudiestödet infördes i oktober 2022. Det utvecklingsarbetet har öppnat upp för CSN att tillhandahålla en lagringsyta för läroanstalter som ska lämna uppgifter om studerande till CSN. Uppgifterna på denna lagringsyta skulle i förlängningen eventuellt kunna tillgängliggöras även för andra myndigheter och aktörer och därmed underlätta deras arbete mot felaktiga utbetalningar.¹⁰⁶

¹⁰³ CSN:s budgetunderlag för 2026–2028.

¹⁰⁴ Skriftligt svar från CSN till Statskontoret, inkommet 2025-02-26.

¹⁰⁵ Prop. 2025/26:1 *Budgetpropositionen för 2026, utgiftsområde 15*.

¹⁰⁶ Skriftligt svar från CSN, inkommet till Statskontoret 2025-07-02 och 2025-11-10.

Referenser

Arbetsförmedlingen (2023), *Omfattningsstudie del 1 Felaktiga utbetalningar inom lönebidrag, nystartsjobb och yrkesintroduktionsanställning 2021*, Diarienummer Af-2022/0057 6047.

Arbetsförmedlingen (2023). *Årsredovisning för 2023*.

Arbetsförmedlingen (2024). *Årsredovisning för 2024*.

Arbetsförmedlingen (2024). *Arbetsförmedlingens arbetsordning*, 2024-09-10, dnr. Af-2024/00070854.

Arbetsförmedlingen (2024). *Arbetsförmedlingens målbild – för ett Sverige i arbete*. Dnr. Af-2025/00041674.

Arbetsförmedlingen (2025), *Arbetsförmedlingens verksamhetsplan 2025, version 1.0*.

Arbetsförmedlingen (2025), *Ekonomiavdelningens verksamhetsplan för 2025*.

Arbetsförmedlingen (2025), *Motverka felaktiga utbetalningar till företag – Slutrapport enligt regleringsbrev 2024*. Dnr. Af-2024/0105 8417.

Arbetsförmedlingens handbok *Offentlighet, sekretess och behandling av personuppgifter*. Dnr. Af-2024/0120 2701, beslutsdatum 2025-01-22, version 7.

CSN (2021), *Styrmodell för CSN*. Dnr. ADM/2021:205.

CSN (2024), *CSN:s behov av uppgifter och uppgifter CSN har tillgång till*, 2024-05-30.

CSN (2024). *Årsredovisning för 2024*.

CSN (2024). *CSN:s verksamhetsplan för 2024–2026*.

CSN (2025). *CSN:s verksamhetsplan för 2025–2027*.

CSN (2025). *Kontrollplan för studiemedel 2025*.

CSN (2025). *Utbetalningsavdelningens avdelningsplan för 2025–2027*.

CSN (2025). *CSN:s budgetunderlag för 2026–2028*.

Ekonomistyrningsverket (2024). *Säkerställ korrekta utbetalningar från välfärdssystemen – förslag på åtgärder 2024*. ESV 2024:43.

Finansdepartementet (2025). *Nya uppgifter för Utbetalningsmyndigheten och avveckling av Rådet för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen*, (Fi2025/01473). Promemoria juni 2025.

Försäkringskassan (2023). *Försäkringskassans mål för långsiktig utveckling*. FK 2022/022021.

Försäkringskassan (2023). *Omfattningen av felaktiga utbetalningar inom Försäkringskassans förmåner*, PM 2023:8. Dnr. FK 2022/005858.

Försäkringskassan (2024). *LUFFA – en ny lag som ger ökade möjligheter till informationsutbyte*, IM 2024:075. Dnr. FK 2024/01.

Försäkringskassan (2024). *Lägesbild - Försäkringskassans allvarligaste risker för felaktiga utbetalningar och bidragsbrott 2023*, PMi 2024:4. Dnr FK 2023/034573.

Försäkringskassan (2024), *Återbetalning, Vägledning 2024:2 version 1*.

Försäkringskassan (2025). *MUR – Statusrapport 2025-10-07*. Dnr. FK 2025/000626.

Försäkringskassan (2025). *Årsredovisning för 2024*.

Försäkringskassan (2025). *Försäkringskassans strategiska ramverk för digital transformation*. Dnr: FK 2024/008513.

Försäkringskassan (2025). *Svar på regeringsuppdrag: Rapport – Rätt från början och en återbetalningsverksamhet i balans*. Dnr: FK 2024/028035.

Kommittédirektiv (Dir. 2025:34) *Kraftfulla verktyg för kontroll av utbetalning av socialförsäkringsförmåner till personer som lämnat Sverige*.

Pensionsmyndigheten (2024). *Pensionsmyndighetens årsredovisning 2023*.

Pensionsmyndigheten (2024). *Informationsmaterial inför att Luffa-lagen skulle träda i kraft*, daterat 2024-06-24.

Pensionsmyndigheten (2025). *Pensionsmyndighetens årsredovisning 2024*.

Pensionsmyndigheten (2025). *Pensionsmyndighetens bidrag till att utveckla det brottsförebyggande arbetet – Svar på regeringsuppdrag*, Dnr. 2024–486.

Pensionsmyndigheten (2025). *Arbetsordning för Pensionsmyndigheten*, 2025-05-01, Dnr. VER 2021–126.

Pensionsmyndigheten (2025). *En återbetalningsbetalningsverksamhet i balans – Uppföljning av handlingsplanen och redovisning av resultat, oktober 2025.*

Regeringens proposition 2023/24:29 *En ny dataskyddsreglering på socialförsäkringsområdet.*

Regeringens proposition 2024/25:36 *Uppgifter som ska lämnas i samband med arbetsgivardeklarationen.*

Regeringens proposition 2024/25:179 *Bättre verktyg för kontroll – uppgiftsinhämtning inom socialförsäkringen och ekonomiskt bistånd.*

Regeringens proposition 2024/25:180 *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter – en ny sekretessbrytande bestämmelse.*

Regeringskansliet 2025. *Remiss av promemoria: Åtgärder för att förhindra felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen och förenklad administration inom föräldrapenningen. Dnr. S2025/01246.*

Riksrevisionen (2023). *Subventionerade anställningar – att motverka fel i ett system med allvarliga risker. RiR 2023:17.*

Riksrevisionen (2025). *Socialförsäkringsskyddet vid internationell rörlighet – Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens kontroller. RiR 2025:14.*

Skatteverket 2025. *Nationell lägesbild över befolkningen. Dnr: 8-174856-2025.*

SOU 2023:47 *En utvecklad arbetsgivardeklaration – åtgärder mot missbruk av välfärdssystemen.*

SOU 2024:95 *Modernt dataskydd vid CSN.*

SOU 2025:74 *Ny reglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.*

SOU 2025:108 *Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro.*

Utbetalningsmyndigheten (2024). *Utbetalningsmyndigheten kontrollerar arbetsinkomster trots sjukskrivning. Kunskapsrapport 2024.1.*

Utbetalningsmyndigheten (2025). *Samkörning av data identifierar felaktiga anställningsstöd, Kunskapsrapport 2025:2. Dnr. UBM 2024-347.*

Utbetalningsmyndigheten (2025). *Budgetunderlag för åren 2026-2028. Dnr UBM 2025-53.*

Bilaga 1

Regeringsuppdraget

Regeringen

Regeringsbeslut

I:3

2024-10-24
Fi2024/02051

Finansdepartementet

Uppdrag till Statskontoret att kartlägga och analysera hur vissa reformer har förändrat myndigheternas arbete och samarbete mot felaktiga utbetalningar

Uppdrag

Regeringen ger Statskontoret i uppdrag att kartlägga och analysera hur Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har förberett sig och förändrat sitt arbetssätt, samt hur de samarbetar med andra berörda myndigheter med anledning av vissa reformer mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Statskontoret ska även undersöka hur de nämnda myndigheterna förbereder sig för att utföra de uppgifter som kommer att följa av vissa kommande reformer på området. Statskontoret ska slutligen utifrån den genomförda analysen bedöma om det finns ytterligare åtgärder som myndigheterna kan vidta för att säkerställa att de nya möjligheter som reformerna innebär används fullt ut.

Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten ska bistå med det underlag som krävs för att Statskontoret ska kunna genomföra sitt uppdrag.

Statskontoret ska löpande hålla Regeringskansliet (Finansdepartementet) informerat om genomförandet av uppdraget.

Uppdraget ska senast den 17 december 2025 redovisas till Regeringskansliet.

Bakgrund

Regeringen har under de senaste åren genomfört ett flertal reformer för att stärka arbetet mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Dessa har

Telefonväxel: 08-405 10 00
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Jakobsgatan 24
E-post: fi.registrator@regeringskansliet.se

bl.a. inneburit att Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten fått nya möjligheter att motverka felaktiga utbetalningar. Myndigheterna redovisar resultatet av sin verksamhet med att motverka felaktiga utbetalningar på olika sätt, bl.a. i sina årsredovisningar. Därutöver har Ekonomistyrningsverket enligt förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen i uppgift att årligen redovisa en samlad analys av utbetalningarna från välfärdssystemen och, vart fjärde år, en fördjupad lägesbeskrivning rörande felaktiga utbetalningar. Det finns dock behov av en samlad kartläggning och analys av hur myndigheterna utnyttjar de nya möjligheter som de beslutade reformerna innebär.

Närmare om uppdraget

Följande reformer och regeländringar ska omfattas av Statskontorets kartläggning och analys:

- inrättandet av Utbetalningsmyndigheten,
- införandet av lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet,
- införandet och ändringen av förordningen om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen,
- införandet av den nya dataskyddsregleringen på socialförsäkringsområdet med utökade möjligheter till personuppgiftsbehandling (prop. 2023/24:29),
- förslaget i lagrådsremissen Uppgifter som ska lämnas i samband med arbetsgivardeklarationen om införandet av en lag om uppgiftsskyldighet i fråga om frånvaro på grund av vård av barn,
- ändringarna i förordningen (2001:588) om behandling av uppgifter i Skatteverkets beskattningsverksamhet och skatteförfarandeförordningen (2011:1261), som bl.a. innebär att Skatteverket ska lämna ut fler uppgifter ur arbetsgivardeklarationen till andra myndigheter.

Uppdraget innebär inte att Statskontoret ska utvärdera myndigheternas arbete. Statskontoret ska inte heller utvärdera reformerna som sådana.

På regeringens vägnar

Niklas Wykman

Tamina Matti

Kopia till

Statskontoret
Arbetsförmedlingen
Centrala studiestödsnämnden
Försäkringskassan
Pensionsmyndigheten

3 (3)